

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Wspólna strategia ochrony Krkonoskeho Narodniho Parku i Karkonoskiego Parku Narodowego

Opracował: **Správa Krkonošského národního parku**

Dobrovského 3

543 01 Vrchlabí

Karkonoski Park Narodowy z siedzibą w Jeleniej Górze

ul. Chałubińskiego 23

58-570 Jelenia Góra

Konsultant: **SPF Group, s.r.o.**

Bozděchova 99/6400 01 Ústí nad Labem

Spis treści

Spis treści.....	2
Lista skrótów	4
Przedmowa.....	5
1 Wizja	7
2 Wstęp	8
3 Część analityczna.....	9
3.1 Analiza środowiska legislacyjnego (poziom państwowy i ponadpaństwowy)	9
3.1.1 Środowisko i procesy legislacyjne (uwarunkowania prawne i zasady administracji).....	9
3.1.2 Publiczna polityka ochrony przyrody i krajobrazu.....	19
3.1.3 Struktura organizacyjna.....	26
3.2 Analiza obszaru.....	30
3.2.1 Charakterystyka obszaru	30
3.2.2 Przedmiot i cele ochrony	31
3.2.3 Analiza kluczowych obszarów ochrony na terenie KRNAP/KPN.....	35
3.3 Analiza instytucjonalna.....	61
3.3.2 Współpraca regionalna.....	61
3.3.3 Współpraca na szczeblu państwowym.....	63
3.3.4 Współpraca na szczeblu ponadpaństwowym.....	64
3.3.5 Główne różnice w zarządzaniu Parkami między Polską i Czechami	65
3.3.6 Główne problemy i potrzeby	65
4 Część strategiczna.....	66
4.1 Rozwój instytucjonalny i współpraca	67
4.1.1 Zbliżanie odmiennych zasad wynikających z norm prawnych, dokumentów strategicznych i pozycji dyrekcji PN w systemie administracji państwowej	67
4.2 Ochrona przyrody i krajobrazu	69
4.2.1 Ochrona karkonoskiej tundry arktyczno-alpejskiej i pozostałych ekosystemów powyżej górnej granicy lasu	69
4.2.2 Ochrona ekosystemów leśnych	70
4.2.3 Ochrona ekosystemów nieleśnych (łąkowych)	73
4.2.4 Ochrona ekosystemów wodnych	75
4.2.5 Ochrona zasobów genowych zwierząt	77
4.2.6 Ochrona zasobów genetycznych roślin	81
4.2.7 Ochrona przyrody nieożywionej.....	82
4.2.8 Ochrona krajobrazu	83
4.3 Sfera rozwoju socjoekonomicznego terytorium	84

4.3.1	Harmonizacja podejścia do wykorzystania turystycznego, rekreacyjnego i gospodarczego terytorium	84
4.3.2	Harmonizacja podejścia do rozwoju infrastruktury publicznej	86
4.3.3	Harmonizacja podejścia do rozwoju infrastruktury turystycznej/do obsługi gości	88
4.4	Sfera działań komunikacyjnych, badawczych i wspierających	89
4.4.1	Kształcenie i działania edukacyjne	89
4.4.2	Promocja, PR i komunikacja	90
4.4.3	Monitoring ekosystemów i krajobrazu	92
4.4.4	Monitoring ruchu turystycznego	93
4.4.5	Badania i dokumentacja badań naukowych	95
5	Załączniki	98
5.1	Analiza prawna	98
5.2	Tabela porównawcza aktów prawnych	98

Lista skrótów

CZ, RC	Republika Czeska
PL, RP	Rzeczpospolita Polska
EIA	environmental impact assessment (ocena wpływu na środowisko)
UE	Unia Europejska
EVL	siedlisko ważne w skali europejskiej (siedlisko przyrodnicze będące przedmiotem zainteresowania wspólnoty)
EVVO	edukacja ekologiczna, wychowanie i oświata środowiskowa
DzU RP	Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
IUCN	International Union for Conservation of Nature (Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody)
KPN	Karkonoski Park Narodowy
KRNAP	Krkonoski narodni park
MNG	management
MŽP ČR / MKIŚ	Ministerstwo Ochrony Środowiska (RC), Ministerstwo Klimatu i Środowiska (PL)
NP, PN	park narodowy
OP	otulina, strefa buforowa
PO	obszar ptasi, obszar Natura 2000
ZOPK	ustawa o ochronie przyrody i krajobrazu
OPNP	Departament Opieki Parku Narodowego (KRNAP)
UOP	ustawa o ochronie przyrody
ÚSOP	centralna lista ochrony przyrody
UUIOŚ	ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Przedmowa

Krkonoše. Karkonosze. Riesengebirge. Zvykli jsme si na to, že jméno našich milovaných hor už málokdy stojí ve větách o samotě. Rádi čteme, posloucháme a sami také přidáváme do svých projevů a textů o tomto středoevropském pohoří slova jako výjimečné, jedinečné, magické. Krkonoše okouzlovaly návštěvníky i své obyvatele od úsvitu dějin. Jejich bohatství, ať už nerostné, nebo to v podobě lesů, bylo po staletí hojně využíváno. Někdy přijatelně, někdy daleko nad míru. Lidé přizpůsobili horám svůj životní styl, vznikla tu specifická kultura i svérázné nářečí. Zanikala stará a budovala se nová sousedství.

To, co v Krkonoších určovalo a určuje rytmus, je příroda. Jakkoli se zdá drsná a k člověku někdy krutá, ve skutečnosti má křehké srdce. Arktó-alpínskou tundru, lesy, květnaté louky. Chránit křehkou podstatu horské přírody se snažili osvícení lidé od počátku 20. století. Vzpomínáme především na Jana Nepomuka hraběte Harracha, který založil na svém panství první rezervaci již v roce 1904. V roce 1959 bylo snažení konzervátorů korunováno vznikem Karkonoského Parku Narodowego na polské straně pohoří, tehdejší Československo pak zřídilo Krkonošský národní park v roce 1963. Přes společenské turbulence, revoluční kvas tu na jedné, tu na druhé straně hranice, nebo ostřejší či mírnější režim na hranici samotné, si správci přírody vždy uvědomovali, že příroda hor je jen jedna.

Naše generace má to štěstí, že hranice mezi zeměmi střední Evropy dnes nepředstavují bariéru, která by lidi oddělovala, ale že je linkou víceméně symbolickou a především spojující. Společné členství Česka a Polska v Evropské unii pak otevírá vítanou možnost společných projektů, ty v ochraně přírody nevyjímaje. Projekt společné péče patří mezi takové. Díky němu dostáváme do ruky dlouhodobou vizi ochrany horské přírody a údržby horské krajiny, která bude nejenom jedním ze základů dalších dílčích dokumentů, ale především podkladem pro praktickou realizaci opatření v péči o Krkonoše. Všem v Česku a v Polsku, kteří se na přípravě tohoto díla podíleli, patří velké uznání a poděkování. Také díky tomuto projektu se budeme moci těšit krásou našich hor i v budoucnu.

PhDr. Robin Böhnisch, Správa Krkonošského národního parku, dyrektor

Karkonosze – Arktyka w Środkowej Europie, góry olbrzymie w miniaturze, góry wyjątkowe, w których obserwujemy połączenie cech alpejskich i borealnych, góry o bardzo zmiennych i niestabilnych warunkach klimatycznych, w których na niewielkiej stosunkowo powierzchni występują bardzo zróżnicowane krajobrazy, ekosystemy, zbiorowiska roślinne i zgrupowania zwierząt.

Karkonosze to góry, które mają bardzo bogatą i burzliwą historię geologiczną, przyrodniczą i społeczną. Ze względu na równoleżnikowe położenie w Europie Środkowej zamieszkiwane były przez narody o zróżnicowanej kulturze, religii i zmieniających się relacjach społecznych. Od stuleci eksploatowane przez człowieka, począwszy od poszukiwaczy minerałów i cennych ziół, poprzez powszechny wypas bydła i owiec, wytop szkła, produkcję węgla drzewnego i potażu, aż do intensywnej gospodarki leśnej i związanego z tym rozwojem przemysłu drzewnego.

Karkonosze to w końcu transgraniczny obszar przyrodniczy obejmowany różnymi formami ochrony już od początku XX wieku. Niezależnie od tego kto, kiedy i w jakim celu wykorzystywał skarby Karkonoszy i kto nimi zarządzał to jednak niemal zawsze człowiek dostrzegał w nich magię piękna sił natury. Zauroczenie to znalazło odzwierciedlenie w twórczości poetów, pisarzy, malarzy, rzeźbiarzy, a także wielu innych osób wrażliwych na piękno i tajemniczość karkonoskiej przyrody.

Ostatecznie w 1959 r. rząd Polski, a w 1963 r. rząd ówczesnej Czechosłowacji podjęły decyzję o utworzeniu w Karkonoszach parków narodowych, które od samego początku niezależnie od uwarunkowań politycznych i społecznych zaczęły ze sobą współpracować w celu harmonizacji procesu zarządzania zasobami przyrodniczymi. Działania te mają charakter ciągły i prowadzone są wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami prawnymi, społecznymi i środowiskowymi. Szczególnie ważne jest to obecnie, gdyż granica w Karkonoszach pozostała tylko zjawiskiem administracyjnym, nie istnieje natomiast w sensie przyrodniczym, turystycznym, naukowym i edukacyjnym. Dlatego, aby usystematyzować wieloletnią współpracę pomiędzy administracjami obydwu parków narodowych i nadać jej nowy wizjonerski wymiar, podjęliśmy się opracowania wspólnej nowej strategii zarządzania parkami narodowymi w Karkonoszach, którą poniżej prezentujemy. Wszystkim osobom zaangażowanym w powstanie tej strategii serdecznie dziękuję i wierzę, że przyczyni się ona do jeszcze lepszej i skutecznej ochrony naszych pięknych gór w przyszłości.

Dr Andrzej Raj, Karkonoski Park Narodowy, Dyrektor

1 Wizja

Karkonoskie parki narodowe obejmują prawie całe terytorium Karkonoszy po czeskiej i polskiej stronie gór. Priorytetem obu parków narodowych jest harmonijne zarządzanie dla zachowania przyrody i naturalnych procesów przyrodniczych w strefie naturalnej i zbliżonej do naturalnej (w KPN obszar ochrony ścisłej) oraz ochrona aktywna w strefie opieki nad przyrodą oraz w strefie ochrony krajobrazu kulturowego (reprezentowanej po polskiej stronie przez obszar ochrony czynnej i krajobrazowej). Zasady te umożliwiają jednocześnie turystyczne wykorzystanie obszaru parków narodowych oraz długotrwałe i zrównoważone współistnienie mieszkańców i turystów z lokalną przyrodą.

Dyrekcje obu parków narodowych poprzez współpracę zapewniają realizację głównych kierunków ochrony. Organizacje te w swoich regionach są szanowanymi partnerami i transparentnymi instytucjami podejmującymi decyzje w sposób przewidywalny na podstawie merytorycznie i społecznie uzasadnionych argumentów.

Administracje parków narodowych ograniczają negatywny wpływ działalności człowieka na przyrodę i procesy naturalne. Razem ujednolicają zasady zarządzania, zarówno podczas planowania, jak i w trakcie realizacji zadań. W trosce o przyrodę Karkonoszy dążą także do harmonizacji swojego zasięgu terytorialnego.

2 Wstęp

Wspólna strategia ochrony karkonoskich parków narodowych jest nowym typem dokumentu, analizującym różnice i zgodności sposobów ochrony na obszarach obu parków narodowych, ich otulin oraz przedmiotów ochrony. Wytycza ramy ochrony, które umożliwią osiągnięcie planowanego stanu docelowego lub wyznaczają etapy pośrednie, kiedy osiągnięcie stanu docelowego przekracza horyzont czasowy obowiązywania dokumentu (2040).

Strefa naturalna i zbliżona do naturalnej po czeskiej stronie i obszar ochrony ścisłej po polskiej stronie są rdzennym terytorium parku narodowego, pozostawionym lub zmierzającym do pozostawienia bez ingerencji ludzkiej, wyznaczone głównie dla ochrony przebiegu procesów naturalnych. Są to tereny o największej różnorodności geologicznej i biologicznej, reprezentowane bogactwem gatunków, dobrze zachowanych siedlisk, oraz szeregiem zjawisk geomorfologicznych. Obszar ten jest dostępny za pośrednictwem sieci tras turystycznych, a działalność człowieka jest ograniczona do utrzymania w dobrym stanie i zapewnienia funkcjonowania infrastruktury turystycznej na dotychczasowym poziomie. W odniesieniu do zasobów przyrodniczych ochrona jest nastawiona w głównej mierze na utrzymanie siedlisk w ich naturalnym stanie. Dalszy rozwój infrastruktury na tym terytorium jest wykluczony. Celem jest utrzymanie zwartego obszaru obejmującego po obu stronach granicy rozległe tereny centralnej części gór o najwyższych walorach przyrodniczych.

Strefa intensywnej ochrony i strefa ochrony krajobrazu kulturowego (Cz) oraz obszar ochrony czynnej i krajobrazowej (PI) obejmują tereny pogórza karkonoskiego, na które w znacznym stopniu wpłynął człowiek i których obecna postać jest wynikiem jego działalności. Obejmują one obszary ze swoistą mozaiką krajobrazu ze zbiorowiskami leśnymi i łąkowymi oraz rozsianymi siedzibami ludzkimi, które już od ponad stu lat są wykorzystywane turystycznie i gospodarczo. Celem ochrony dla tych obszarów jest w szczególności zachowanie mozaiki lasów i łąk, zachowanych siedlisk i gatunków z nimi powiązanych oraz przebudowa znacznie zmienionych ekosystemów zmierzająca do ich unaturalnienia. Ochrona zbiorowisk powstałych w wyniku działalności człowieka, w szczególności zbiorowisk łąkowych, stanowiących jednocześnie dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze jest uwarunkowane trwałą interwencją dla ich zachowania. Rozwój istniejącej infrastruktury w tej strefie jest możliwy tylko w bardzo ograniczonym zakresie w zamieszkałych częściach gór. Budowa nowych dróg (z wyjątkiem tymczasowych, służących dla realizacji zadań ochronnych) lub terenów sportowych poza strefą krajobrazu kulturowego oraz obszarem ochrony krajobrazowej jest niepożądana.

3 Część analityczna

Część analityczna podzielona jest na kilka rozdziałów tematycznych ze względu na zakres i skalę geograficzną podanych informacji:

- otoczenie zewnętrzne (poziom krajowy lub międzynarodowy);
- środowisko wewnętrzne – terytorium (analiza parku narodowego jako obiektu, przedmioty ochrony parków narodowych);
- otoczenie wewnętrzne – instytucje (analiza obszaru zainteresowań i interakcji różnych podmiotów).

3.1 Analiza środowiska legislacyjnego (poziom państwowy i ponadpaństwowy)

3.1.1 Środowisko i procesy legislacyjne (uwarunkowania prawne i zasady administracji)

Ochrona przyrody jest w obu krajach ujęta w przepisach prawnych zawartych w szeregu ustaw i aktów niższego rzędu. W nich są implementowane również przepisy wynikające z dyrektyw UE. W uwarunkowaniach prawnych ochrony przyrody obu krajów istnieje szereg podobieństw i różnic, których szczegółowy opis jest podany w załączniku „Analiza przepisów prawnych”.

Podstawowym aktem prawnym w Republice Czeskiej w odniesieniu do parku narodowego jest ustawa 114/1992 Dz. U., o ochronie przyrody i krajobrazu (ZOPK) oraz odpowiednie przepisy nawiązujące – wykonawcze. W procesie podejmowania decyzji o wpływie na obszary Natura 2000 obowiązuje zasadnicza ustawa 100/2001 Dz.U., o ocenie wpływu na środowisko. W zakresie dysponowania lasami wiążącym przepisem jest ustawa 289/1995 Dz.U., o lasach w obowiązującym brzmieniu, i przepisy z nią związane.

Dyrekcja parku narodowego w RC jest jednocześnie organem państwowej administracji ochrony przyrody z kompetencjami określonymi w ZOPK, która jest realizowana w ramach postępowań i podejmowania decyzji według ustawy 500/2004 Dz. U., Kodeks Postępowania Administracyjnego w obowiązującym brzmieniu. Jednocześnie Dyrekcja KRNAP jest organem biorącym udział w szeregu innych postępowań (planowanie przestrzenne, postępowania według prawa wodnego, postępowania budowlane, itp.).

W Polsce sytuacja prawna jest podobna, podstawowym aktem prawnym dla parków narodowych jest ustawa o ochronie przyrody (Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16.04.2004), a także ustawa o lasach, oraz szereg przepisów niższego rzędu. Dyrektor parku narodowego wydaje postanowienia w ramach jednoznacznie określonych kompetencji, pozycja KPN w strukturze administracji państwowej jest inna (por. niżej Analiza pozycji Dyrekcji parku narodowego).

3.1.1.1 Opis parków narodowych

Definicja PN na poziomie krajowym oraz kompatybilność z definicją IUCN

Definicja (wyjaśnienie) terminu „park narodowy” została określona w obu systemach prawnych, tj. ZOPK i UOP. Definicja czeska jest bardziej szczegółowa. Elementy definicji stanowią określenie podstawowego celu, celów długoterminowych, jak również zadań parku narodowego. Polska definicja jest w przeciwieństwie do czeskiej bardzo zwięzła.

Czeska ustawa definiuje w § 15, kiedy można dany obszar ustanowić parkiem narodowym: „*Rozległe obszary z typową rzeźbą terenu i budową geologiczną oraz z przeważającym występowaniem*

naturalnych lub mało przetworzonych przez człowieka ekosystemów, wyjątkowe i cenne na skalę krajową lub międzynarodową z punktu widzenia ekologicznego, naukowego, edukacyjnego lub oświatowego, można ogłosić parkami narodowymi.” Ponadto w ustawie są ustalone limity dla ich wykorzystania, zdefiniowany cel i misja parku narodowego.

Polska ustawa mówi, że „*Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe*”. Ponadto ustawa mówi, w jakim celu tworzy się PN i określa główne zadania parku narodowego, do których należą: prowadzenie działań ochronnych w ekosystemach PN, udostępnianie parku narodowego na zasadach określonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych oraz prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczą.

Kategoryzacja IUCN

W odniesieniu do definicji IUCN nie można rozpatrywać kompatybilności krajowych definicji pojęcia „park narodowy”, ponieważ kategoryzacja IUCN nie jest wiążącą umową międzynarodową, ale definicją obowiązującą wewnątrz IUCN. Jest to definicja międzynarodowej niezależnej organizacji eksperckiej, która wypracowała uniwersalne zalecenia specjalistów dla kategoryzacji obszarów chronionych.

Zgodnie z klasyfikacją IUCN KRNAP znalazł się w kategorii V., Obszar chronionego krajobrazu/morza (Protected Landscape/Seascape). KPN według tej klasyfikacji zaliczany jest do kategorii II. (National Park).

Przedmiot ochrony w obydwu parkach narodowych oraz przedmiot ochrony EVL i PO

Przedmiot ochrony KRNAP jest zdefiniowany według § 15b ZOPK w załączniku nr 2 ZOPK, łącznie z wyznaczeniem granic. Przedmiotem ochrony są naturalne ekosystemy związane z najcenniejszą pod względem przyrodniczym częścią kompleksu górskiego Karkonoszy. Przedmiot ochrony stanowią również mające znaczenie w skali Europy gatunki i typy siedlisk, dla których na terytorium parku narodowego wyznaczono europejskie obszary ochrony Natura 2000.

Na poziomie ustawowym KPN nie posiada jasno określonego „przedmiotu ochrony”. Rozporządzenie Rady Ministrów określa wyłącznie granice KPN, pozostałe kwestie regulują ogólne przepisy prawne dotyczące trybu funkcjonowania parków narodowych i obszarów Natura 2000. Szczegółowy przedmiot ochrony w KPN określony jest dopiero w Planie ochrony. Zgodnie z ogólnymi celami ochrony, które są jednoznacznie określone w ustawie oraz szczegółowymi celami ochrony opisanymi w planie ochrony, można wnioskować, że przedmiot ochrony przyrody w KPN jest podobny, jak w KRNAP. Szczegółowe określenie przedmiotów ochrony na terenie KPN w ramach obszaru Natura 2000 jest podane tzw. Standardowym Formularzem Danych (SDF) oraz w planie ochrony.

W odróżnieniu od KRNAP, na terenie KPN organem nadzorującym postępowania administracyjne w zakresie przedmiotów ochrony Natura 2000 nie jest dyrektor parku narodowego a Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Administracja KPN jest natomiast odpowiedzialna za utrzymanie przedmiotów ochrony we właściwym stanie.

Powierzchnia PN oraz jej ustalenie

Dyrekcja KRNAP ma zgodnie z ZOPK powierzone pod zarząd terytorium o łącznej powierzchni 54 969 ha, w tym 36 327 ha stanowi Czeski Karkonoski Park Narodowy (KRNAP) i 18 642 ha pasmo ochronne (otulina).

KPN zajmuje obszar o powierzchni 5 951,4 ha, zaś otulina parku powierzchnią 13 093 ha, na której KPN nie ma bezpośrednich uprawnień administracyjnych. Lasami w otulinie zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

Granice KRNAP zostały opisane w załączniku nr 2 ZOPK. Granice KPN zostały opisane we właściwym rozporządzeniu Rady Ministrów.

Zróźnicowanie obszarów PN (strefy ochronny, pasmo ochronne -otulina, różnice form ochrony)

Terytorium KRNAP zostało podzielone na cztery strefy: strefę naturalną, strefę zbliżoną do naturalnej, strefę intensywnej ochrony oraz strefę krajobrazu kulturowego. Podział na strefy reguluje rozporządzenie Ministerstwa Ochrony Środowiska nr 257/2020 Dz.U. w sprawie wytyczenia stref ochrony Karkonoskiego Parku Narodowego (KRNAP).

Granice pasma ochronnego KRNAP (otuliny), tak samo jak obszaru parku narodowego, są wytyczone w załączniku nr 2 do ZOPK.

W Polsce w odniesieniu do PN, UOP ustanawia następujące kategorie ochrony: obszar ochrony ścisłej, obszar ochrony czynnej i obszar ochrony krajobrazowej.

Kwestię podziału na strefy ochrony w KPN reguluje rozporządzenie ministra właściwego do spraw środowiska w sprawie planu ochrony, a w przypadku jego braku zarządzenie ministra w sprawie zadań ochronnych.

Zasadniczo różne są kompetencje administracji parków narodowych na terytorium otuliny. Po czeskiej stronie Dyrekcja parku narodowego jest organem państwowej administracji ochrony przyrody i podmiotem gospodarującym w lasach będących własnością państwa. Po polskiej stronie takich uprawnień ani kompetencji park narodowy nie posiada. W myśl przepisów ustawowych lasami w otulinie zarządzają Lasy Państwowe, a dyrektor parku jedynie uzgadnia zapisy Planu Urządzania Lasu ustanawianego na 10 lat. Jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek uzgodnienia z dyrektorem parku projekty dokumentów planistycznych dotyczących terytorium otuliny, w zakresie potencjalnego wpływu na przedmioty ochrony parku narodowego.

Podstawowe dokumenty operacyjne parków narodowych (obowiązywanie, treść, zakres obowiązywania)

W Czechach podstawowym dokumentem operacyjnym dla parków narodowych jest, podobnie jak w Polsce, plan ochrony. Ten dokument został wprowadzony do porządku prawnego dopiero nowelą ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu nr 123/2017, dlatego opracowanie i wprowadzanie planu ochrony dla KRNAP wraz z jego pasmem ochronnym jest realizowane w 2020 roku. Do końca 2020 roku obowiązuje plan ochrony dla KRNAP wraz z jego pasmem ochronnym na lata 2010–2020. Plan ochrony jest zarządzeniem ogólnego charakteru w myśl Kodeksu Postępowania Administracyjnego. Procedurę jego opracowania określa przepis ogólnie obowiązujący (rozporządzenie MOS).

W Polsce dokumentem strategicznym dla parku narodowego jest plany ochrony, sporządzany przez park narodowy a ustanawiany w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw środowiska. Jeśli plan ochrony nie został zatwierdzony, zastępują go tzw. zadania ochronne, wydawane w drodze zarządzenia, opierające się o zapisy projektu planu ochrony.

Data utworzenia parku

KRNAP data utworzenia 17. 05. 1963

KPN data utworzenia 16. 01. 1959

3.1.1.2 Analiza pozycji Dyrekcji Parku Narodowego

Działalność administracji państwowej

Organem ochrony przyrody dla parków narodowych w Polsce nie są Dyrekcje parków narodowych (termin „Dyrekcja” nie jest tutaj nawet stosowany), ale dyrektorzy parków narodowych. Powszechnie obowiązuje zasada, że dyrektorzy parków narodowych, w odróżnieniu od czeskich dyrekcji/administracji parków narodowych, nie posiadają w swoich kompetencjach możliwości nakładania kar administracyjnych za wykroczenia.

Kompetencje czeskiej dyrekcji parku narodowego oraz polskiego dyrektora parku narodowego można porównać w następujących obszarach:

- a. W kwestii ochrony przyrody, kompetencje dyrekcji PN w Czechach i dyrektorów PN w Polsce polegają przede wszystkim na wydawaniu zgód na wyłączenie zastosowania przepisów. Dyrekcja PN w Republice Czeskiej realizuje tę działalność w szczególności za pośrednictwem Decyzji, po polskiej stronie w postaci postanowień i Decyzji wydawanych w trybie KPA. Mogą być udzielane także zgody na wyłączenie ze stosowania przepisów również za pośrednictwem Zarządzeń o charakterze ogólnym. Po stronie polskiej kompetencje w tym zakresie są podzielone pomiędzy ministra właściwego do spraw środowiska a dyrektora parku narodowego.
- b. Istnieją również przypadki, kiedy to organ ochrony przyrody „bierze udział” w podejmowaniu decyzji, gdzie decyzję ostateczną wydaje inny urząd administracyjny. W takich przypadkach czeska dyrekcja PN wydaje tzw. wiążące stanowisko zgodnie z § 149 Kodeksu Postępowania Administracyjnego. Odmienne jest w polskim ustawodawstwie, gdzie co do zasady przyjmuje się, że właściwy organ musi daną kwestię uzgodnić z dyrektorem parku narodowego, przepisy określają również procedury dla rozwiązania kwestii potencjalnego braku porozumienia (polska procedura jest tutaj mniej formalna).
- c. Jeśli chodzi o zakres kompetencji dyrekcji PN w Republice Czeskiej oraz dyrektora PN w Polsce, są one w przybliżeniu podobne, jeśli weźmiemy pod uwagę różnice wynikające z warunków ochronnych, do których nawiązują kompetencje administracyjne.
- d. Czeska Dyrekcja PN nie jest organem państwowej administracji lasów. Polski dyrektor PN jest organem ochrony lasu na terenie PN, posiada wymienione kompetencje według UOP oraz odrębnej ustawy o lasach.
- e. Czeska dyrekcja PN jest administratorem cieków wodnych na terytorium parku narodowego. Polski dyrektor PN nie posiada kompetencji administratora cieków wodnych, nie wydaje zgody administratorom na przeprowadzanie robót i pobór wody.
- f. W czeskich parkach narodowych dyrekcje PN są organem administracyjnym w zakresie łowiectwa i rybołówstwa, mogą prawo to ograniczyć lub wykluczyć. W polskich parkach narodowych łowiectwo i rybołówstwo jest z założenia zakazane, dyrektor PN może wydać na nie zgodę w wyznaczonych miejscach na podstawie przepisów o ochronie przyrody.
- g. Czeskie dyrekcje PN są właściwym organem administracji państwowej na odcinku planowania przestrzennego. Dokumentacja dotycząca planowania przestrzennego, zarówno na terenie parku jak i jego otuliny wymaga w Polsce uzgodnienia z dyrektorem PN.
- h. W Republice Czeskiej ocena wpływu na EVL oraz PO jest integralną częścią procesu według ustawy nr 100/2001 Dz.U., jeżeli stanowisko Dyrekcji PN nie wykluczy istotnego wpływu projektu lub koncepcji na EVL lub PO. W Polsce organy odpowiedzialne za ocenę wpływu na EVL i PO w przypadku PN muszą uzgodnić to z dyrektorem parku narodowego.

- i. W Polsce dyrektorzy parków narodowych nie są organem administracji państwowej w zakresie ochrony obszaru Natura 2000. Kompetencje te posiada Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska na szczeblu województwa.

Pozycja administracyjno – prawna Dyrekcji KRNP oraz KPN

Administracja KRNP jest państwową organizacją użyteczności publicznej. KPN jest państwową osobą prawną.

Oba podmioty dysponują mieniem państwowym, które zostało im powierzone, przy czym obowiązane są postępować zgodnie z zasadami ustawowymi, które wynikają z powszechnego systemu prawnego dla organizacji, które związane są z budżetem państwa. Szczegółowe regulacje w zakresie dysponowania mieniem skarbu państwa, które wynikają z przepisów szczególnych obowiązujących dla obszaru parku narodowego, dostępne są wyłącznie po polskiej stronie.

W sporach sądowych obie organizacje występują we własnym imieniu.

Status pracowników organizacji zarządzającej parkiem narodowym

W obu krajach zgodnie z wymogami UE obowiązuje ustawowy system prawny administracji państwowej. Regulacją tą, która zapewnia pracownikom będącym w stosunku służbowym określoną ochronę, objęci są tylko pracownicy Służby Parku Narodowego w KPN. W KRNP pracownicy nie podlegają reżimowi Ustawy o służbie cywilnej.

Ochrona pracowników organizacji zarządzającej parkiem narodowym podczas wykonywania ich działalności

Strażnicy parku w Czechach podczas wykonywania czynności służbowych mają status urzędnika w świetle prawa karnego. Wynika z tego fakt ochrony polegającej na tym, że osoby uniemożliwiającej strażnikom wykonywanie ich czynności służbowych mogą być potencjalnie, przy spełnieniu określonej przesłanki, ścigane również z tytułu przestępstwa. Podobną ochronę w świetle prawa karnego posiada również dyrekcja PN, jako organ państwowy.

Strażnicy parku, według § 81 ZOPK uprawnieni są do ustalania tożsamości osób naruszających przepisy ochrony przyrody, rozpatrywania wykroczeń według ZOPK na miejscu. Mają również uprawnienia do zatrzymania osoby w przypadku kiedy naruszy przepisy ochrony przyrody w celu ustalenia jej tożsamości i przekazania jej organom Policji Republiki Czeskiej. Do aktywnego egzekwowania tych uprawnień nie posiadają środków przymusu bezpośredniego.

W Polsce dyrektor PN, strażnicy parku, jak również pozostałe osoby zaliczone do Służby Parku Narodowego pełnią funkcje administracji państwowej na terenie parku narodowego i mają pozycję funkcjonariusza publicznego. Ochrona w świetle przepisów prawa karnego gwarantowana jest tym osobom w podobny sposób jak w Republice Czeskiej.

Strażnicy parku w Polsce mają prawo nosić broń, pałkę, prowadzić psa towarzyszącego, a przy spełnieniu warunków ustawowych mogą zastosować określone środki przymusu bezpośredniego.

3.1.1.3 Regulacja zasad udostępniania Parku

Podstawowe warunki ochrony parków narodowych

Czeski system prawny rozróżnia podstawowe warunki ochrony obowiązujące na terenie całego parku narodowego oraz podstawowe warunki ochrony obowiązujące wyłącznie na terenach niezabudowanych parku narodowego. Dodatkowo na poziomie ustawy istnieją regulacje w zakresie indywidualnych, specjalnych warunków ochronnych dla każdego parku narodowego z osobna.

Polskie ustawodawstwo przewiduje wyłącznie jednolite wytyczne co do zasad zachowywania się na terenach parków narodowych, które odnoszą się do wszystkich parków narodowych. Ogólnie rzecz ujmując polskie zasady udostępnienia terenu parków narodowych wydają się być znacznie bardziej restrykcyjne, co może wynikać z faktu, że polskie parki narodowe obejmują obszary o mniejszych powierzchniach niż ma to miejsce w RC oraz, że są to zwykle tereny o małym stopniu wcześniejszego wykorzystania i przekształcenia przez ludność lokalną.

Regulamin zwiedzania parku narodowego

W obu przypadkach z mocy ustawy wynikają uprawnienia do wydania regulaminu zwiedzania (w Polsce są to „zasady udostępniania Parku”)

Możliwości naliczania opłat za wstęp do wybranych części PN

Prawo do naliczania opłat za wstęp do parku narodowego jest wyłącznie uregulowane w Polsce i wynika z zapisów Ustawy o Ochronie Przyrody. W KPN pobierana jest opłata za wstęp na teren parku narodowego oraz za udostępnianie wybranych obiektów (np. Wodospad Kamieńczyka). Na szlaku transgranicznym, Drodze Przyjaźni Polsko-Czeskiej, co do zasady nie są pobierane opłaty od turystów z RC, którzy wędrują tym szlakiem, przechodzącym raz na stronę polską raz na czeską.

3.1.1.4 *Udział społeczeństwa w zarządzaniu parkiem narodowym*

Rada parku narodowego

Rada parku narodowego w Republice Czeskiej oraz rada naukowa parku narodowego w Polsce to organy doradcze, konsultacyjne w kwestiach parku narodowego. Członkami rady naukowej KPN są przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego różnych szczebli, przedstawiciele środowisk naukowych i instytucji związanych z ochroną przyrody np. organizacji pozarządowych.

W KRNAP według ustawy członkami rady NP są przedstawiciele miejscowości na terytorium parku narodowego, przedstawiciele powiatów, a na obszarach górskich także przedstawiciele Pogotowia Górskiego. Członków Rady mianuje dyrektor parku narodowego. Rada parku jest uprawniona między innymi do rozpatrywania podziału parku na strefy NP, wyznaczania stref ciszy, ustalania zasad ochrony przyrody, udostępniania dróg i tras w strefach ciszy i innych miejsc do zwiedzania.

W Polsce wszyscy członkowie RN powoływani są przez Ministra właściwego ds. środowiska na okres pięciu lat. Ustawa mówi również o tym, że rada naukowa parku narodowego może liczyć od dziesięciu do dwudziestu członków. Prócz specjalistów ze środowisk naukowych mogą w niej zasiadać przedstawiciele praktyki, organizacji pozarządowych i władz samorządowych różnego szczebla, wojewódzkiego, powiatowego i gminnego.

Prawo do informacji oraz obowiązek informacyjny

Prawo do informacji o działalności parku narodowego oraz prawo do informacji o środowisku jest gwarantowane przez porządki prawne w obu krajach, a dyrekcje obu parków narodowych są podmiotami obowiązany prawem do udzielania informacji społeczeństwu.

Udział stowarzyszeń w postępowaniach o udzielenie zezwolenia

W Republice Czeskiej udział stowarzyszeń ekologicznych w postępowaniach w sprawie wydania zezwoleń jest gwarantowany w przepisach prawnych dla postępowań prowadzonych zgodnie z tą ustawą. Stowarzyszenia muszą spełnić ustawowe warunki dla udziału w postępowaniach, to znaczy wystąpić z wnioskiem od organu ochrony przyrody o udzielenie informacji o zamierzonych interwencjach, wszczynanych postępowaniach administracyjnych, w których mogą być naruszone interesy ochrony przyrody.

W Polsce w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (EIA) znajduje się ogólna regulacja w zakresie udziału obywateli w procesie decyzyjnym, udział obywateli w procesie przygotowania dokumentacji oraz uprawnienia organizacji ekologicznych.

3.1.1.5 *Wybrane zagadnienia*

Obszar Natura 2000 oraz transgraniczna ocena koncepcji i projektów

W Czechach ochrona terenów obszaru Natura 2000 podlega regulacjom § 45a – § 45i ZOPK. W Polsce zagadnienie to podlega regulacjom z art. 26–art. 39 UOP.

Ochrona zadrzewień w PN

Rośliny drzewiaste rosnące poza lasem są w obu krajach chronione przed usuwaniem zarówno w parkach narodowych jak i w dowolnym innym miejscu. Narzędzia ochrony są identyczne, tzn. konieczność uzyskania zezwolenia, działania kompensacyjne w postaci nasadzeń zastępczych (polskie regulacje dopuszczają również przesadzanie) oraz w przypadku łamania przepisów prawnych nakładanie kar w postaci grzywny.

Po czeskiej stronie Dyrekcja NP jest kompetentnym organem do wydawania pozwoleń na wycinanie roślin drzewiastych i nakazywania nasadzeń zastępczych. W Polsce na terenie PN zgodę na usuwanie drzew i krzewów, poza zabiegami ochronnymi administracji Parku, wydaje minister właściwy do spraw środowiska po konsultacji z dyrektorem parku narodowego.

Ochrona jaskiń

W Czechach na poziomie ustawy istnieją regulacje w zakresie ogólnej ochrony jaskiń, zawarte w. § 10 ZOPK, które mają zastosowanie zarówno na terenie PN, jak i poza nimi.

W Polsce jaskinie mogą być pomnikami przyrody lub stanowiskiem dokumentacyjnym, z czego wynika program ochrony prawnej. Na terenie PN jaskinie objęte są ochroną w postaci zasad ochronnych określonych w art. 15 UOP oraz w treści planu ochrony lub zadań ochronnych.

Krajobraz kulturowy i zagospodarowanie przestrzenne

Krajobraz kulturowy nie jest terminem prawnym lecz materialnym. Dla ochrony krajobrazu dokonuje się przede wszystkim oceny wpływu zamierzeń inwestycyjnych na środowisko naturalne. Środki umożliwiające realizację tego celu w Czechach wprowadzane są przez dyrekcje parków narodowych, jako właściwych organów administracji państwowej w ramach procesu planowania i zagospodarowania przestrzennego. W Polsce dyrektorzy parków narodowych posiadają kompetencje organu administracyjnego, z którym właściwe organy obowiązane są uzgadniać tworzenie wszelkich dokumentów dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego na terenie parku i otuliny.

Pozwolenia na budowę w PN

W Czechach dyrekcje parków narodowych są właściwymi organami administracji państwowej dla postępowań, w których wydawane są pozwolenia na budowę na terenie parku narodowego.

W Polsce przepisy zabraniają budowy i remontów budynków oraz urządzeń technicznych na terenach parków narodowych, z wyłączeniem budowli i urządzeń, które służą celom parku narodowego. Zezwolenie na odstępstwa od tej zasady wydaje minister właściwy do spraw środowiska po zasięgnięciu opinii dyrektora parku. Dyrektor parku narodowego nie posiada kompetencji właściwego organu administracyjnego w zakresie wydawania pozwoleń na budowę.

Ochrona gatunków

W Republice Czeskiej w ramach powszechnej ochrony zwierząt i roślin ochroną objęte są wszystkie istniejące organizmy żywe. Polski system prawny opiera się na szczególnej ochronie gatunkowej grzybów, roślin i zwierząt.

Zarówno w Czechach jak i w Polsce istnieje szczególna ochrona wybranych gatunków. Czeski system prawny rozróżnia gatunki skrajnie zagrożone, gatunki wysokiego ryzyka oraz gatunki niższego ryzyka zwierząt i roślin. Ich lista jest podana w rozporządzeniu Ministra Środowiska. Polskie ustawodawstwo identyfikuje gatunki chronione w trzech rozporządzeniach (dla zwierząt, roślin i grzybów). W rozporządzeniach tych wskazany jest w odniesieniu do poszczególnych gatunków również stopień ich ochrony.

Szczególnym polskim instrumentem ochrony są urzędowo ustanowione strefy ochrony występowania wybranych gatunków zwierząt oraz siedlisk grzybów i roślin będących pod ochroną.

Egzekwowanie przepisów (wykroczenia i czyny karalne)

W Czechach w ZOPK znajdują się regulacje dotyczące wykroczeń. W Polsce w UOP znajdują się regulacje w zakresie wykroczeń i czynów karalnych.

Czeski system prawny ZOPK określa różną wysokość kar dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej z jednej strony oraz podmiotów prawnych, tzn. fizycznych osób

prowadzących działalność gospodarczą z drugiej strony. Polskie przepisy prawa nie rozróżniają tych kwestii. Odpowiedzialność podmiotów prowadzących działalność gospodarczą za wykroczenie jest niemożliwa, ponieważ przy wykroczeniu musi być wskazany bezpośredni sprawca, a odpowiedzialność podmiotów gospodarczych w zakresie wykroczeń nie zostały uregulowane w UOP ani w innej polskiej ustawie.

W UOP znajdują się regulacje dotyczące odpowiedzialności za wykroczenia karalne. Za popełnianie czynów karalnych podanych w art. 127a i art. 128a może odpowiadać osoba fizyczna i prawna, za przestępstwo podane w art. 128 może odpowiadać wyłącznie osoba fizyczna.

Regulacje w zakresie pozostałych czynów karalnych dotyczących środowiska naturalnego znajdują się w kodeksach karnych obydwu krajów. Czyny karalne są w obu krajach rozpatrywane przez organy ścigania, prawo wydawania decyzji w kwestii winy i kary posiadają jednak wyłącznie właściwe sądy. Wykroczenia w zakresie ochrony przyrody w Czechach rozpatrują i podejmują w ich przedmiocie decyzje dyrekcje parków narodowych. Wykroczenia w Polsce są rozpatrywane oraz podejmowane w ich przedmiocie decyzje przez sądy. Dyrektor parku narodowego w danym postępowaniu zajmuje stanowisko oskarżyciela publicznego.

3.1.2 Publiczna polityka ochrony przyrody i krajobrazu

3.1.2.1 Publiczna polityka ochrony przyrody i krajobrazu

Karkonoski Park Narodowy i Krkonošský národní park stanowią jedne z najcenniejszych obszarów obu krajów. Ich ponadnarodową wartość potwierdza statut bilateralnego rezerwatu biosfery UNESCO, nadany obu parkom narodowym.

Podstawowe dokumenty strategiczne dotyczące ochrony przyrody i krajobrazu wykraczają poza zakres działania ministerstw do spraw środowiska i zapewniają ramy i wytyczne dla podejmowania decyzji i działań na różnych poziomach krajowych. Ich wdrażanie i realizacja zmierza do uzyskania poprawy jakości środowiska i jego składników.

Poszczególne polityki/strategie są opracowane w obu krajach do poziomu celów, związanych z nimi działań oraz wskaźników do monitorowania ich realizacji. Brakującym dokumentem o charakterze ogólnopaństwowym, zarówno w Czechach jak i Polsce jest brak aktualnej Strategii rozwoju parków narodowych RC/PI, który stanowiłaby jednolitą koncepcję ochrony przyrody w obszarach należących do parków narodowych. W zakresie wyznaczania podstawowych celów ochrony przyrody i krajobrazu w PN możliwe są do wykorzystania akty prawne lub opracowania obowiązujące w obu krajach.

Republika Czeska

Państwowy program ochrony przyrody i krajobrazu, 2009, aktualizacja

Program analizuje stan środowiska i krajobrazu, formułuje cele i działania niezbędne dla ich osiągnięcia. Program jest opracowany tak, aby służył do realizacji *Strategii ochrony różnorodności biologicznej RC*. Spełnia też zobowiązania wynikające z tzw. Konwencji Ramsar (rozdz. 3.2.2.).

Główne cele zawarte są w rozdz. 3.1.3., które w szczególności kładą nacisk na zachowanie i poprawę stabilności ekologicznej i krajobrazu, zapewnienie ochrony nad szczególnie cennymi obszarami, zapewniając terytorialny system stabilności ekologicznej. Dokument omawia szczegółowo poszczególne typy ekosystemów i proponuje rozwiązania dla poprawy ich stanu (rozdz. 3.2.)

Podstawą dla Strategii ochrony PN Karkonoszy jest rozdz. 3.3.3., którym dotyczy obszarów chronionych, w szczególności cel 2., Poprawić skuteczność ochrony w obiektach chronionych. Zgodnie z działaniem CH4 – należy opracować strategię rozwoju PN, (nie udało się jeszcze całkowicie zrealizować).

W rozdziale 4 Gatunki poświęcono uwagę analizie stanu zagrożenia gatunków i szczegółowo zaproponowano działania w odniesieniu do populacji gatunków i eliminacji zagrożeń.

Państwowa polityka ochrony środowiska RC 2012–2020

Aktualizacja zatwierdzona uchwałą RM nr 10123 z 23. 11. 2016

Dokument wyznacza plan realizacji efektywnej ochrony środowiska w RC, nastawiony na trzy zakresy tematyczne. W szczególności rozdział „Ochrona przyrody i krajobrazu” zmierza do wsparcia funkcji ekologicznych krajobrazu, zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Jako zasadnicze problematyczne zjawiska, wpływające na stabilność ekologiczną krajobrazu, definiuje fragmentację, obniżenie zdolności retencyjnej krajobrazu, intensyfikację gospodarki rolnej i leśnej.

Dla każdego celu są opracowane podstawowe wskaźniki i sposób monitorowania ich spełniania.

Strategia ochrony różnorodności biologicznej RC 2016–2025

Zatwierdzona uchwałą RM nr 193 z dnia 9. 3. 2016

Dokument stanowiący podstawowe ramy koncepcyjne dla poprawy stanu różnorodności biologicznej. Nawiązuje do wyznaczenia celów w ramach rozwoju zrównoważonego Republiki Czeskiej do 2030 roku. Zasady są podane jak w Państwowym programie ochrony przyrody i krajobrazu RC. Jako zasadnicze

zagrożenia definiuje fragmentację biotopów, introdukcję obcych gatunków i ich rozprzestrzenianie, niedostateczne dane o gatunkach, ubytek mokradł.

Strategia dostosowania się do zmiany klimatu w warunkach RC

Zatwierdzona uchwałą RM nr 861 z dnia 26. 10. 2015

Polityka ochrony klimatu w RC

Zatwierdzona uchwałą RM nr 207 z dnia 22. 3. 2017

Dokumenty stanowią wspólny kompleks działań adaptacyjnych w kontekście zmian klimatu. Polityka adaptacyjna w zakresie leśnictwa, rolnictwa i zasobów wodnych w krajobrazie jest nastawiona przede wszystkim na urozmaicony skład gatunkowy zbiorowisk roślinnych, zapewnienie zmienności genetycznej, wiązanie węgla, działania przeciwerozryjne, działania na ciekach wodnych. Polityka klimatyczna jest nastawiona przede wszystkim na ochronę klimatu za pośrednictwem obniżania emisji gazów cieplarnianych.

Narodowy plan zlewni Łaby

Zatwierdzony uchwałą RM nr 1083 z dnia 21. 12. 2015

Wyznacza strategiczne cele w zakresie ochrony wód, w tym udroźnienie barier na ciekach wodnych w całej zlewni. W zakresie KRNAP chodzi w szczególności o bariery poprzeczne na rzece Izerze. Ogólnie określa sposoby monitoringu jakości wód i zapobiegania jej pogorszeniu lub wyznacza jako cel zachowanie i poprawę jakości wód.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (dla zlewni Łaby, Dunaju, Odry).

Zatwierdzony uchwałą RM nr 1082 z dnia 21. 12. 2015

Materiały koncepcyjne w zakresie gospodarki wodnej jako główne cele podają zwiększenie zdolności retencyjnej krajobrazu i jego zachowanie, odnowę elementów krajobrazowych i ekosystemów mających wpływ na zachowanie właściwych stosunków wodnych.

Państwowy program edukacji, wychowania i oświaty środowiskowej i doradztwa środowiskowego na lata 2016–2025

Zatwierdzony uchwałą RM nr 652 z 20. 7. 2016. Państwowy program stanowi kluczową narodową strategię dla EVVO i EP z wizjami, celami i działaniami, w których oprócz organów administracji państwowej uczestniczą między innymi województwa, gminy, miasta, szkoły łącznie z uczelniami wyższymi, ośrodki edukacji ekologicznej oraz organizacje pozarządowe, instytucje oświatowe i badawcze, muzea, ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne, biblioteki.

Zatwierdzony przez rząd program wspiera rozwój EVVO kompleksowo w całej skali tematów, rozdzielonych na sekcje: przyroda, miejsce zamieszkania i krajobraz, zrównoważony rozwój i klimat. W ramach trzyletnich planów działania są aktualizowane. Realizacja Państwowego programu jest corocznie oceniana przez MOS.

Dyrekcji KRNAP i jej działalności dotyczy w głównej mierze problematyka EVVO (znacznie mniej kwestia doradztwa środowiskowego):

- EVVO rozwija kompetencje dla odpowiedzialnego postępowania w następujących dziedzinach:
  - Podejście do przyrody
  - Podejście do miejsca
  - Procesy i zależności ekologiczne
  - Problemy i konflikty środowiskowe
  - Przygotowanie do działania dla dobra środowiska
- SP EVVOEP dzieli się na 4+1 obszary strategiczne:

- Trwałość systemu i środowiska dla EVVO i EP
- Jakość, różnorodność i innowacje w EVVO i EP
- Współpraca, tworzenie sieci powiązań, wzajemne łączenie w EVVO i EP
- Wzmacnianie pozycji i zrozumienia EVVO i EP – propagacja, PR, popularyzacja
- Cele oświatowe i istotne tematy EVVO i EP

Działania bezpośrednio dotyczące Dyrekcji KRNP:

- Działanie 1.1.2 – Zapewnić w MOS i MŠMT (Ministerstwo szkolnictwa, młodzieży i wychowania fizycznego) i w instytucjach bezpośrednio przez nie kierowanych, ewentualnie w innych organizacjach administracji państwowej (np. AOPK ČR (Agencja ochrony przyrody i krajobrazu RC), SNP (Dyrekcje PN)), dostateczną obsadę personalną w zakresie EVVO i EP.
- Działanie 1.1.4 – Wspierać istnienie i rozwój specjalistycznych placówek dla EVVO i EP (ośrodków edukacji ekologicznej, poradni ekologicznych, domów przyrody, centrów obsługi zwiedzających, ośrodków przy szkołach i placówkach oświatowych, itp.)
- Działanie 1.1.5 – Stwarzać warunki dla rozwoju pracowników w zakresie EVVO i EP i motywować ich przez wyróżnianie dobrych wyników i efektów ich pracy.
- Działanie 2.2.2 – Wspierać tworzenie, wzajemne łączenie i udostępnianie otwartych źródeł informacji i ich wykorzystywanie w edukacji dostawców EVVO i EP.
- Działanie 2.3.1 – Wspierać tworzenie standardów jakości i systemów standaryzacyjnych dla usług EVVO i EP, kontrolę pracy z nimi i dobrowolne wdrażanie do praktyki – na poziomie standardów podmiotów oświatowych, programów, organizacji (w szczególności ośrodków edukacji ekologicznej i poradni ekologicznych).
- Działanie 2.4.1 – Wspierać kształcenie dostawców EVVO i EP, lektorów organizacji EVVO i EP.
- Działanie 2.4.2 – Wspierać rozszerzenie i poprawę jakości kształcenia studiów licencjackich i innego kształcenia w EVVO nauczycieli (pracowników pedagogicznych) i innych pracowników w ramach kształcenia formalnego i nieformalnego – zwiększenie udziału ćwiczeń praktycznych w terenie i w placówkach specjalizujących się w EVVO, innowacja treści w metodach i tematach dotyczących trwałego rozwoju, potrzebnych przemian w wykorzystywaniu przyrody i środowiska przez człowieka w kontekście dostosowywania się do zmian globalnych.
- Działanie 2.5.1 – Wspierać tworzenie narzędzi ewaluacyjnych, które ułatwią realizatorom EVVO i EP identyfikowanie atrybutów dobrej EVVO, oraz dobrowolne wdrażanie przez samych dostawców wybranych przez nich metod z naciskiem na cykliczne (bieżące) ewaluacje w ramach długoterminowych programów i projektów EVVO i EP i na ewaluacje programów w ramach oświaty pierwotnej i wtórnej.
- Działanie 2.5.2 – Wprowadzić systematyczne i wzajemnie ujednolicone i koordynowane pozyskiwanie danych o stanie EVVO i EP ze strony administracji publicznej
- Działanie 4.1.2 – Wspierać mapowanie, gromadzenie i tworzenie przykładów dobrej praktyki w różnych dziedzinach i aspektach EVVO i EP – np. ze strony programów oświatowych i ich realizatorów, ze strony koordynujących instytucji i dostawców wsparcia (miasta, województwa), itp.
- Działanie 4.3.1 – Tworzyć aktualne materiały w atrakcyjnej formie, przedstawiające cele, metody, wyniki i przykłady dobrej praktyki EVVO i EP i rozpowszechniać je w kręgach specjalistów i szerokiego społeczeństwa, oraz środowisku przedsiębiorców.

- Działanie 5.2.7 – Wspierać połączenie EVVO i EP z koncepcjami nastawionymi na oświatę w kontakcie z przyrodą, oświatę w zakresie poszczególnych składników i elementów środowiska, prezentację walorów przyrodniczych danego obszaru, oraz motywację do ich bezpośredniego poznawania – np. przedszkola leśne, interpretacja dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego, centra obsługi zwiedzających, pedagogika leśna, pedagogika zoologiczna, pedagogika ogrodowa, terapia ogrodowa, itp.
- Działanie 5.2.8 – Wspierać współpracę organizacji aktywnych w EVVO z EP z aktorami ochrony przyrody (SNP, AOPK ČR, ogrodami zoologicznymi i botanicznymi, itp.) z nastawieniem na zrozumienie potrzeby ochrony rzadkich gatunków i zbiorowisk, oraz walory i potrzeby ochrony różnorodności biologicznej, "dzikiej przyrody" i niezakłóconych naturalnych procesów, różnymi formami (akcje oświatowe i wychowawcze, pomoc w propagacji ochrony przyrody, itd.)
- Działanie 5.2.9 – Wspierać stwarzanie inspirującego środowiska - okazji do bezpośredniego kontaktu z przyrodą, gdzie jej brak (w miastach), oraz ponowne odkrywanie/wykorzystanie okazji do kontaktu z przyrodą tam, gdzie przyroda jest w naturalny sposób blisko (na wsi) – powstanie i wykorzystanie dostępnych miejsc cennych przyrodniczo i ochrona nad nimi.
- Działanie 5.3.2 – Wspierać współdziałanie lokalnych i regionalnych partnerów (przedsiębiorcy, administracja publiczna, organizacje pozarządowe) w nauczaniu o miejscowych walorach przyrodniczych (nauczanie lokalnego). Wspierać w ramach nauczania lokalnego współpracę realizatorów EVVO ze specjalistami – np. z inżynierami budowlanymi, urbanistami, architektami, konserwatorami zabytków, specjalistami od ochrony krajobrazu, inżynierami rolnictwa, leśnikami, rolnikami, specjalistami od planowania przestrzennego, ekologami, z miejscowymi przedsiębiorcami.
- Dyrekcje czeskich parków narodowych, w różnym zakresie dotyczy cały szereg powyższych działań. Te wybrane bezpośrednio KRNAP realizuje i w większości z nich jako współpracująca instytucja figuruje w programie rządowym.

Zasady państwowej polityki leśnej

Zatwierdzony przez RM RC dnia 21. 11. 2012 pod nr dziennika 854

Dokument wyznaczający cele i środki dla osiągnięcia celów w zakresie leśnictwa parków narodowych dotyczy marginalnie, ale znacząco. Bazuje na poprzednich materiałach koncepcyjnych, łącznie z Narodowym programem leśnym. Jako zasadnicze cele wyznacza:

- przyjęcie nowej ustawy o parkach narodowych
- przyjęcie nowej ustawy o lasach
- przyjęcie nowej ustawy o łowiectwie.

Jednym z ogólnych założeń jest zachowanie udziału lasów pozostawionych do naturalnego rozwoju. Znajdują się w nich obecne wszystkie piętra formacji leśnej i kategorie wiekowe drzew, których częścią mogą być stare drzewa, zadrzewienia liniowe, mokradła, źródła, torfowiska, itp. Lasy te wykazują dużą różnorodność elementów przyrody ożywionej i nieożywionej.

Część C jest poświęcona zwiększaniu różnorodności biologicznej w ekosystemach leśnych, ich integralności i stabilności ekologicznej.

Polska

Strategia ochrony przyrody w Karkonoskim Parku Narodowym

Strategiczne cele ochrony przyrody dla Karkonoskiego Parku Narodowego opracowano na podstawie Zarządzenia Nr 8/2009 Dyrektora KPN z dnia 16 kwietnia 2009 roku w sprawie strategii ochrony przyrody w Karkonoskim Parku Narodowym. Załącznikami do tego zarządzenia są operat generalny oraz 8 operatów szczegółowych, będących częściami składowymi pierwszego Planu Ochrony Karkonoskiego Parku Narodowego zatwierdzonego przez Ministra Środowiska na lata 1997–2017.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2017 z perspektywą do 2021 roku jest dokumentem kompleksowo traktującym m.in. zadania ochrony środowiska poprzez określone priorytety i najistotniejsze kierunki działań. Kluczowym wg. przedmiotowego dokumentu celem polityki ochrony środowiska jest stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych a także za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Ochrona zasobów przyrodniczych ma być realizowana między innymi poprzez:

- Powiększenie obszarów Parków Narodowych (w trybie wymagającym uzgodnień z zainteresowanymi gminami).
- Ukształtowanie spójnego przestrzennie systemu obszarów podlegających ochronie prawnej oraz pozostałych terenów zieleni.
- Wspierania działań w zakresie ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Karkonosze w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 umiejscowione zostały w tzw. Sudeckim Obszarze Integracji, obejmującym południowy obszar województwa dolnośląskiego. Charakteryzuje się on wyjątkowymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi a także największym, nie w pełni wykorzystanym potencjałem turystyczno-uzdrowiskowym. Jego dalszy rozwój zależy od stworzenia i wypromowania kompleksowej oferty turystycznej, wypoczynkowej i uzdrowiskowej we współpracy ze stroną czeską, uwzględniającej wymogi i zasady ochrony cennych walorów środowiska.

Strategia zakłada działania w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz dostosowanie do zmian klimatu. Realizacja działań na rzecz optymalizacji regionalnego systemu ochrony przyrody i krajobrazu ma być osiągnięta przez wprowadzanie nowych form ochrony w porozumieniu z samorządami.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego w perspektywie do 2020 roku zakłada rozszerzenie i umocnienie regionalnego systemu obszarów chronionych i jego zintegrowanie z systemami krajowymi i europejskimi, realizowane między innymi przez:

- Powiększenie obszarów Parków Narodowych (w trybie wymagającym Uzgodnień z zainteresowanymi gminami):

Konwencje i porozumienia

- [Konwencja Berneńska](#) o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, podpisana w Bernie 19 września 1979 r.;

- [Konwencja Ramsarska](#) o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życia ptactwa wodnego, podpisana w Ramsarze 2 lutego 1971 r.;
- [Europejska Konwencja Krajobrazowa](#) podpisana we Florencji 20 października 2000 r.;

Strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.

Unia Europejska (UE) przyjęła strategię ochrony i poprawy stanu różnorodności biologicznej w Europie w ciągu następnej dekady. Strategia określa sześć celów obejmujących główne czynniki utraty różnorodności biologicznej i umożliwiające zmniejszenie najsilniejszych presji na przyrodę – między innymi:

- ochrona i przywrócenie stanu przyrody
- utrzymanie i wzmocnienie ekosystemów i ich funkcji
- zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych.

Strategia została implementowana przez polski rząd poprzez przyjęcie dokumentu „Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015–2020”, w którego treści wskazano na potrzebę powiększenia obszaru KPN oraz przyjęcie „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, w którym wskazuje się na potrzebę powiększenia KPN o obszar całej otuliny parku.

Krajowa polityka ochrony klimatu

Skutki zmieniającego się klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach, pogłębiają się. Konieczne jest zatem podjęcie działań na rzecz dostosowania się (adaptacji) do prognozowanych skutków zmian klimatu. W odpowiedzi na tę potrzebę w 2013 r. w Ministerstwie Klimatu i Środowiska powstał dokument pn. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

Programy ochrony gatunków zagrożonych wyginięciem

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska opracowuje programy ochrony zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Stanowią one dogłębną analizę stanu populacji danego gatunku oraz identyfikację zagrożeń, zawierają także ocenę dotychczasowych sposobów ochrony. Celem programów ochrony jest wypracowanie strategii działań zmierzających do odbudowy populacji zagrożonych gatunków, z podaniem sposobu wdrażania tych działań, jak i źródeł finansowania.

3.1.3 Struktura organizacyjna

Republika Czeska

Poziom zarządzania				Uwaga
Ministerstwo Ochrony Środowiska Republiki Czeskiej	Sekcja ochrony przyrody i krajobrazu	Departament specjalnej ochrony terytorialnej i przyrody	Wydział parków narodowych	Bezpośredni organ zarządzający PN
	Sekcja administracji państwowej	Departament prawny i zarządzania administracją państwową	Wydział zarządzania administracją państwową	Zarządzanie i nadzór nad funkcjonowaniem administracji państwowej
	Pozostałe sekcje	Uczestniczą w zarządzaniu według kompetencji, np. Departament ekonomiki ochrony środowiska, itd.		

Dyrekcja KRNAP	Kancelaria dyrektora	Oddział prawny
	Dział spraw wewnętrznych	Dział ekonomiki
		Dział zarządzania majątkiem
		Dział usług
		Dział inwestycji
		Dział zarządzania projektowego
		Dział personalny i płacowy
	Oddział opieki nad parkiem narodowym	Dział ochrony przyrody
		Dział ochrony nad ekosystemami leśnymi
	Oddział administracji państwowej	–
	Oddział stosunków zewnętrznych	Dział PR
Dział obsługi zwiedzających		

Parki narodowe w Republice Czeskiej są zakładane na mocy ustawy jako chronione obszary o dużej powierzchni. Założycielem organu dyrekcji jest Ministerstwo Ochrony Środowiska. Dyrekcje PN zarządzają terytorium parku według obowiązujących dokumentów (Plan ochrony, Zasady ochrony, leśne plany gospodarcze) łącznie z zarządzaniem lasami będącymi własnością państwa na terytorium pasma ochronnego (otuliny). Ponadto wykonują czynności państwowej administracji ochrony przyrody na całym terytorium parku, włączając w to również pasmo ochronne (otulinę).

Wyspecjalizowaną sekcją nadzorczą nad PN jest Ministerstwo Ochrony Środowiska, sekcja ochrony przyrody i krajobrazu, dział parków narodowych. Kompetencje pozostałych sekcji Ministerstwa

Ochrony Środowiska są określone w ich zakresach czynności (administracja państwowa, zarządzanie zasobami).

Polska

Zarządzanie		Zakres	
Minister Klimatu i Środowiska	Główny Konserwator Przyrody	Departament Ochrony Przyrody;	Prowadzenie spraw z zakresu nadzoru Ministra właściwego do spraw środowiska nad parkami narodowymi.
		Departament Ekonomiczny;	
		Departament Prawny;	
		Biuro Audytu i Kontroli	

Karkonoski Park Narodowy	Dyrektor Karkonoskiego Parku Narodowego	Dział Ochrony Przyrody
		Dział Udostępniania Parku
		Dział Edukacji Ekologicznej
		Dział Administracyjny
		Dział Ekonomiczny
		Zespół GIS
		Służby terenowe obwodów ochronnych
		Straż Parku Narodowego

Działalność parków narodowych jest uzależniona od aktualnie obowiązujących norm prawnych i przepisów – stąd też największe przełożenie na funkcjonowanie PN mają decyzje podejmowane na poziomie krajowym w Ministerstwie Klimatu i Środowiska. Obecnie na poziomie krajowym brak jest jednej jednostki centralnej, koordynującej działalność poszczególnych PN. Parki narodowe, jako państwowe osoby prawne są instytucjami całkowicie niezależnymi i nie zachodzą żadne interakcje prawne, organizacyjne i finansowe pomiędzy nimi. Nadzór nad poszczególnymi PN sprawuje wprost Minister właściwy do spraw środowisk poprzez Głównego Konserwatora Przyrody.

Funkcjonowanie jednostek jakimi są parki narodowe uzależnione jest od środków finansowych dostępnych na ich działalność. Przy czym budżet państwa nie zapewnia pełnego finansowania PN – tylko około 20 %. Parki narodowe są nadzorowane przez Ministra właściwego do spraw środowiska. Prowadzą samodzielną gospodarkę finansową, pokrywają z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności ogólnej. Brak pełnego pokrycia kosztów ochrony przyrody na poziomie krajowym może stanowić zagrożenie dla płynnej kontynuacji ustawowych działań. Aby skutecznie realizować zadania ochrony przyrody i krajobrazu parki narodowe częściowo uzależnione są od instytucji krajowych i europejskich finansujących ochronę przyrody. Do najważniejszych z nich należą Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, Fundusz Leśny, programy operacyjne UE i.in. Pozyskane środki finansowe pozwalają realizować zadania na rzecz zasobów przyrodniczych parków narodowych. Nie są to jednak stałe dotacje a ich okresowy charakter może ograniczyć realizację zadań ratujących, wspierających czy też chroniących elementy karkonoskiej przyrody. Część zadań

pokrywana jest ze środków finansowych pozyskanych z opłat za wstęp do Karkonoskiego Parku Narodowego.

Duże znaczenie ma też sytuacja i działania poza granicami parków narodowych. Presja na zasoby przyrodnicze wywierana ze strony nowo powstającej zabudowy, infrastruktury, ograniczenia w funkcjonowaniu korytarzy migracyjnych mają bezpośredni wpływ na zasoby przyrodnicze i ich trwałość w parkach narodowych. W celu zachowania równowagi między rozwojem a ochroną przyrody niezbędna jest współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, zarówno na poziomie województwa, powiatu, jak i ścisła kooperacja z gminami. Część samorządów za priorytet może przyjmować rozwój ukierunkowany na sport, rekreację i turystykę, nie stawiając na pierwszym miejscu ochronę dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i ochronę krajobrazu.

Uwidacznia się tu problem przebiegu sztucznie wyznaczonych granic Karkonoskiego Parku Narodowego i jego stosunkowo mała powierzchnia. Realizacja zadań z zakresu ochrony zasobów przyrodniczych i utrzymanie właściwego stanu ochrony poszczególnych składników środowiska jest zdecydowanie łatwiejsze na wielkoobszarowych formach ochrony przyrody, jak to mam miejsce postronnie czeskiej. Małe parki narodowe poddane są dużej presji zagrożeń zewnętrznych. Ograniczenie tych zagrożeń powinno być realizowane w otulinach parków narodowych, jednak funkcja otuliny parku nie do końca spełnia rolę buforu bezpieczeństwa. Obszary otuliny to przede wszystkim grunty w zarządzie Lasów Państwowych, na obszarze gmin i grunty prywatne – gdzie parki narodowe poza opiniowaniem przedsięwzięć mogących potencjalnie negatywnie wpływać na przyrodę nie mają możliwości decyzyjnych. Tak więc w dużym stopniu ochrona zasobów przyrodniczych parków narodowych uzależniona jest od jednostek i instytucji zewnętrznych, funkcjonujących i zarządzających obszarami przyległymi do granic parków. Duże znaczenie ma w tym przypadku poza działalnością gospodarzy danych terenów w otulinie parku, nadzór sprawowany przez instytucje rządowe takie jak Generalna i Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – również podlegająca pod Ministra właściwego ds. środowiska.

Wewnętrznym problemem i zagrożeniem górskich parków narodowych jest nasilający się ruch turystyczny. W Karkonoszach w ostatnich latach zwiększa się liczba odwiedzających park narodowy. Nie pozostaje to bez wpływu na przedmioty ochrony, na siedliska przyrodnicze, na gatunki roślin i zwierząt – zwłaszcza w otoczeniu szlaków turystycznych, nartostrad i obiektów infrastruktury sportowej i turystycznej. Większa liczba ludzi w obszarach cennych przyrodniczo, to większa presja na zasoby środowiska, problemy z zaśmiecaniem obszaru, z gospodarką wodno-ściekową w obiektach turystycznych, zwiększony ruch pojazdów obsługujących obiekty turystyczno-rekreacyjne, większa ilość nielegalnie poruszających się osób poza szlakami turystycznymi w ostojach przyrodniczych i in. Podejmowane są liczne działania ograniczające negatywny wpływ, m.in. okresowe wyłączenie szlaków z ruchu turystycznego, rozważane są sposoby limitowania ilości turystów w najbardziej wrażliwych przyrodniczo miejscach. Duża ilość zagrożeń i problemów stawia jednak nowe wyzwania w zakresie planowania i realizacji ochrony przyrody dla zarządzających parkiem narodowym.

W ostatnich latach coraz bardziej uwidacznia się wpływ społeczny na kształt funkcjonowania systemu ochrony przyrody – dotyczy to głównie organizacji pozarządowych. Zwiększenie świadomości przyrodniczo ekologicznej uwidacznia się ruchach społeczeństwa blokujących potencjalnie niekorzystne działania na terenie parków narodowych, pojawiają się inicjatywy mieszkańców obszarów przyrodniczo cennych o powiększanie parków narodowych czy inicjowane są kampanie promujące projekty powoływania nowych parków narodowych.

3.2 Analiza obszaru

3.2.1 Charakterystyka obszaru

3.2.1.1 Podstawowe dane

Kategorie ochrony / Formy ochrony: Národní park / Park narodowy

Rozloha KRNAP / Powierzchnia KPN: 36 327 ha / 5 951 ha

Rozloha ochranného pásma KRNAP / Powierzchnia otuliny KPN: 18 642 ha / 13 093 ha (obszar nie zarządzany przez KPN)

Délka společné hranice / Długość wspólnej granicy: 40 km

Návaznost na jiná zvláště chráněná území / Powiązania z innymi formami powierzchniowej ochrony przyrody:

- KRNAP–CHKO Jizerské hory 36 800 ha (nawiązuje do zachodniej granicy KRNAP i jego otuliny; częściowo pokrywa się z jego terytorium – 7 km²)
- KPN–Rudawski Park Krajobrazowy 15 708 ha (graniczy z otuliną KPN)

Překryv se soustavou Natura 2000 / Specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000

KRNAP:

- CZ 524044 Karkonosze – 54 980 ha (obejmuje terytorium KRNAP i jego otulinę),
- CZ 0521009 Karkonosze – 40 907 ha (obejmuje całe terytorium KRNAP i część jego otuliny)
- CZ0514672 – Dolina Izery i Kamenicy – 431 ha (nawiązuje do otuliny)
- CZ0523823 – Luční potok w Podkarkonoszu – 3 ha (nawiązuje do otuliny)

KPN:

- PLC020001 Karkonosze – 18581 ha (obejmujący KPN i otulinę)
- PLH020044 Stawy Sobieszowskie – 240 ha (częściowo pokrywający się z obszarem KPN),
- PLH020047 Torfowiska Gór Izerskich – 4 765 ha (graniczący z otuliną KPN),
- PLH020011 Rudawy Janowickie – 6 635 ha (graniczący z otuliną KPN)
- PLB020009 Góry Izerskie – 20 346 ha (graniczący z otuliną KPN)

Mezinárodní uznání přírodních hodnot Krkonoš / Międzynarodowe uznanie dziedzictwa przyrodniczego Karkonoszy:

- Transgraniczny Rezerwat Biosferyczny / Rezerwat Biosfery UNESCO *Karkonosze/Krkonoše*, ogłoszony w 1992 roku (550/168 km²)
- Obszar transgraniczny, zaliczony w ramach Konwencji Ramsarskiej do mokradeł cennych w skali światowej (po czeskiej stronie w 1993 r., po polskiej stronie w 2002 r.); Karkonoskie torfowiska (230 ha) /Subalpejskie torfowiska w Karkonoskim Parku Narodowym (40 ha)

Kategoria zarządzania IUCN KRNAP / KPN: V (obszar chronionego krajobrazu) / II (park narodowy)

3.2.1.2 Podział KRNAP na strefy / Strefy ochrony KPN

Podział KRNAP na strefy (projekt z 8. 1. 2019):

- **Strefa naturalna** (całkowicie bez ingerencji) – ok. 7 327 ha (20,2 %)
- **Strefa bliska przyrodzie** (tylko z ograniczonymi ingerencjami o niższej intensywności zabiegów ochronnych) – ok. 8 252 ha (22,7 %)
- **Strefa intensywnej ochrony** – ok. 20 579 ha (56,6 %), w tym trwała ochrona w celu wspierania ochrony różnorodności na ok. 10 309,7 ha (28,4 %) i zabiegi ochronne zmierzające do zmian w ekosystemach w kierunku bliskich przyrodzie na 10 269,3 ha (28,3 %)
- **Strefa krajobrazu kulturowego** (tereny przeznaczone do zrównoważonego rozwoju miejscowości) – ok. 163 ha (0,4 %)
- Długoterminowym celem jest osiągnięcie nienaruszonego przebiegu naturalnych procesów, to znaczy **całkowitego braku bezpośredniej ludzkiej ingerencji na 25 864 ha (71,2 %)** terytorium parku narodowego.

KPN:

- **Ochrona ścisła** – 2 223 ha (37,4 %) – całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną;
- **Ochrona czynna** – 3 708 ha (62,3 %) – stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- **Ochrona krajobrazowa** – 20 ha (0,3 %) – zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu

3.2.1.3 Podsumowanie

Oba parki narodowe różnią się przede wszystkim tym, że KPN pokrywa przeważnie tylko przyrodniczo najlepiej zachowane i najcenniejsze partie polskiej części Karkonoszy, głównie wyższe partie gór. Do niżej położonych części granice parku sięgają tylko w okolicy miejscowości Szklarska Poręba, Jagniątków i Karpacz. Z tego wynika też różna wielkość terytorialna obu parków narodowych (KPN jest ponad sześciokrotnie mniejszy) i ich odmienny międzynarodowy status w ramach kategorii IUCN. Niższe partie KPN są częścią otuliny, a zarządzanie nimi w zakresie ochrony przyrody nie jest w gestii Dyrekcji KPN. Oba obszary (łącznie z zasadniczą częścią ich otulin) są częścią sieci Natura 2000. Wielkość terytorium należącego do sieci Natura 2000 po czeskiej stronie jest w przybliżeniu trzy razy większa w porównaniu z polską. Oba parki narodowe mają podział na strefy oparty na podobnej zasadzie (wyznaczony cel strefy i sposób, jak go osiągnąć przez odpowiednie zarządzanie).

3.2.2 Przedmiot i cele ochrony

3.2.2.1 Przedmiot ochrony

Przedmiot ochrony KRNAP definiuje Załącznik 1 do ustawy nr 114/1992 Dz.U., w obowiązującym brzmieniu:

„Przedmiotem ochrony parku narodowego są naturalne ekosystemy związane z najcenniejszą przyrodniczo częścią kompleksu górskiego Karkonoszy. Przedmiot ochrony stanowią również mające znaczenie w skali Europy gatunki i typy stanowisk europejskich, dla których na terytorium parku narodowego wyznaczono europejskie obszary ochrony.”

Przedmiotami ochrony mającymi znaczenie w skali Europy w Karkonoszach jest 5 gatunków (gorzyczuszka czeska [Gentianella praecox subsp. bohemica](#), przytulia sudecka [Galium sudeticum](#), gnidosz sudecki [Pedicularis sudetica](#), dzwonek karkonoski [Campanula bohemica](#) i głowacz białołetywy

[Cottus gobio](#)) oraz 21 typów siedlisk przyrodniczych (w tym 19 jest wspólnych z KPN); patrz Załącznik nr 1. Przedmiotem ochrony nie są *a priori* przedmioty ochrony obszaru ptasiego Karkonosze.

Plan ochrony nad KRNAP i jego otuliny 2010–2020 definiuje przedmioty ochrony KRNAP następująco: „*Przedmiotem ochrony są „Górskie i podgórskie geobiocenozy, w których występują endemity, relikty glacialne i ściśle chronione gatunki roślin i zwierząt: karkonoska arktyczno-alpejska tundra z szeregiem zjawisk glacialnych (kotły polodowcowe, moreny, itp.) i zjawisk peryglacialnych (gleby strukturalne, tarasy krioplanacyjne, wychodnie skalne, kamienne morza, itp.), subarktyczne i leśne torfowiska i mokradła łąkowe, świerczyny górskie i ich górna granica lasu, liściaste, mieszane i iglaste drzewostany stopnia górskiego i podgórskiego, kwieciste górskie i podgórskie łąki. Chroniony jest też specyficzny górski charakter krajobrazu Karkonoszy.*”

Przedmiotami ochrony KPN są: siedliska, rośliny, gatunki zwierząt będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty Europejskiej, dla których wyznaczono obszary Natura 2000.

Przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 wymieniają standardowe formularze danych (SDF). W przypadku KPN określone zostały w planie ochrony. Ustanowiony plan ochrony staje się planem zadań ochronnych dla części obszaru specjalnej ochrony siedlisk Karkonosze (kod obszaru PLC020001), części obszaru specjalnej ochrony siedlisk Stawy Sobieszowskie (kod obszaru PLH 020044) oraz części obszaru specjalnej ochrony ptaków Karkonosze (kod obszaru PLB 020007) pokrywających się z granicami Parku.

Występowanie na obszarze Parku siedlisk, gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony w KPN oraz będących przedmiotami zainteresowania Wspólnoty (patrz Załącznik nr 1):

- 16 gatunków ptaków – Sokół wędrowny (*Falco peregrinus*), Bielik (*Haliaeetus albicilla*), Puchacz (*Bubo bubo*), Sóweczka (*Glaucidium passerinum*), Włochatka (*Aegolius funereus*), Dzięcioł zielonosiwy (*Picus canus*), Dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), Siwerniak (*Anthus spinoletta*), Podróżniczek (*Luscinia svecica*), Cietrzew (*Lyrurus tetrix*), Pliszka górska (*Motacilla cinerea*), Pluszcz (*Cinclus cinclus*), Płochacz halny (*Prunella collaris*), Drozd obrożny (*Turdus torquatus*), Orzechówka (*Nucifraga caryocatactes*), Czczotka (*Carduelis flammea*),
- gatunki ssaków – Mopek (*Barbastella barbastellus*), Nocek duży (*Myotis myotis*), Ryś (*Lynx lynx*), Wilk (*Canis lupus*),
- 3 gatunki roślin – Dzwonek karkonoski (*Campanula bohemica*), Gnidosz sudecki (*Pedicularis sudetica*), Przytulia sudecka (*Galium sudeticum*),
- 24 typy siedlisk przyrodniczych (w tym 19 jest wspólnych z KRNAP).

Długoterminowym celem ochrony KRNAP jest według § 15, ustęp 3 ustawy 114/1992 Dz.U., w obowiązującym brzmieniu: „zachowanie lub stopniowa regeneracja naturalnych ekosystemów wraz z zapewnieniem niezakłóconego przebiegu procesów naturalnych w ich naturalnym tempie na przeważającej powierzchni terytorium parków narodowych, jak również zachowanie lub stopniowa poprawa stanu ekosystemów, których istnienie uwarunkowane jest działalnością człowieka, istotnych z punktu widzenia różnorodności biologicznej, na pozostałej części terytorium parków narodowych.” Jego **pośłannictwem** według § 15, ustęp 4 tej ustawy jest „realizacja długofalowych celów ochrony parków narodowych, jak również umożliwienie wykorzystania terenów parków narodowych z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju w celu edukacji, wychowywania, realizacji badań oraz przyjaznego dla przyrody wykorzystania w celach turystycznych, sposobami, które nie stoją w sprzeczności z długofalowymi celami ochrony parku narodowego.”

Długoterminowy cel ochrony KPN wynika bezpośrednio z ustawy o ochronie przyrody. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt

lub siedlisk grzybów. Ustawa o ochronie przyrody definiuje również sposoby udostępniania parku narodowego do celów edukacyjnych, turystycznych i sportowych przy głównym założeniu, że obszar parku narodowego może być udostępniany w sposób, który nie wpłynie negatywnie na przyrodę w parku narodowym.

Cel otuliny KRNAP definiuje Rozporządzenie RM nr 165/1991 w obowiązującym brzmieniu następująco: „Zadaniem otuliny parku narodowego (dalej tylko "pasmo ochronne – otulina") jest ochrona terytorium parku narodowego i jego walorów krajobrazowych i przyrodniczych przed zakłócającymi czynnikami otoczenia”.

Cel otuliny KPN wynika z ustawy o ochronie przyrody, która definiuje otulinę parku narodowego jako strefę ochronną graniczącą z parkiem narodowym wyznaczoną indywidualnie w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.

3.2.2.2 Cele strategiczne zdefiniowane w planie ochrony nad KRNAP i jego otuliną 2010–2020

Z przedmiotów ochrony KRNAP, EVL i PO Karkonosze (patrz rozdz. 1.2.1 i 1.2.4) i istnienie transgranicznego rezerwatu biosferycznego wynikają **długoterminowe cele** parku narodowego i jego otuliny. Cele są zgodne z dokumentem Wizja Karkonosze 2050:

Całe terytorium KRNAP

- Zachowanie korzystnego stanu lub poprawa obecnego stanu przedmiotów ochrony w KRNAP, EVL i PO Karkonosze, utrzymanie integralności i ciągłości (zapobieganie dalszej fragmentacji) ekosystemów.
- Zachowanie, wspieranie różnorodności biologicznej i naturalnych procesów we wszystkich naturalnych ekosystemach oraz wybranych cennych ekosystemach powstałych wskutek ekstensywnej działalności człowieka (np. górskich łąkach).
- Regeneracja lub przebudowa ekosystemów leśnych zmierzająca do stanu bliskiego przyrodzie i w dłuższej perspektywie pozostawienie części lasów procesom samoregulacji.
- Utrzymywanie wtórnie powstałych ekosystemów nieleśnych (przede wszystkim górskich łąk) w stanie optymalnym z punktu widzenia przedmiotu ochrony.
- Zrównoważony rozwój karkonoskich miejscowości i wspieranie alternatywnych form wykorzystania terenów, nieszkodzących środowisku.
- Zachowanie lub odnowa specyficznego charakteru krajobrazu górskiego Karkonoszy.
- Wykorzystanie Karkonoszy jako modelowego obszaru do długofalowego monitoringu ekosystemów, na które ma wpływ intensywny ruch turystyczny, globalne zmiany klimatu i działanie emisji oraz rozwój międzynarodowej współpracy w ochronie i zarządzaniu ekosystemami góorskimi.
- Wykorzystanie przyrodniczego i historycznego potencjału obszarów do działań edukacyjnych.
- Zachowanie aktualnej kategorii ochrony przyrody IUCN, tj. kategorii V (chroniony krajobraz).
- Wspieranie tworzenia mechanizmów finansowych do realizacji celów podanych w planie ochrony.

Otulina (OP)

- Zachowanie lub poprawa funkcjonowania OP jako strefy buforowej dla działalności, która mogłaby negatywnie wpływać na przedmiot ochrony w KRNAP, EVL i PO Karkonosze.

- Zachowanie lub poprawa stanu ekosystemów w OP, który zapewni ograniczenie negatywnego wpływu na strukturę i funkcjonowanie ekosystemów w NP.
- Kierunek rozwoju miejscowości harmonijny z zasobami przyrodniczymi i okolicznym krajobrazem. Preferowanie dobrej jakości środowiska na terenach zabudowanych w stosunku do ich wzrostu i oddziaływania na okoliczną przyrodę i krajobraz.
- Preferowanie takich działalności turystycznych, które swoim charakterem i potrzebami przestrzennymi wobec środowiska nie zagrażają stabilności ekologicznej obszaru i respektują charakter karkonoskiego krajobrazu.
- Wspieranie funkcji usługowej i rekreacyjnej OP w celu złagodzenia presji na intensywne wykorzystanie sportowe i rekreacyjne właściwego NP. Wytworzenie takich warunków dla rozwoju sportu i rekreacji, w których nie będą w konflikcie z przedmiotami ochrony NP, EVL i PO.
- Wspieranie zakładów produkcyjnych, usług rzemieślniczych, przemysłowych i rolnych odpowiadających swoją skalą okolicznej zabudowie, lokalnym warunkom i zasobom ludzkim i naturalnym, oraz zdolności regeneracji okolicznej przyrody.
- Wspieranie tradycyjnego gospodarowania związanego z hodowlą bydła w kombinacji z wytwarzaniem lokalnych produktów i świadczeniem usług dla ruchu turystycznego (agroturystyka).
- Priorytetowe wykorzystywanie odnawialnych źródeł (lasy, gleba, woda, krajobraz, itp.) w działaniach rozwojowych (w tempie i sposobami, które nie naruszają zdolności tych zasobów do odnawiania się i umożliwiają długotrwały zrównoważony rozwój tych działań).
- Przebudowa drzewostanów leśnych zmierzająca do struktury gatunkowej i wiekowej odpowiadającej warunkom siedliskowym i zwiększająca stabilności drzewostanów.
- Wspieranie tworzenia mechanizmów finansowych do realizacji celów podanych w planie ochrony.

3.2.2.3 Cele ochrony KPN

Cele ochrony KPN określone w Planie Ochrony.

Cele i przedmioty ochrony przyrody w KPN:

- zachowanie unikatowych ekosystemów górskich, w szczególności karkonoskiej tundry, wraz z ich naturalną różnorodnością biologiczną, georóżnorodnością oraz zróżnicowaniem klimatycznym i hydrologicznym;
- zachowanie siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt będących także przedmiotem zainteresowania Wspólnoty Europejskiej;
- ochrona naturalnych i zbliżonych do naturalnych ekosystemów Parku oraz zachodzących w nich naturalnych procesów ekologicznych;
- odtworzenie naturalnego charakteru zniekształconych przez człowieka ekosystemów, zbiorowisk roślinnych i zespołów zwierząt oraz rekonstrukcja naturalnych procesów ekologicznych;
- wzbogacenie wiedzy o zasobach przyrodniczych Parku oraz opracowanie skutecznych form ich ochrony na podstawie uzyskanych wyników z przeprowadzonych badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczych i monitoringu.

3.2.2.4 Podsumowanie

Przedmioty ochrony KRNAP/KPN w zakresie siedlisk przyrodniczych (21 w KRNAP, 24 w KPN; 19 wspólnych), gatunków roślin są bardzo podobne. Formalna różnica jest w przypadku zwierząt, gdzie przedmiotami ochrony obszaru ptasiego Karkonosze (Pl) są gatunki ptaków nie będące według prawa czeskiego przedmiotami ochrony KRNAP, dla którego przedmiotem ochrony są ich siedliska. Ze względów prawnych w KPN zastosowane jest podejście gatunkowe (przedmioty ochrony: 16 gatunków ptaków i 4 gatunki ssaków), a w przypadku KRNAP podejście siedliskowe. Walory przyrodnicze obu parków narodowych i ich otulin są w zakresie zasobów przyrodniczych bardzo podobne. Cele obu parków narodowych są zbieżne zarówno w zakresie zachowania i poprawy stanu różnorodności biologicznej naturalnego środowiska, jak również w zakresie zachowania i wspierania naturalnych procesów w ekosystemach.

3.2.3 Analiza kluczowych obszarów ochrony na terenie KRNAP/KPN

W kolejnych podrozdziałach są analizowane mocne/słabe strony i możliwości/zagrożenia w poszczególnych zakresach ochrony dla KRNAP/KPN i ich przedmiotów ochrony. Rozdział jest podzielony na następujące podrozdziały:

- arktyczno-alpejska tundra karkonoska
- ekosystemy leśne
- ekosystemy nieleśne
- ekosystemy wodne
- zasoby genetyczne fauny i flory
- przyroda nieożywiona
- charakter krajobrazu
- wykorzystanie turystyczne i rekreacyjne
- monitoring i badania naukowe

Na wstępie każdego podrozdziału jest krótki opis danego zakresu ochrony w parku narodowym. W dalszej kolejności jest tabela ze szczegółową analizą aktualnej sytuacji, działań, potrzeb i problemów. Na końcu działu jest podsumowanie głównych podobieństw i różnic między KRNAP i KPN. W tabeli umieszczone są zawsze skróty dla kraju (CZ, PL), którego podane dane dotyczą.

3.2.3.1 Ochrona karkonoskiej tundry arktyczno-alpejskiej

Karkonoska tundra arktyczno-alpejska zajmuje zaledwie 47 km² (32 km² po czeskiej, 15 km² po polskiej stronie). Jest to unikatowe środowisko o znaczeniu europejskim, bardzo wrażliwe na wpływy antropogeniczne. Tworzy ją mozaika zbiorowisk nieleśnych (zbiorowiska bylin, krzewów i krzewinek piętra alpejskiego i subalpejskiego) ponad górną granicą lasu, w kotłach polodowcowych i na subarktycznych torfowiskach. Karkonoska tundra arktyczno-alpejska z szeregiem zjawisk glacialnych (kotły polodowcowe, moreny, itp.), zjawisk peryglacialnych (gleby strukturalne, tarasy krioplanacyjne, zwietrzienia mrozowe, kamienne morza, itp.) i występujących reliktywów glacialnych należy do najcenniejszych przedmiotów ochrony obu parków narodowych.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
Unikatowość w kontekście europejskim i krajowym, stosunkowo duża powierzchnia tundry (największa w CZ/jedyna w PL), obszar z	Całoroczne wysokie obciążenie turystyczne (bez regulacji liczby zwiedzających) i wynikający z tego negatywny wpływ na środowisko

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>w pełni rozwiniętym piętrze alpejskim, gdzie występują zagrożone, rzadkie i chronione gatunki.</p>	<p>naturalne – synantropizacja i eutrofizacja (w szczególności wzdłuż szlaków turystycznych), gęsta sieć drogowa, poruszanie się poza wyznaczonymi szlakami, niepokojenie zwierząt, nieskuteczna regulacja dojazdu do schronisk górskich (zaopatrzenie, przewóz turystów).</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Bardzo dobra znajomość gatunków, zjawisk, formacji i procesów, które występują w omawianym ekosystemie.</p>	<p>Wzrastająca ilość turystów z psami, wolne poruszanie się psów i kotów wokół schronisk górskich.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Ze względu na stosunkowo dużą powierzchnię karkonoskiej tundry jest możliwe jej zachowanie („w ograniczonym zakresie i formie”) również w zmieniających się warunkach klimatycznych.</p>	<p>Nacisk na połączenie istniejącej sieci tras rowerowych przez partie szczytowe.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Rozpoczęty monitoring piętra alpejskiego i subalpejskiego nastawiony przede wszystkim na obserwację roślinności (np. projekt GLORIA), klimatologię i wybrane gatunki roślin i zwierząt (np. gnidosza sudeckiego, jarzębu sudeckiego, żagnicy północnej, podróżniczka).</p>	<p>Niedostateczna regulacja liczby imprez sportowych i innych imprez masowych oraz liczby ich uczestników (rosnący trend dotyczący limitu uczestników), krytyczne obciążenie obszaru.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Realizacja projektów rewitalizacyjnych (szlaki turystyczne z materiału pochodzenia miejscowego, usunięcie kosodrzewiny wprowadzonej po wojnie).</p>	<p>Wzrastający nacisk na wykorzystanie rekreacyjne i sportowe partii grzbietowych Karkonoszy i niedostateczna koordynacja wydawania zezwoleń / regulacji masowych imprez transgranicznych między Dyrekcjami KRNAP i KPN.</p>
<p>CZ</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Modernizacja i remont szlaków turystycznych z użyciem odpowiednich materiałów, ew. rewitalizacja uszkodzonych siedlisk w ich okolicy.</p>	<p>Utrudniona regulacja liczby osób przebywających jednocześnie w atrakcyjnych miejscach (okolice schronisk, punkty widokowe), gdzie dochodzi do znacznej koncentracji ludzi i wynikającej z niej degradacji środowiska.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Stwarzanie pionierskich siedlisk na torfowiskach (płatów nagiego torfu) przez jelenie.</p>	<p>Zmiany klimatyczne mogą wywołać zmiany w zbiorowiskach roślinnych i ich składzie gatunkowym.</p>
<p>PL</p>	<p>CZ/PL</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
	<p>CZ/PL</p> <p>Do tej pory nierozpoczęta fachowa dyskusja w związku ze spodziewanym zarastaniem tundry roślinami drzewiastymi i krzewami w wyniku zmian klimatycznych oraz wpływem tych zmian na przekształcanie zbiorowisk i różnorodność gatunkową.</p> <p>CZ</p> <p>Negatywny wpływ koncentracji zwierzyny (przede wszystkim jeleni) na rzadką florę (np. jastrzębce, gnidosza sudeckiego) oraz mniejsze torfowiska i młaki.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Niedostateczna kontrola i egzekwowanie zapisów regulaminu parku narodowego. Niedostateczna współpraca KRNAP i KPN w zakresie ochrony siedlisk narażonych na negatywny wpływ wysokiego natężenia ruchu turystycznego (wraz z brakiem stałej obecności straży parku w wybranych miejscach).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Presja na rozbudowę infrastruktury turystycznej, w tym infrastruktury narciarskiej.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Brak zgody części środowisk naukowych na ochronę czynną (z wyjątkiem poprawy stosunków wodnych, podejmowania interwencji przeciw gatunkom obcym oraz działań rewitalizacyjnych) i wynikający z tego brak wypasu i niewykaszenie łąk, które było tu historycznie prowadzone.</p> <p>CZ</p> <p>Ochrona ścisła na danym obszarze może być przeszkodą w przypadku konieczności wprowadzenia działań z zakresu ochrony czynnej.</p> <p>PL</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
	Brak „intensywnego” monitoringu środowiska naturalnego. CZ

Podsumowanie głównych podobieństw i różnic między KPN i KRNAP

Karkonoska tundra arktyczno-alpejska i jej ochrona po obu stronach granicy państwowej stoi przed podobnymi zagrożeniami i wyzwaniem, ale ma równocześnie bardzo zbliżone mocne strony. Na polskim terytorium występuje na znacznie mniejszej powierzchni i z tego powodu jest adekwatnie bardziej obciążona opisanymi zagrożeniami. W niedalekiej przyszłości do najbardziej zasadniczych problemów będzie należał bardzo intensywny ruch turystyczny (i wynikający z niego negatywny wpływ na poszczególne składniki ekosystemu tundry). Złagodzenie jego negatywnego wpływu na wrażliwe ekosystemy tundry poprzez efektywną regulację ruchu turystycznego będzie głównym zadaniem Dyrekcji obu parków narodowych.

3.2.3.2 Ochrona ekosystemów leśnych / Ochrona nad ekosystemami leśnymi

Ekosystemy leśne pokrywają po czeskiej stronie Karkonoszy niemal 80 % powierzchni parku narodowego, w tym ponad 60 % otuliny. Po stronie polskiej lasy zajmują 72 % powierzchni parku narodowego. Na stan zbiorowisk leśnych w przeszłości wyraźnie wpływał człowiek. Lasy po stronie czeskiej w pierwotnym lub naturalnym stanie znajdują się tylko na ok. 7 % powierzchni, stan bliski przyrodzie jest na około 30 % powierzchni. Po stronie polskiej lasy w ochronie ścisłej stanowią 14 %, a objęte ochroną czynną 86 %. Najlepiej zachowane części są na terenach bezpośrednio przy górnej granicy lasu. W pozostałych częściach wykonywana jest przebudowa lasu lub wspieranie procesów naturalnych zmierzające do stanu zgodnego z siedliskiem.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Pozytywna przemiana struktury lasów zmierzająca do naturalnego zastępowania gatunków i zmian struktury przestrzennej, odnowy naturalnych procesów oraz stopniowe zwiększanie udziału lasów pozostawionych bez wpływu człowieka.</p>	<p>Wrażliwość lasów o wyraźnie zmienionej strukturze na uszkodzenie czynnikami biotycznymi i abiotycznymi.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Na obszarach z ochroną czynną planowe gospodarowanie. CZ/PL</p>	<p>Erozja gleby i zagrożenie stabilności lasów w szczególności w reglu górnym w wyniku historycznej gospodarki leśnej i zmiany stosunków wodnych.</p>
<p>Stopniowa odnowa stosunków wodnych i eliminacja erozji pochodzenia antropogenicznego.</p>	<p>Opinia publiczna, która nie postrzega rozpadu lasów jako naturalnego procesu w przyrodzie.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Pozostawienie wszelkiej biomasy w lasach liściastych i zachowanie naturalnych procesów w lasach.</p>	<p>Znaczny negatywny wpływ zwierzyny na stan zbiorowisk leśnych i przebieg ich przebudowy.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Starannie opracowany system inwentaryzacji i monitoringu ekosystemów leśnych, ciągła obserwacja przebiegających procesów, systematyczna ocena.</p>	<p>Gęsta sieć ścieżek turystycznych powodująca fragmentację naturalnych siedlisk.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Wszystkie państwowe grunty leśne na terytorium parków narodowych pod zarządkiem parku narodowego.</p>	<p>Państwowe grunty leśne w otulinie nie są pod zarządkiem parku narodowego.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>PL</p>
	<p>Brak drapieżników w naturalny sposób regulujących stan zwierzyny płowej.</p>
	<p>CZ/PL</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Państwowe grunty leśne w otulinie są pod zarządem parku narodowego.</p> <p>CZ</p>	<p>Brak długotrwałego monitoringu składników biologicznych stanu lasu.</p> <p>CZ</p>
<p>Ustawowy zakaz wprowadzania obcych gatunków.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Wykorzystanie obcych materiałów do budowy dróg leśnych w przeszłości i obecny wpływ na okoliczne ekosystemy (materiały zasadowe).</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Wysokiej jakości zabezpieczenie personalne ochrony ekosystemów leśnych.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Niedobór martwego drewna w niższych położeniach.</p>
<p>Zarządzanie odstrzałami redukcyjnymi zwierzyny na terytorium parków narodowych zabezpieczane przez Dyрекcję parku narodowego.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Niski udział drewna podlegającemu rozkładowi w niżej położonych partiach.</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Małe ryzyko zagrożenia lasów pożarami.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Obowiązek zapewniania bezpiecznego pokonywania tras i ścieżek turystycznych (ok. 3 % powierzchni lasów) przez wyręb zamartłych drzew zagrażających bezpieczeństwu ruchu.</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Stopniowe usuwanie historycznego odwodnienia i poprawa retencji wodnej w wybranych lasach regla górnego.</p> <p>CZ</p>	<p>Skład gatunkowy lasów zmieniony w przeszłości materiałem genetycznym nieznanego pochodzenia.</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Lasy bez ingerencji człowieka pozostawione do naturalnego rozwoju (łącznie z ograniczeniem ingerencji przeciwko kornikowatym).</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Zbyt mała powierzchnia Parku i sztucznie wytyczone granice.</p> <p>PL</p>
<p>Ustawowy zakaz zbywania gruntów leśnych na terytorium parku narodowego.</p> <p>CZ</p>	<p>Trwające obciążenie imisyjne skumulowane w glebie, w szczególności siarką i azotem.</p> <p>CZ</p>
	<p>Presja na zabieranie gruntów leśnych w związku z rozszerzaniem terenów sportowych.</p> <p>CZ/PL</p>

Podsumowanie głównych podobieństw i różnic między KPN i KRNP

Zasadnicze sposoby podejścia do zarządzania lasami są bardzo podobne i w większości przypadków są zgodne. Obecnie stan lasów ustala się w podobny sposób, na podstawie statystycznych metod inwentaryzacyjnych. Na stan lasów ma znaczny wpływ historyczna działalność człowieka, w szczególności zmiana składu gatunkowego i przestrzennego oraz wpływ emisji przemysłowych. Długotrwałym problemem jest obcy materiał genetyczny lasów zmienionych przez człowieka. Następnym ważnym czynnikiem jest wyraźna fragmentacja siecią dróg leśnych i ścieżek turystycznych, które wpływają na naturalne procesy i ich rozwój w regionie. To ma również wpływ na naturalne procesy z powodu konieczności zapewnienia bezpieczeństwa zwiedzającym na oznakowanych trasach turystycznych.

Wyraźny wpływ ma trwająca zmiana stosunków wodnych w siedliskach leśnych, odwodnionych w przeszłości dla zabezpieczenia gospodarki leśnej. To obciążenie stopniowo udaje się usuwać.

Zasadnicza różnica jest w możliwości zarządzania państwowymi gruntami w otulinie, według obowiązujących przepisów istnieje możliwość zapewnienia zarządzania lasami państwowymi przez Dyрекcję parku narodowego tylko po czeskiej stronie.

3.2.3.3 Ochrona ekosystemów nieleśnych (łąkowych)

Na terytorium obu parków narodowych i ich otulin znajduje się barwna mozaika ekosystemów nieleśnych, od łąk i mokradeł u podnóża i na zboczach Karkonoszy, aż po tundrę porostową na najwyższych szczytach. Partie szczytowe, przyroda nieożywiona i związane z nimi ekosystemy, są omówione w odpowiednich podrozdziałach. Rozdział poświęcony ekosystemom nieleśnym omawia problematykę ochrony trwałych użytków zielonych. Trwałe użytki zielone są jedynym znaczącym fenomenem rolniczym i kulturowym, który dzięki swoim walorom przyrodniczym i krajobrazowym, ma zasadnicze znaczenie dla obu parków narodowych. Trwająca pół tysiąca lat równowaga pomiędzy przyrodą i działalnością człowieka miała wielki wpływ na dużą różnorodność tutejszych łąk oraz na to, że znajduje się tu wiele cennych przedmiotów ochrony na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
Cenne zbiorowiska naturalne i półnaturalne zachowane w dobrym stanie. CZ/PL	Znaczące powierzchnie zbiorowisk naturalnych i półnaturalnych w złym stanie. CZ/PL
Bardzo dobra znajomość walorów przyrodniczych na tych obszarach. Monitoring zbiorowisk na stałych powierzchniach. Obserwacja wpływu zabiegów ochronnych. CZ/PL	Zależność realizacji regularnych zabiegów ochronnych i monitoringu od środków finansowych z różnych źródeł zewnętrznych. Dywersyfikacja źródeł finansowania posiada swoje plusy, ale jest skomplikowana z punktu widzenia administracji i problematyczna z punktu widzenia planowania i trwałości. CZ/PL
System umożliwiający między innymi inne ustawienie priorytetów ochrony, częściowo funkcjonująca zasada adaptacyjnego cyklu zarządzania zabiegami ochronnymi „wizja – plan	

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>działań ochronnych – cel działań ochronnych – działanie – monitoring – audyt”.</p> <p>CZ</p> <p>Dzięki współpracy z miejscowymi rolnikami i właścicielami gruntów można realizować zabiegi ochronne.</p> <p>Długotrwała współpraca z rolnikami (15 i więcej lat).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Własność i zarządzanie ważnymi gruntami (łąkami) znajduje się w rękach Dyrekcji parków narodowych, które mogą na nich gospodarować według planu ochrony.</p> <p>Własność skarbu państwa jest najlepszym rozwiązaniem dla ochrony ścisłej i czynnej.</p> <p>Możliwość dzierżawy lub wykupu gruntów od organizacji państwowych lub osób prywatnych.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Dyrekcje parków narodowych są znaczącymi regionalnymi organizacjami, stabilnymi ekonomicznie i organizacyjnie. Potrafią zapewnić fachowe przeprowadzenie zaplanowanych zadań oraz pozyskać środki finansowe ze źródeł krajowych i europejskich.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Wymiana doświadczeń dotyczących ochrony ekosystemów nieleśnych (łąkowych) na poziomie krajowym i międzynarodowym.</p> <p>CZ/PL</p> <p>„Aplikacja w planowaniu i ocenie zarządzania łąkami – łąkowy plan gospodarczy (LUHOP).”</p> <p>CZ</p>	<p>Gospodarowanie w górach, blisko górnej granicy lasu, jest wymagające organizacyjnie, technicznie i finansowo.</p> <p>Trudne gospodarowanie w pochyłym i miejscami bardzo wymagającym terenie, w trudnych warunkach klimatycznych (krótki sezon wegetacyjny, długie zimy, wysokie sumy opadów, itp.)</p> <p>Wysokie koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gospodarowania w warunkach górskich przy niskiej wydajności użytków zielonych, - hodowli odmian odpornych na górskie warunki o niskiej produkcji, - transportu, zabezpieczenia i pilnowania wypasanych zwierząt, - wysoki udział pracy ręcznej. <p>Pomimo wysokich kosztów, produkcja jest na niskim poziomie ilościowym.</p> <p>Gospodarowanie bez dotacji jest nieopłacalne.</p> <p>Miejscami brak dojazdu na powierzchnie objęte zabiegami ochronnymi.</p> <p>Brak zaplecza gospodarczego bezpośrednio na miejscu, w tym schronień dla wypasanych zwierząt.</p> <p>Duże odległości pomiędzy gospodarstwami na podgórzu / pogórzu a miejscami wypasu.</p> <p>Izolacja gospodarzy podczas pracy w odległych miejscach.</p> <p>Niewielka liczba doświadczonych gospodarzy znających górskie warunki.</p> <p>Presja turystyczna w uczęszczanych miejscach jest utrudnieniem dla prowadzonego wypasu zwierząt.</p> <p>W niektórych miejscach odchodzi się od tradycyjnego sposobu gospodarowania.</p> <p>Powrót dużych drapieżników.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Wiele hektarów łąk znajduje się w rękach prywatnych. Znaczna część z nich jest przeznaczona do celów budowlanych.</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Doświadczenie i wiedza zdobyte podczas realizacji projektu LIFE CORCONTICA (przywrócenie gospodarowania na ok. 500 ha).</p> <p>CZ</p>	<p>Pozostała część jest gospodarowana niewłaściwie, tzn.: porzucona lub gospodarowana intensywnie – zbyt częste koszenie, stosowanie mulczowania lub podsiewu. Ograniczone środki finansowe na wykup gruntów.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Realizowane zabiegi ochronne nie przynoszą Dyrekcjom PN zysku finansowego.</p> <p>Opłaty za dzierżawę gruntów parku narodowego są przekazywane do funduszu ogólnego i nie są kierowane konkretnie na ochronę łąk.</p> <p>CZ/</p> <p>Fundusze są przekazywane na wykonanie zabiegów, a nie na ich jego efekty, tzn. jeżeli gospodarz przedstawi koszty wykonania zabiegów, otrzyma dotację. Dotacje na jego działalność nie są powiązane z efektami, tj. jakością siedlisk, łąk, krajobrazu.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Planowane inwestycje narciarskie mają znaczny wpływ na istnienie i ochronę ekosystemów nieleśnych (łąkowych).</p> <p>Organizacja masowych imprez.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Niedostateczna wiedza społeczeństwa o znaczeniu łąk i prawidłowych sposobach ich ochrony powoduje ubytek różnorodności biologicznej.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Bardzo niepewne relacje pomiędzy właścicielem i dzierżawcą sprzyjają rozwiązywaniu współpracy. Dla gospodarzy niestabilne warunki są ryzykowne z punktu widzenia długoterminowego planowania, np.</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
	<p>zakupu maszyn, dotrzymania stałych warunków dotacji, itp.</p> <p>Częste zmiany właścicieli gruntów w okolicy obiektów komercyjnych.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Sankcje dla właścicieli, którzy nie dbają o swoje grunty lub gospodarują niewłaściwie, są praktycznie nieściągalne.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Wiele gruntów łąkowych jest własnością prywatną osób, firm, które nie mają pozytywnego stosunku / nie są zainteresowane tradycyjnym gospodarowaniem, ich priorytetem jest przede wszystkim uporządkowane otoczenie ich nieruchomości (mulczowanie gruntów, krótko strzyżone trawniki); małe wykorzystanie możliwości odkupienia ze strony Dyrekcji KRNP i niedostateczne możliwości sankcjonowania właścicieli niewłaściwie gospodarujących na swoich łąkach.</p> <p>CZ</p> <p>Wysokie obciążenie kadry administracyjnej / brak kadry administracyjnej.</p> <p>Wysokie obciążenie gospodarzy sprawami urzędowymi (wnioski o dotacje, umowy z Dyrekcjami PN, umowy dzierżawy, ewidencja hodowli, nawożenia, itp.).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Wykorzystanie tradycyjnych łąk i pastwisk do celów budowlanych – na terenach wiejskich i miejskich.</p> <p>CZ</p> <p>Utrata świadomości społeczeństwa i właścicieli gruntów o zależności istnienia łąk</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
	od systematycznej, długotrwałej i właściwej pracy człowieka (tj. ochrony czynnej). CZ/PL

Podsumowanie głównych podobieństw i różnic między KPN i KRNP

Oba parki narodowe mają podobną historię i wynikający z niej podobny stan zachowanych ekosystemów nieleśnych (łąkowych). Zaniechanie gospodarowania po II Wojnie Światowej, związane z wysiedleniem ludności niemieckiej i z innymi zmianami społecznymi, miało zasadniczy wpływ na jakość i powierzchnię gospodarowanych gruntów. Do dziś udało się zachować miejsca z korzystną strukturą roślinności, natomiast kilkaset hektarów łąk i pastwisk całkowicie zanikło. Największy procent łąk lub pastwisk znajduje się w różnym stopniu degradacji.

W obu parkach wartość walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych ekosystemów nieleśnych jest dobrze znana. Obie instytucje potrafią obserwować, zarejestrować i interpretować zmiany ekosystemów i posiadają kwalifikacje, oraz w ograniczonym zakresie środki, aby spróbować przywrócić zanikłe lub zanikające ekosystemy, lub przynajmniej zatrzymać lub złagodzić trend ich degradacji. Ważnymi partnerami są gospodarze z pogórza wraz ofertą swoich usług. Gospodarze muszą adaptować się do trudnych warunków panujących w górach. Zasadniczym czynnikiem są krajowe lub europejskie narzędzia finansowe, zarówno w resortach ochrony środowiska, jak też w bardziej obszernych resortach rolnictwa. Obie Dyrekcje parków narodowych są stabilnymi i silnymi organizacjami, które posiadają wpływy na poziomie regionalnym i ogólnokrajowym. Są znaczącymi właścicielami ziemi w parkach narodowych i mogą aktywnie pozyskiwać dalsze środki finansowe z funduszy krajowych lub europejskich.

Oprócz zaniechania tradycyjnej gospodarki rolnej największym zagrożeniem są też twarde działania rozwojowe: bezpośrednie niszczenie ekosystemów poprzez zabudowę, fragmentacja krajobrazu, zbyt intensywna zabudowa, intensywna turystyka, wpływy skumulowane i inne.

Jednym z zasadniczych tematów do rozwiązania jest – oprócz wznowienia gospodarowania – również praca ze społeczeństwem, które niedostatecznie rozumie znaczenie ekosystemów nieleśnych, a zwłaszcza konieczność długotrwałej i systematycznej ludzkiej ekstensywnej gospodarki rolnej.

Największa różnica między KRNP a KPN jest spowodowana ukształtowaniem terenu. Przeważająca część karkonoskich ekosystemów nieleśnych leży po czeskiej stronie. Dla zaspokojenia potrzeb ochrony rozległych ekosystemów łąkowych położonych pod górną granicą lasu (ok. 10 000 ha), Dyrekcja KRNP musiała opracować złożony organizacyjny, szczegółowy system zarządzający wszystkimi jej ogniwami.

3.2.3.4 Ochrona ekosystemów wodnych

Ekosystemy wodne Karkonoszy charakteryzują się dużą dynamiką. Zachowanie naturalnych procesów ekosystemów wodnych i ich funkcjonowania w obrębie geoekosystemu Karkonoszy, połączone z analizą negatywnych (i pozytywnych) skutków działalności człowieka, wymaga dobrej znajomości przebiegu tych procesów i ich przemian. Ekosystemy wodne są bezpośrednio środowiskiem życia organizmów, albo jednym z najistotniejszych elementów środowiska przyrodniczego wpływającego na zachowanie wielu chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Ze względu na swoją dynamikę, ekosystemy wodne, mogą być przedmiotem zabiegów regulacyjnych, wpływających na ich naturalny rozwój, szczególnie w sąsiedztwie osad ludzkich. Jednocześnie, jako ważny zasób naturalny, ekosystemy wodne są przedmiotem intensywnego wykorzystania do zaopatrzenia wodę pitną, w energetyce, turystyce i gospodarce wodnej. Dlatego w celu ochrony ekosystemów wodnych należy racjonalnie podchodzić do ich wykorzystania jako zasobów naturalnych oraz do poprawy jakości wód, w tym stanu ekologicznego i hydromorfologicznego potoków.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Dość dobre i aktualne rozpoznanie fauny wodnej (makrozoobentos i ichtiofauna). CZ/PL</p> <p>Rozbudowana sieć monitoringu parametrów fizykochemicznych w zlewniach potoków na całym obszarze KRNAP i KPN (Izera, Jizerka, Łaba, Úpa; Kamieńczyk, Wrzosówka, Łomica). CZ/PL</p> <p>Długotrwały monitoring parametrów hydrologicznych i fizykochemicznych potoków i jezior polodowcowych. CZ/PL</p> <p>CZ: monitoring zlewni potoku Modrý potok w ramach sieci LTER</p> <p>PL: Intensywny monitoring hydrologiczny parametrów fizykochemicznych i innych w ramach prowadzenia Stacji Bazowej ZMŚP „Krkonosze“ w oparciu o zlewnię badawczą potoku Wrzosówka. W ramach zlewni potoku Wrzosówka prowadzony jest również monitoring makrofitów oraz hydromorfologia metodą RHS (River Habitat Survey). Monitoring parametrów fizyko-chemicznych Małego Stawu i Wielkiego Stawu.</p> <p>Stosunkowo dobry stan hydromorfologiczny cieków wodnych na obszarze parku narodowego.CZ/PL</p> <p>Monitoring parametrów fizykochemicznych i poziomu wód wszystkich ważniejszych torfowisk na terenie KPN. PL</p> <p>Wieloletni monitoring parametrów fizykochemicznych pokrywy śnieżnej. CZ/PL</p> <p>Wiele opracowań i analiz dotyczących dokumentacji barier migracyjnych na potokach i wydanych pozwoleń wodno-prawnych oraz ocen aktualnego stanu i potencjału karkonoskich potoków dla głowacza białołętowego w KRNAP. CZ</p>	<p>Wysoki stopień obciążenia zasobów wodnych cieków związany z ich wykorzystywaniem: na pobór wody pitnej i dośnieżanie nartostrad oraz w celu produkcji energii elektrycznej w małych elektrowniach wodnych. CZ/PL</p> <p>Brak systematycznej kontroli wykorzystania pozwoleń wodno-prawnych w kwestii dotrzymywania maksymalnej ilości pobieranych wód i jakości zrzucanych, oczyszczonych ścieków, zwłaszcza przez schroniska górskie.CZ/PL</p> <p>Brak systematycznej kontroli wykorzystania pozwoleń wodno-prawnych – całkowita dozwolona ilość może przekraczać w niektórych okresach realną wydajność cieków (ustalane są co prawda minimalne, nienaruszalne przepływy, ale bez następującej systematycznej kontroli przepływu) CZ/PL; wydawane są pozwolenia wodno-prawne bez ograniczenia czasu ważności lub bez określonego minimalnego nienaruszalnego przepływu. CZ</p> <p>Brak kontroli ilości i jakości zrzucanych do cieków wód odpadowych z terenów zabudowanych (nie są ustalone górne limity), występuje zatem ryzyko czasowej kumulacji zanieczyszczeń. CZ/PL</p> <p>Brak monitoringu parametrów fizykochemicznych torfowisk i innych wód powierzchniowych w KRNAP.CZ</p> <p>Duże zagrożenie związanymi z ciekami roślinami inwazyjnymi obcego pochodzenia.CZ/PL</p> <p>Zagrożenie związane z wykorzystywaniem środków zwiększających wydajność krystalizacji kryształków lodu(śniegu) w systemach sztucznego naśnieżania (w tym mineralnych i biologicznych obcego pochodzenia).CZ/PL</p> <p>Systematycznie malejące roczne sumy opadów atmosferycznych, a zwłaszcza opadów śnieżnych, coraz częstsze susze hydrologiczne</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Monitoring wahań poziomu wód podziemnych na wybranych torfowiskach w KRNAP. CZ</p>	<p>(wpływ zmian klimatu) = większe potrzeby zatrzymywania opadów dla odnowienia zasobów wodnych, konieczność zwiększenia retencji. CZ/PL</p> <p>Zagrożenie ciągłości zasilania cieków ze źródeł i mokradel poprzez rozrastającą się sieć dróg. CZ/PL</p> <p>Zagrożenie zmniejszeniem się zasobów wód podziemnych w związku ze wzrastającą ilością wniosków na odwierty i pobór wód podziemnych. CZ/PL</p> <p>Znaczna fragmentacja sieci rzecznej, przede wszystkim głównych cieków w parkach narodowych i ciekach w otulinach oraz związane z tym utrudnienia dla migracji głowacza białopłetwego i innych gatunków ryb. CZ/PL</p> <p>Brak monitoringu biologicznego w ciekach na obszarze KRNAP (makrozoobentos, fitobentos). CZ</p> <p>Zagrożenie terenów zalewowych poprzez zabudowę, lokalizację dróg i regulację koryt rzecznych. CZ</p> <p>Presja samorządów i opinii publicznej na radykalne rozwiązania techniczne ochrony przeciwpowodziowej, które zazwyczaj wydają się najprostszymi i najszybszymi w realizacji, ale często skutkują negatywnym wpływem na środowisko naturalne. CZ</p>

Podsumowanie głównych podobieństw i różnic pomiędzy KPN i KRNAP

W mocnych stronach między obydwoma parkami istnieje duże podobieństwo wynikające z dobrego rozpoznania stosunków wodnych na ich obszarach, stanu zachowania małych i średnich cieków, badania fauny, flory i monitoringu parametrów fizykochemicznych wód płynących. Dzięki temu obydwa parki mają bardzo podobną sytuację wyjściową. KPN, w odróżnieniu od KRNAP, prowadzi monitoring parametrów fizykochemicznych na głównych torfowiskach, który w KRNAP jest prowadzony nieregularnie. Za to KRNAP posiada gotowe analizy barier migracyjnych, które nie są dostępne po stronie KPN.

Do wspólnych słabych stron KRNAP i KPN należy wysoki stopień wykorzystania zasobów wodnych (pobór wody pitnej, pobór wód na dośnieżanie nartostrad, do celów produkcji energii elektrycznej w małych elektrowniach wodnych) i jednocześnie brak systematycznej kontroli wydawanych pozwoleń wodno-prawnych na wykorzystanie wód powierzchniowych i zrzut oczyszczonych ścieków. Dodatkowo występuje nieznaną obciążenia cieków zrzucanymi wodami odpadowymi z terenów

zabudowanych i wysokie ryzyko kumulacji zanieczyszczeń. Ponadto, obydwa parki są zagrożone wysokim stopniem fragmentacji cieków wodnych, która przynosi negatywny wpływ przede wszystkim na ichtiofaunę i naturalny proces przemieszczania się osadów rzecznych. Rosnąca presja wykonywania odwiertów w celu poboru wód głębinowych jest obarczona wysokim ryzykiem wynikającym z nieznajomości możliwego wpływu tego typu instalacji na jakość i ilość wód podziemnych.

Zagrożenia związane ze zmianami klimatu, które dotyczą obu parków, polegają przede wszystkim na skróceniu się czasu zalegania trwałej pokrywy śnieżnej i zmniejszaniu się maksymalnych wysokości pokrywy śnieżnej, czasowym wysychaniu niektórych cieków lub źródeł, czasowym obniżaniu się zwierciadła wód podziemnych, wzrastającej presji na wykorzystywanie środków zwiększających wydajność krystalizacji kryształków lodu (śniegu) w systemach sztucznego naśnieżania (w tym mineralnych i biologicznych obcego pochodzenia).

Z powyższego wynika, że wspólne pole dla poprawy ochrony ekosystemów wodnych jest przede wszystkim w zakresie systematycznej kontroli aktualnych i koordynacji wydawania nowych pozwoleń wodno-prawnych na korzystanie z wód w poszczególnych zlewniach, na podstawie znajomości stopnia ich obciążenia zarówno poborem wód, jak też obniżaniem jej jakości poprzez zrzut ścieków oraz wód opadowych z terenów zabudowanych. Część negatywnych skutków związanych ze zmianami klimatu można zniwelować poprzez poprawę zdolności retencyjnej na całej powierzchni obydwu parków i ich otulin.

3.2.3.5 Ochrona zasobów genetycznych fauny i flory

Ochrona różnorodności biologicznej (zbiorowisk, gatunków roślin i zwierząt) należy do podstawowych celów parków narodowych. W przypadku terenów przygranicznych nie można zapewnić właściwego stanu przedmiotów ochrony PN, EVL i PO bez wspólnych, wzajemnie skoordynowanych działań odpowiednich instytucji.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Funkcjonowanie banków genów, których priorytetem jest zachowanie zasobów genetycznych flory <i>in-situ</i>, zgromadzenie osobników większości najważniejszych regionalnych gatunków roślin <i>ex-situ</i> (przechowywanie zasobów genetycznych <i>ex-situ</i> w ogrodzie botanicznym parku narodowego).</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Kolekcje banków genów nie obejmują wszystkich ważnych gatunków roślin.</p> <p>PL</p> <p>Nie istnieją dokładne wytyczne określające liczbę egzemplarzy poszczególnych gatunków, które muszą być uprawiane w banku genów.</p> <p>PL</p>
<p>Zbiór nasion ok. 200 gatunków roślin w Instytucie Badawczym Produkcji Roślinnej oraz wybranych gatunków w banku genów KRNAP w Vrchlabí; podobna kolekcja nasion karkonoskich roślin znajduje się w Leśnym Banku Genów w Kostrzycy oraz w Karkonoskim Banku Genów w Jagniątkowie.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Nie jest opracowana strategia dalszego postępowania z rozmnożonymi gatunkami roślin (np. zasadzenie na stanowiskach naturalnego występowania).</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Kolekcja jastrzębców (rodzaj <i>Hieracium</i>) w Karkonoskim Banku Genów w Jagniątkowie.</p> <p>PL</p>	<p>Brak wymiany materiału i informacji z polskimi bankami genów.</p> <p>Wymiana materiału jest zasadnicza dla umocnienia populacji/reintrodukcji gatunków z ograniczoną liczebnością populacji i gatunków niepotwierdzonych/wymarłych po jednej stronie Karkonoszy.</p>
<p>Archiwum klonów jodły pospolitej <i>Abies alba</i>, wierzby japońskiej <i>Salix lapponum</i> i wierzby zielnej <i>Salix herbacea</i> w Karkonoskim Banku Genów w Jagniątkowie.</p> <p>PL</p>	<p>Międzynarodowa wymiana materiału biologicznego nie ma dostatecznych podstaw prawnych (konieczna jest analiza i przygotowanie odpowiednich zmian przepisów prawnych po obu stronach).</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Sztuczne torfowisko z kolekcją mchów torfowców (rodzaj <i>Sphagnum</i>) i gatunkami roślin torfowiskowych na terenie Karkonoskiego Banku Genów w Jagniątkowie.</p> <p>PL</p>	<p>Rzadkie gatunki często występują w małych, wrażliwych na zagrożenia populacjach.</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Realizacja szczegółowego monitoringu populacji najważniejszych gatunków roślin naczyniowych.</p>	<p>Brak niezbędnych informacji o rozmieszczeniu, liczebności i trendach rozwoju szeregu gatunków</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>CZ/PL</p> <p>Realizacja badań sadowniczych oraz założenie sadu regionalnych odmian drzew owocowych.</p> <p>CZ</p> <p>Rozpoczęty projekt inwentaryzacji mszaków w Karkonoszach (opracowanie czerwonej listy i podjęcie działań ochronnych).</p> <p>CZ</p> <p>Realizacja projektu Flora Karkonoszy, który aktualizuje, uściśla, rozszerza, digitalizuje i syntetyzuje dotychczasowe dane florystyczne.</p> <p>CZ/PL</p> <p>W ramach przywracania wymarłych gatunków realizowana jest hodowla i reintrodukcja niepylaka apollo <i>Parnassius apollo</i>.</p> <p>PL</p> <p>Istnieją szczegółowe dane o rozmieszczeniu, liczebności i stanie populacji gatunków ptaków, łącznie z monitoringiem przedmiotów ochrony obszarów w ptasich obszarach Natura 2000.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Realizowane są badania, monitoring i inwentaryzacja cennych gatunków wskaźnikowych zwierząt (motyle dzienne, nietoperze itd.).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Całe terytorium stopniowo zasiedlają duże drapieżniki (wydra, ryś, wilk).</p> <p>CZ/PL</p>	<p>roślin (np. mszaków i glonów) i zwierząt (np. większość bezkręgowców).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Różnorodność gatunków jest zagrożona przez inwazyjne, ekspansywne i genetycznie obce gatunki roślin i zwierząt.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Brak opracowanych programów ochrony najbardziej zagrożonych gatunków roślin i zwierząt (skomplikowany proces ich przygotowania i wdrażania).</p> <p>CZ</p> <p>Brak ścisłego związku między wynikami i zaleceniami z prowadzonych badań i monitoringu a ratowaniem zasobów genetycznych <i>in-situ</i> i praktyczną ochroną ekosystemów leśnych i nieleśnych.</p> <p>CZ</p> <p>Brak dobrych i przyjaznych dla użytkownika aplikacji do wymiany danych w zakresie monitoringu i inwentaryzacji botanicznych i faunistycznych.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Problemy z zarządzaniem pracami w ekosystemach leśnych, prowadzonymi w okresie rozmnażania większości gatunków kręgowców.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Problemy z ograniczoną bazą pokarmową dla dużych drapieżników (niewłaściwe i nienaturalne zarządzanie populacją zwierząt – zamykanie jeleni w zimowych zagrodach KRMAP).</p> <p>CZ</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
	<p>Brak wspólnej dla całego obszaru Karkonoszy strategii zarządzania populacjami zwierząt (brak powiązania łowiectwa z ochroną przyrody, w szczególności z uwzględnieniem powrotu rysia i wilka oraz wzrastającej liczebności drapieżników oportunistycznych (lisa, kuny) i ich presja drapieżnicza na ptaki, łącznie z zagrożonymi gatunkami (np. na cietrzew).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Nadmierne zakłócanie naturalnego rozwoju zwierząt, spowodowane przede wszystkim wysoką i obejmującą cały obszar liczbą turystów, łącznie ze zjawiskami towarzyszącymi (bardzo gęsta sieć szlaków i dróg, zanieczyszczenie hałasem, zanieczyszczenie światłem, itp.).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Intensywna fragmentacja całego terytorium Karkonoszy, nieakceptowalna z punktu widzenia ochrony szeregu gatunków zwierząt.</p> <p>Brak odpowiedniej regulacji ruchu turystycznego na terenach występowania przedmiotów ochrony PN, EVL i PO.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Niedostateczna ochrona korytarzy ekologicznych (zwłaszcza poza terytorium PN).</p> <p>PL</p>

Podsumowanie głównych podobieństw i różnic między KPN i KRNP

Kluczowe przedmioty ochrony i problemy, które niekorzystnie wpływają na ich aktualny stan, są podobne po obu stronach gór. Obie dyrekcje PN od dawna starają się koordynować swoje podejście do ochrony zasobów genetycznych fauny. Nie zawsze jest to skuteczne, zarówno w ramach bezpośredniej ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony, jak też w ramach rozwiązywania zasadniczych problemów, które na nie negatywnie wpływają (wysoka presja turystyczna, nadmierna fragmentacja siedlisk, zanieczyszczenie hałasem i światłem, itp.).

Brakuje natomiast wspólnej koordynacji podejścia w zarządzaniu niektórymi składnikami przyrody (np. ochroną zasobów genetycznych roślin, zarządzaniem populacjami zwierząt, regulacją ruchu turystycznego, itd.).

3.2.3.6 Ochrona przyrody nieożywionej

Karkonosze po czeskiej i polskiej stronie, w szczególności z punktu widzenia różnorodności i zakresu form geomorfologicznych, są bardzo cennym obszarem. Formy te są skoncentrowane głównie w partiach grzbietowych pasma, ale stosunkowo często sięgają też do zabudowanych terenów karkonoskich miejscowości.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Różnorodność i wyjątkowość obiektów geologicznych i geomorfologicznych (przede wszystkim reliktowe formy glacialne i peryglacialne) na terytorium KRNAP/KPN i ich otulin.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Zagrożenie obiektów geologicznych i geomorfologicznych, erozja i inne negatywne wpływy związane z nadmiernym obciążeniem turystycznym i wykorzystywaniem terenów między innymi do poboru wody pitnej.</p> <p>CZ/PL</p>
<p>Dobra ogólna znajomość występowania obiektów geologicznych i geomorfologicznych w terenie.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Ogólne bagatelizowanie ingerencji w rzeźbę terenu budowami i siecią dróg; zagrożenie dla obiektów geologicznych i geomorfologicznych przede wszystkim na terenie miejscowości i w specyficznych przypadkach związanych z turystyką (układanie „kopczyków”/kamiennych piramid w karkonoskiej tundrze).</p> <p>CZ / PL</p>
<p>Inwentaryzacja stanowisk geologicznych i geomorfologicznych.</p> <p>PL</p>	<p>Brak rozszerzenia i inwentaryzacji poszczególnych siedlisk unikalnych dla Karkonoszy i ich klasyfikacji, łącznie ze stopniem ich potencjalnego zagrożenia.</p> <p>CZ</p>
<p>Dobra współpraca z zewnętrznymi podmiotami w zakresie monitoringu przyrody nieożywionej – PL czy też w zakresie oceny wpływu konkretnych zamierzeń na przyrodę nieożywioną (geolodzy, geomorfologodzy, hydrogeolodzy)</p> <p>CZ</p>	<p>Brak własnego specjalisty w dyrekcji KRNAP, który aktywnie koordynowałby badania w zakresie przyrody nieożywionej i ukierunkowywał, łączył badania akademickie z praktyką w zakresie ochrony.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Brak implementacji wiedzy bezpośrednio wpływającej na gospodarowanie w krajobrazie w praktyce, np.: gleboznawstwo, zagrożenie erozją, zawartość substancji odżywczych, itp.</p> <p>CZ</p>

Podsumowanie głównych podobieństw i różnic między KPN i KR NAP

W obu częściach pasma jest stosunkowo dobra ogólna znajomość różnorodności geologicznej, w Polsce jest niewątpliwie dokładniejsza (jest to związane między innymi z długotrwałymi badaniami i monitoringiem wybranych zjawisk i form przyrody nieożywionej, ale również z mniejszą powierzchnią terytorium). Wyraźny i długotrwały jest brak wspólnej klasyfikacji tych zjawisk (z typologicznego punktu widzenia i stopnia ich zagrożenia) oraz konsekwentnej i efektywnej ochrony stanowisk geomorfologicznych i geologicznych, w szczególności w lokalizacjach intensywnie wykorzystywanych przez człowieka.

3.2.3.7 Ochrona krajobrazu/ Ochrona charakteru krajobrazu

Rozdział jest poświęcony analizie ochrony krajobrazu na terytorium KR NAP i KPN, łącznie z ich otuliną, szukaniu możliwości, jak ochronę krajobrazu wzmocnić oraz stara się wskazać priorytety w ochronie krajobrazu w całym Karkonoszach.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Stosunkowo dobrze zachowane walory krajobrazowe w porównaniu z resztą terytorium.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Naruszanie charakteru krajobrazu w wyniku budowy obiektów o dużej powierzchni lub kubaturze w eksponowanych miejscach oraz budowy infrastruktury dla narciarstwa zjazdowego.</p>
<p>Dyrekcja KR NAP/KPN ma możliwość aktywnego wpływu na charakter krajobrazu poprzez wpływ na zarządzanie lasem i obszarami nieleśnymi za pośrednictwem procedur planowania przestrzennego.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>CZ</p> <p>Nie wszystkie obiekty są wpisane do rejestru zabytków, brak kontroli Parku nad sposobem modernizacji tych obiektów, kolorystyką ścian i kształtem dachów, typem elewacji. Brak wymogu uzgodnień.</p>
<p>Na terenie Parku znajdują się jedynie nieliczne, pojedyncze działki obce w porównaniu ze stroną czeską, gdzie w granicach parku są całe miejscowości. Działki te objęte są ochroną krajobrazową.</p> <p>PL</p>	<p>PL</p> <p>Brak uzgodnień PL–CZ w zakresie budowy/modernizacji obiektów, które mają krajobrazowe oddziaływanie transgraniczne (znajdują się we wspólnych jednostkach fizjograficznych – trzeba je wyznaczyć).</p>
<p>Część obiektów posadowionych na działkach obcych to schroniska wpisane do rejestru zabytków, który narzuca pewne ograniczenia podczas rozbudowy/remontu.</p> <p>PL</p>	<p>CZ/PL</p> <p>Zakłócenie charakteru krajobrazu poprzez budowę obiektów na eksponowanych miejscach np. budynki i urządzenia telekomunikacyjne wystające ponad drzewostan, podpory wyciągów, sztuczne przecinki/poszerzenia nartostrad i korytarze wyciągów, instalacje do naśnieżania, powierzchnie ze zdartą darnią po inwestycjach, na nartostradach, niezakopane rury. Również</p>
<p>Nadzór służb Parku nad inwestycjami w obszarze parku. Możliwość nałożenia kar i egzekwowania porządku wokół obiektów na terenach obcych Parku.</p>	

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
PL	oddziaływanie turystyczne- rozdeptywanie podłoża.
Istniejący materiał koncepcyjny – Studium charakteru krajobrazu dla terytorium KRMAP i jego otuliny wraz z aktualizacją.	PL
CZ	Część krajobrazowa w obecnym kształcie Planu Ochrony KPN jest znacznie okrojona w stosunku do Planu z lat 90. Ówczesny operat ochrony krajobrazu i środowiska kulturowego zawierał dość szczegółowe wskazania, bogatszą legendę mapy.
Nacisk na zachowanie i ochronę pozaleśnej zieleni w dokumentacji planowania przestrzennego w praktyce.	PL
CZ	Nacisk miejscowości na budowę nieuwzględniającą limitów obszaru i charakteru krajobrazu; nieprzestrzeganie zaleceń wynikających ze Studium charakteru krajobrazu i ich wniesienia do dokumentacji planowania przestrzennego.
Przebiegająca rewitalizacja wybranych kolejek leśnych w 1. strefie PN i w perspektywie rewitalizacja/opuszczenie innych niepotrzebnych obiektów transportowych w związku z reżimem bez ingerencji z leśnego punktu widzenia (łącznie z interwencjami przeciwko kornikom).	CZ/PL
CZ	Brak danych do oceny stopnia zagrożenia poszczególnych typów krajobrazu.
Nacisk części społeczeństwa na zachowanie typowego karkonoskiego malowniczego krajobrazu z rozproszoną zabudową i górskimi enklawami otoczonymi kompleksami leśnymi.	CZ
CZ	Brak specjalistycznego studium (case study areas) ujmującego rozwój krajobrazu i czynniki identyfikujące, które mu zagrażają/formują go.
	CZ/PL

Główne podobieństwa i różnice między KRMAP i KPN

Podobieństwa:

- oba parki narodowe są z punktu widzenia charakteru krajobrazu stabilnymi obszarami
- oba są pod presją turystyki i związanych z nią potrzeb rozwoju infrastruktury i bazy noclegowej
- brak specjalistycznego studium ujmującego rozwój krajobrazu i czynniki identyfikujące, które mu zagrażają lub formują go
- brak współpracy w uzgadnianiu zamierzeń, które mogą mieć wpływ na krajobraz w drugim państwie

Różnice:

- KRNAP – większa presja przez zainteresowanych rekreacją rodzinną i budową własnych obiektów
- KRNAP – gęstsze zasiedlenie – miasta, wsie, rozproszona zabudowa, schroniska, w KPN – tylko schroniska

3.2.3.8 Udostępnianie parku / Podejście do wykorzystania turystycznego, rekreacyjnego i gospodarczego terytorium

Możliwość zrównoważonego wykorzystania terenu na cele turystyczne należy do podstawowych zadań parku narodowego. W Karkonoszach turystyka związana z funkcjonowaniem schronisk górskich, szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych ma bardzo długą tradycję.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Wsparcie finansowe, logistyczne i specjalistyczne gospodarowania na łąkach (od gospodarzy po drobnych właścicieli) CZ/PL;</p> <p>strategia marketingowa Life – koncepcja zapewnienia warunków socjoekonomicznych dla długotrwałego istnienia i różnorodności biologicznej karkonoskich łąk.</p> <p>CZ</p> <p>Dążenie Dyrekcji KRNAP / KPN do utrzymania równowagi między zrównoważonym rozwojem miejscowości i interesami ochrony przyrody od poziomu strategii i planowania (przede wszystkim opracowanie dokumentacji planowania przestrzennego) po poziom konkretnych działań.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Tradycyjnie wykorzystywane w celach turystycznych i rekreacyjnych tereny z istniejącą odpowiednią infrastrukturą i bazą noclegową; brak konieczności budowy nowych obiektów.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Kanalizowanie i regulowanie ruchu turystycznego – możliwość poruszania się wyłącznie po wyznaczonych szlakach turystycznych.</p> <p>PL</p> <p>Możliwość okresowego zamykania niektórych odcinków szlaków turystycznych z uwagi na ochronę zagrożonych gatunków fauny.</p>	<p>Niezdyscyplinowane poruszanie się zwiedzających poza oznakowanymi drogami w partiach szczytowych (zwłaszcza w okresie zimowym).</p> <p>CZ/PL</p> <p>Znaczna presja na rozwój bazy noclegowej, infrastruktury rekreacyjnej i sportowej (np. budowy kompleksów apartamentowych) bez uwzględnienia realnych możliwości zabudowy przestrzeni i faktu istnienia parku narodowego, oraz jego roli.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Trwająca presja na rozwój form turystyki związanych ze znaczną ingerencją w środowisko naturalne (przede wszystkim zorganizowane tereny narciarskie i infrastruktura niezbędna dla narciarstwa zjazdowego) oraz intensywny ruch turystyczny w niektórych lokalizacjach.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Zabudowa górskich łąk związana ze zmianą ich zagospodarowania i następstwami dla ich różnorodności biologicznej.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Ograniczona oferta dla turystów i odwiedzających promująca walory przyrodnicze w niżej położonych partiach i na terytorium otuliny, która mogłaby odciążyć partie szczytowe.</p> <p>CZ/PL</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>PL</p> <p>Zakaz poruszania się po obszarze Parku w porze nocnej.</p>	<p>Bardzo intensywny ruch turystyczny generujący silną antropopresję na gatunki roślin i zwierząt oraz siedliska.</p>
<p>PL</p> <p>Monitoring ruchu turystycznego za pomocą urządzeń elektronicznych (eco counter).</p>	<p>CZ/PL</p> <p>Pojawianie się nowych aktywności i dyscyplin sportowych, które mają negatywny wpływ na zasoby przyrodnicze.</p>
<p>CZ/PL</p> <p>Ewidencja cennych stanowisk łąkowych Natura 2000 w związku z zamiarami zabudowy działek na karkonoskich łąkach.</p>	<p>CZ/PL</p> <p>Presja wykonywania dużej ilości lotów dronami.</p>
<p>CZ</p> <p>Istnienie programów i podmiotów oświatowych i wychowawczych (muzea, centra obsługi zwiedzających, itp.) zajmujących się edukacją w zakresie przyrody, krajobrazu i historii Karkonoszy.</p>	<p>Brak ustalonych wartości chłonności turystycznej dla parku narodowego, z podziałem na odpowiednie aktywności turystów i minimalizację wpływu ich pobytu w parku narodowym <i>versus</i> wzrastające wymagania co do komfortu i infrastruktury – noclegowej, usługowej, sportowej i rozrywkowej.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p> <p>Zdarzający się brak konsekwencji w długotrwałych działaniach na rzecz koordynacji ruchu turystycznego w najbardziej narażonych partiach grzbietowych.</p> <p>Brak wspólnych działań w celu utworzenia stref ciszy dla bytowania gatunków wrażliwych na ruch turystyczny (sezonowe zamknięcia szlaków, dróg, sezonowe zamknięcia części obszarów).</p>

Główne podobieństwa i różnice między KRNAP i KPN

Dyrekcje obu parków narodowych na swoim terytorium co najmniej tolerują, a w niektórych przypadkach również aktywnie wspierają działalność ekonomiczną, która jest zgodna z celami i misją parku narodowego, tj. zrównoważony ruch turystyczny, działania edukacyjne, współpraca z instytucjami oświatowymi i wychowawczymi, ekstensywne użytkowanie łąk/tradycyjne gospodarka na łąkach, itp. W grupie podobieństw można też wymienić skutki intensywnego/masowego ruchu

turystycznego i związanych z nim oddziaływań na przedmioty ochrony, a także zgodność co do konieczności podjęcia działań minimalizujących te skutki. Konieczne jest regulowanie dostępu do miejsc najcenniejszych na rzecz przekierowania ruchu turystycznego na obszary mniej cenne przyrodniczo również te znajdujące się w obrębie otuliny i innych obszarów poza terytorium parku narodowego.

3.2.3.9 Monitoring, badania i dokumentacja

Monitoring, badania a następnie dokumentowanie ich wyników są ważnym narzędziem ochrony przyrody parków narodowych. Karkonosze, dzięki swojej unikatowości, położeniu i wyjątkowym walorom przyrodniczym, przyciągają uwagę naukowców od wielu lat. Również obecnie w Karkonoszach realizowane są co roku dziesiątki projektów badawczych i monitoringowych. Można zatem bez przesady powiedzieć, że Karkonosze są najlepiej zbadanym obszarem górskim Republiki Czeskiej i Polski. Badania i monitoring jest zapewniany zarówno ze strony dyrekcji obu parków narodowych, jak również ze strony współpracujących podmiotów zewnętrznych: uniwersytetów i instytucji naukowo-badawczych. Dyrekcje parków zapewniają dokumentowanie i archiwizację wyników monitoringu i badań. Te wyniki są podstawą do tworzenia różnych dokumentów koncepcyjnych i wykonawczych dla gospodarki leśnej, ochrony przyrody, planowania przestrzennego (np. plany ochrony, leśne plany gospodarcze, itp.) lub procesów decyzyjnych administracji państwowej. Ogólnym celem, który dyrekcje obu parków (KRNAP/KPN) w przyszłości powinny osiągnąć, jest wzajemne połączenie działań badawczych i monitoringowych, ich harmonizacja tematyczna i czasowa, oraz wspólne zarządzanie bazą danych obustronnie dostępnych wyników i raportów z badań. Monitoring i badania powinny być nastawione na aktualne i wspólne tematy wymagające szczególnej uwagi. Koordynacja badań powinna ponadto przyczynić się do przestrzennego ukierunkowania zewnętrznych projektów badawczych, tak aby oprócz realizacji potrzeb badawczych były zachowane zasady ochrony przyrody.

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Dyrekcje obu PN w ramach swoich czynności bezpośrednio prowadzą lub koordynują monitoring i badania. Po obu stronach za te działania odpowiada Dział ochrony przyrody.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Badania zewnętrzne na obszarze obu PN są prowadzone na podstawie wniosków/licencji. To umożliwia koordynację badań, prowadzenie bazy danych projektów badawczych i kontrolę w terenie.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Istniejąca baza danych projektów badawczych i raportów z badań w szczególności badań eksternistycznych. Ewidencja liczby wydanych pozwoleń na badania.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Dyrekcje obu PN tworzą własny dokument strategiczny – Koncepcja monitoringu i badań, który analizuje i nastawia aktualne potrzeby i tematy badań na terytorium KRNAP i KPN.</p> <p>CZ/PL</p>	<p>Baza danych projektów badawczych nie obejmuje badań po obu stronach Karkonoszy – brak wspólnej bazy danych raportów z badań dostępnej dla obu parków.</p> <p>Nie są ustalone główne wspólne czesko-polskie tematy (zakresy) badań według aktualnych potrzeb.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Nie istnieje wspólne archiwum dokumentów badawczych lub częściowe archiwa Dyrekcji obu PN ujednolicone według jednolitego wzoru.</p> <p>CZ/PL</p> <p>Dokumenty strategiczne dotyczące monitoringu i badań powstają po obu stronach parku samodzielnie, oddzielnie i opierają się na odmiennym podejściu, koncepcji i potrzebach. Brak wspólnej koncepcji monitoringu i badań w KPN i KRNAP ustalonej według aktualnych potrzeb.</p> <p>CZ/PL</p>

Mocne strony i szanse	Słabe strony i zagrożenia
<p>Starania o utrzymanie aktywnej współpracy i wymiany informacji z podmiotami zewnętrznymi (uniwersytety i instytuty badawcze); propozycje tematów badawczych. Podmioty zewnętrzne biorą udział w realizacji autorskich projektów badawczych Dyrekcji KRNAP i KPN i jednocześnie realizują w terenie własne projekty finansowane poza KRNAP i KPN.</p>	<p>Niedostateczne możliwości czasowe pracowników Dyrekcji KRNAP i KPN dla opracowania danych wewnętrznych monitoringu i kwerendy, a także praktycznego wykorzystania odpowiednich wyników badań zewnętrznych.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Szerokie spektrum dyscyplin naukowych, które aplikują badania w Karkonoszach.</p>	<p>Niedostateczne zainteresowanie badaniami z zakresu niektórych dyscyplin naukowych (socjologia, demografia, ruch turystyczny, niektóre dyscypliny biologiczne, itp.).</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Dyrekcja KRNAP już ponad 50 lat wydaje regionalne specjalistyczne wydanie zbiorowe/czasopismo Opera Corcontica z partycypacją Dyrekcji KPN. Wspólne organizowanie międzynarodowej konferencji naukowej – Karkonosze: przyroda i ludzie.</p>	<p>Mniejsze zainteresowanie autorów publikowaniem w periodyku.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Szczegółowa i stosunkowo dokładna warstwa mapowania biotopów NATURA 2000 i monitorowanie pozostałych przedmiotów ochrony w ramach sieci N2000 (gatunki roślin, zwierząt i ptaki).</p>	<p>Brakujące efektywne narzędzia do gromadzenia danych w terenie (optymalizacja dla eliminacji kroku pośredniego między zapisem danych w terenie a następnie do komputera) i ich następnego współużytkowania; dotyczy przede wszystkim botaniki, gdzie są największe potrzeby.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>
<p>Udział w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych (np. GLORIA) i działaniach monitorujących baz danych.</p>	<p>Mały udział wspólnych/transgranicznych projektów, ew. aktywnego poczucia konieczności wspólnego planowania celów, metodyki i aplikacji uzyskanych wyników.</p>
<p>CZ/PL</p>	<p>CZ/PL</p>

Główne podobieństwa i różnice między KRNAP i KPN

Monitoring, badania i ich dokumentacja są na obszarze obu parków koordynowane w ramach Działów ochrony przyrody Dyrekcji KRNAP i Dyrekcji KPN. Dyrekcje obu parków zatem starają się w ramach swoich kompetencji zapewnić, koordynować i ewidencjonować wyniki prac badawczych, które powinny być prowadzone zgodnie z odpowiednimi dokumentami koncepcyjnymi. Działania badawcze są inicjowane zarówno przez Dyrekcje PN, jak też zewnętrzne instytucje badawcze. Wybrane wyniki są

następnie publikowane w specjalistycznym periodyku (Opera Corcontica), lub prezentowane na międzynarodowej konferencji naukowej (Karkonosze: przyroda i ludzie).

Pomimo tego, że po obu stronach prowadzone są podobne lub identyczne badania lub monitoringi, za główny problem możemy uważać brak ich koordynacji. Za najważniejsze wyzwania, których realizacja byłaby korzystna dla badań i monitoringu w ramach całego obszaru Karkonoszy, możemy uważać powstanie wspólnej strategii badań i monitorowania i jej realizację. Następnym negatywnym aspektem jest dotychczasowy brak wspólnej bazy danych projektów badawczych i ich wyników i stosunkowo mała liczba wspólnych transgranicznych projektów badawczych.

3.2.3.10 Podsumowanie

Oba parki narodowe mają bardzo podobne mocne i słabe strony, wynikające w zasadzie ze zgodnych przedmiotów ochrony, podobnych warunków socjoekonomicznych i wspólnego włączenia obu krajów do „wschodniego bloku”, oraz wspólnej sytuacji oddziaływania zanieczyszczeń przemysłowych w latach 70. i 80. ubiegłego stulecia. W obu parkach narodowych jest zbliżona, wysoka frekwencja zwiedzających i silna presja na sportowe i ‘twarde’ turystyczne i rekreacyjne wykorzystanie terenów obu parków narodowych (kolejki linowe, duże obiekty noclegowe, trasy zjazdowe itp.). Różnice między nimi wynikają przede wszystkim z odmiennej budowy geologicznej i geomorfologicznej (łagodnie wznoszące się podgórze czeskich Karkonoszy w stosunku do stromych północnych zboczy polskich Karkonoszy), które mają wpływ na odmienny sposób rozwoju osadnictwa i niemal całkowity brak górskich enklaw łąkowych po polskiej stronie Karkonoszy. Różnice można było w przeszłości znaleźć w odmiennym podejściu do odnawiania zamierających lasów lub do budowania tras narciarskich i innej infrastruktury. Niektóre różnice wynikają z odmiennej powierzchni zarządzanych terenów, co odzwierciedla w obu parkach skład osobowy dyrekcji obu parków narodowych, a także bardzo mały zakres wykonywanych czynności należących do domeny administracji państwowej w przypadku KPN.

3.3 Analiza instytucjonalna

3.3.1.1 Współpraca na poziomie Dyrekcji PN

Współpraca Dyrekcji KRNAP i Dyrekcji KPN trwa dziesiątki lat. Już przed 1989 rokiem istniała, chociaż w ograniczonym stopniu, współpraca na bazie naukowej. Instytucjonalizowaną postać wzajemnego memorandum o współpracy uzyskała w 2004 roku. W 2014 roku następnie przyjęto zaktualizowane brzmienie memorandum.

W praktyce istnieje praktyczna operacyjna współpraca obu dyrekcji parków narodowych. Między instytucjami istnieją wzajemne ścisłe kontakty w interesie koordynacji działań. Obie dyrekcje PN mają wyznaczone pary ekspertów, którzy koordynują wzajemne działania tak, aby ochrona nad przyrodą i jej praktyczna ochrona (zarządzanie) była maksymalnie efektywna i skuteczna po obu stronach granicy państwowej.

Oba parki narodowe wspólnie organizują wyjęcia terenowe specjalistów, co najmniej jedno w roku. Przebiega nauka języków partnera (czescy pracownicy uczą się języka polskiego, natomiast polscy czeskiego) i wymienne specjalistyczne staże.

Na bieżąco przebiega współpraca projektowa obu dyrekcji PN, przede wszystkim ze wsparciem ze środków ERDF z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej CZ-PL (INTERREG).

Na polu współpracy ze społecznością lokalną przebiega współpraca w postaci wspólnych imprez, wymiany i wzajemnego przekazywania materiałów informacyjnych i promocyjnych, lub współpraca redakcji czasopism Karkonosze – Góry Izerskie i Karkonosze.

Oba parki są certyfikowanymi parkami w ramach Transboundary Parks Network w Federacji EUROPARC. Proces certyfikacji ocenia działania ochronne i weryfikuje jakość współpracy transgranicznej. W 2016 roku oba parki były drugi raz pomyślnie reewaluowane (regularny proces co pięć lat, który dokonuje oceny dotrzymania, czy też poprawy jakości i intensywności wzajemnej współpracy).

Oba parki narodowe są członkami sekcji The EUROPARC Federation – EUROPARC Central and Eastern Europe.

3.3.2 Współpraca regionalna

Dyrekcje KRNAP i KPN biorą aktywny udział w regionalnej współpracy na kilku poziomach i w każdym konkretnym przypadku z różną intensywnością.

a) Współpraca w Radzie KRNAP / KPN

Współpraca w ramach Rady KRNAP przebiega w szczególności w sekcji regionalnej Rady, w której są obecni jako stali członkowie przedstawiciele wszystkich miejscowości, które leżą w obrębie terytorium KRNAP.

Współpraca w ramach Rady dotyczy przede wszystkim rozpatrywanych dokumentów strategicznych KRNAP, dla zatwierdzenia których jest ustawowo wymagane porozumienie w Radzie lub też rozpatruje strategiczne decyzje, gdzie zgoda Rady nie jest obowiązkowa na mocy ustawy, ale opinia Rady umożliwia osiągnięcie porozumienia wspólnie przed ich realizacją.

Współpraca Dyrekcji KRNAP z Radą jest sformalizowana, ponieważ Rada KRNAP jako organ doradczy dyrektora Dyrekcji KRNAP jest instytucją powoływaną według ustawy nr 114/1992 Dz.U., o ochronie przyrody i krajobrazu.

Rada Naukowa KPN jest organem doradczym Dyrektora Parku, którego opinia jest wymagana przy sporządzaniu dokumentów operacyjnych parku narodowego: planu ochrony lub planu zadań ochronnych. W skład rady naukowej wchodzi naukowcy z różnych specjalności, przedstawiciele instytucji państwowych związanych z ochroną przyrody i zarządzaniem zasobami przyrodniczymi,

przedstawiciele samorządów lokalnych oraz organizacji pozarządowych. Współpraca w Radzie Naukowej KPN odbywa się według ustalonego dla Rady Naukowej Regulaminu. Poza pracami, w których uczestniczą wszyscy członkowie Rady (np. na posiedzeniach plenarnych), KPN zleca wykonanie bardziej szczegółowych ekspertyz i opinii wskazanym członkom Rady, którzy są specjalistami w merytorycznych dziedzinach dotyczących danego opracowania.

b) Współpraca w ramach Związku Miast i Gmin Karkonoskich

Dyrekcja KRMAP współpracuje ze ZMG Karkonosze w zakresie wymiany informacji, planowania wspólnych działań oraz planowania przedsięwzięć w zakresie wspólnych projektów, koordynacji działań oświatowych, medialnych i innych działań PR.

Dyrekcja KRMAP jest aktywnym członkiem zespołów roboczych ZMG Karkonosze w zakresie planowania strategicznego i wspólnie podejmowanych działań bieżących, przede wszystkim w zakresie współpracy nad opracowaniem, monitoringiem i aktualizacją zintegrowanej strategii rozwoju regionu Karkonoszy (ZSRRK).

Dyrekcja KRMAP regularnie uczestniczy w posiedzeniach Walnego Zgromadzenia ZMG Karkonosze.

Dokumenty strategiczne Dyrekcji KRMAP są przekazywane zespołom roboczym ZMG Karkonosze do opiniowania (ponad ramami wymagań ustawy).

Dyrektor KPN współpracuje ze Związkiem Gmin Karkonoskich w zakresie zrównoważonego rozwoju regionu, ukierunkowania rozwoju gospodarczego w oparciu o naturalne – lokalne walory przyrodnicze, podejmowania wspólnych przedsięwzięć z zakresu projektów oraz edukacji ekologicznej. Związek Gmin Karkonoskich jest ważnym interesariuszem w zakresie opiniowania dokumentów operacyjnych KPN, w szczególności planu ochrony. Współpraca przebiega również w wspólnym wydawaniu kwartalnika „Karkonosze”.

c) Współpraca w ramach „małych” związków gmin – Wschodnie Karkonosze, Górna Łąba i Jilemnicko (KRMAP)

Współpraca z subregionalnymi związkami gmin jest raczej reaktywna – to znaczy Dyrekcja KRMAP jest gotowa do współpracy w razie indykowanej potrzeby lub zainteresowania ze strony danego ZG.

d) Współpraca z władzami samorządowymi poszczególnych gmin oraz miast.

Obszar KPN leży w zasięgu administracyjnym poszczególnych jednostek lokalnej administracji samorządowej. KPN współpracuje z wójtami, burmistrzami i prezydentami gmin i miast właściwych miejscowo w zakresie prowadzenia wspólnych przedsięwzięć projektowych, edukacyjnych oraz uzgadniania decyzji i aktów prawa miejscowego. Samorządy posiadają kompetencje do prowadzenia spraw administracyjnych w zakresach przewidzianych polskim prawem, w których KPN ma prawo do uzgadniania lub opiniowania przygotowywanych projektów aktów prawnych, strategii rozwoju, planów zagospodarowania przestrzennego. Część tych praw do uzgadniania lub opiniowania obejmuje również obszar otuliny KPN.

e) Współpraca z organizacjami odpowiedzialnymi za ratownictwo w górach.

KPN jest partnerem strategicznym Grupy Karkonoskiej GOPR. KRMAP po stronie czeskiej współpracuje z organizacją ratowniczą, którą jest Horská služba. Głównym obszarem współpracy są działania na rzecz zapewnienia turystom bezpieczeństwa na szlakach oraz wspólne akcje informacyjne i szkoleniowe. W ramach współpracy organizacje ratownicze opiniują stan szlaków, na których może istnieć zagrożenie dla turystów w wyniku trudnych warunków zimowych np. zagrożenia lawinowego, oblodzenia, niebezpieczeństwa obrywów skalnych i innych.

KPN przekazuje na rzecz działań ratowniczych 15 % środków uzyskanych z opłat za wstęp do parku narodowego.

f) Współpraca na poziomie regionu.

Współpraca z Krajem Královéhradeckim i Libereckim. Kraje nie mają na terytorium parków narodowych bezpośrednich kompetencji, pomimo to współpraca Dyrekcji KRNAP u Urzędami Krajskimi obu krajów, na których terytorium leży park narodowych, przebiega na kilku poziomach. Dyrekcja KRNAP aktywnie uczestniczy w działaniach strategiczno-planistycznych Kraju Královéhradeckiego i Libereckiego, przede wszystkim w zakresie ochrony środowiska oraz w zakresie rozwoju ruchu turystycznego. Dyrekcja KRNAP jednocześnie współpracuje z obydwoma krajami (przede wszystkim z krajem Libereckim) z pozycji zarządcy muzeów oraz w zakresie nauki i badań (współpraca z samorządem krajskim i uniwersytetami w miejscowościach Hradec Králové i Liberec).

Dyrekcja KPN jest stroną w opiniowaniu dokumentów strategicznych i planistycznych województwa dolnośląskiego, a stosownie do ilości tego typu prac, współpracuje na tym polu z różnym natężeniem z różnymi instytucjami. Przedstawiciel Zarządu Województwa Dolnośląskiego zawsze jest członkiem Rady Naukowej KPN. Ponadto bardzo intensywnie rozwinęła się współpraca z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu, czy też z Regionalnym Wydziałem Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, który jest częścią Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. W niektórych sprawach KPN prowadzi współpracę z Dolnośląskim Zespołem Parków Krajobrazowych.

Do innych instytucji administracji rządowej, z którymi współpracuje KPN, należą: Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu i jej jednostki terenowe (nadleśnictwa), z którymi graniczą obszary Parku, Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych, PGW Wody Polskie, RZGW we Wrocławiu i Zarząd Zlewni w Lwówku Śląskim.

3.3.3 Współpraca na szczeblu państwowym

Na poziomie ogólnokrajowym Dyrekcja KRNAP współpracuje przede wszystkim z Dyrekcjami pozostałych trzech parków narodowych RC (Czeska Szwajcaria, Podyjí i Szumawa) oraz z Asocjacją Ochrony Przyrody i Krajobrazu RC. Współpraca jest przede wszystkim nieformalna w ramach ponadregionalnej sekcji EUROPARC Central and Eastern Europe, w ramach której rozwijają się wzajemne kontakty. Tylko z Asocjacją Ochrony Przyrody i krajobrazu RC współpraca jest częściowo sformalizowana, przede wszystkim w zakresie monitoringu przyrodniczego (ÚSOP) czy też monitoringu obszarów NATURA 2000. W Republice Czeskiej nie istnieje żadna sformalizowana państwowa lub niepaństwowa organizacja stowarzyszająca parki narodowe, w odróżnieniu od Polski.

Współpraca na poziomie krajowym dotyczy również dziedzictwa kulturalno-historycznego, które Dyrekcja KRNAP chroni. Dyrekcja KRNAP (dokładniej Karkonoskie Muzeum Dyrekcji KRNAP) jest członkiem Asocjacji Muzeów i Galerii Republiki Czeskiej, z czego wynika przede wszystkim wymiana doświadczeń i informacji, zwłaszcza informacji o charakterze specjalistycznym.

Na poziomie państwowym przebiega instytucjonalizowana współpraca z Ministerstwem Środowiska, będącym organem nadzorującym Dyrekcję KRNAP. Współpraca dotyczy przede wszystkim metodycznego wsparcia zarządzania parkiem narodowym, finansowania działań oraz realizacji projektów.

Na poziomie ogólnokrajowym Dyrekcja KPN współpracuje z instytucjami tworzącymi krajowe strategie i krajowe plany zagospodarowania przestrzennego (m.in. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Główna Inspekcja Ochrony Środowiska, PGW Wody Polskie). Współpraca ma charakter nieregularnych działań, które wynikają z harmonogramów prac tych instytucji.

Oddzielną grupą instytucji, z którymi współpracuje KPN na szczeblu krajowym są dyrekcje pozostałych parków narodowych, z którymi podejmowane są wspólne działania w zakresie np. ochrony przyrody i edukacji lub działań z zakresu kształtowania polityki Państwa w zakresie ochrony przyrody, m.in. poprzez działanie KPN w ramach Związku Pracodawców Polskich Parków Narodowych.

Dyrekcja KPN współpracuje również z Ministerstwem Klimatu i Środowiska w zakresie opracowywania rozwiązań legislacyjnych dotyczących działalności parków narodowych, koordynacji decyzji

administracyjnych wynikających z przepisów prawnych oraz wspólnych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej i promocji polskich parków narodowych.

3.3.4 Współpraca na szczeblu ponadpaństwowym

Dyrekcje KRNAP i KPN nawiązały współpracę bilateralną z wieloma instytucjami ochrony przyrody o zasięgu europejskim lub światowym. Dyrekcja KRNAP ma nawiązaną bilateralną współpracę między innymi z NP Snowdonia (Wielka Brytania), Tatrzańskim Parkiem Narodowym (Słowacja), NP Syniewyr (Ukraina), Tuszecki Park Narodowy (Gruzja), Rezerwat Przyrody Gobi B (Mongolia), PN Dilijan (Armenia). KPN ma nawiązaną międzynarodową współpracę między innymi z NP Snowdonia (Wielka Brytania), Rocky Mts National Park (USA) i NP Machakhela (Gruzja). Współpraca międzynarodowa polega na wymianie doświadczeń z zakresu ochrony przyrody i udostępniania obszarów chronionych, prowadzenia monitoringu przyrodniczego, kształtowania strategii współpracy ze społecznościami lokalnymi oraz podejmowania wspólnych przedsięwzięć w postaci międzynarodowych projektów.

Dyrekcja KRNAP była w latach 1980–2018 członkiem korespondentem IUCN – Światowego Związku Ochrony Przyrody. Współpraca polegała na udziale niektórych pracowników Dyrekcji KRNAP w komisjach eksperckich IUCN. W ostatnich latach pracownik Dyrekcji KRNAP Michael Hošek został członkiem ogólnoświatowej Rady IUCN. W 2019 roku Dyrekcja KRNAP z powodów ekonomicznych ukończyła swoje członkostwo w IUCN.

KPN od wielu lat współpracuje poprzez Konsulat USA w Krakowie z amerykańskimi parkami narodowymi, a w ramach tej współpracy i przy współpracy z innymi polskimi parkami narodowymi jest organizatorem cyklicznych konferencji pod auspicjami Ambasady USA w Polsce, odbywanych w ramach Międzynarodowego Dnia Ziemi.

W wyniku współpracy KPN i KRNAP z Sekretariatem Konwencji RAMSAR utworzono na terenie obu parków transgraniczny obszar Ramsar – ‘Subalpejskie torfowiska Karkonoszy’. W celu polepszenia wdrażania ochrony obszarów mokradłowych (w tym obszarów konwencji ramsarskiej) w Polsce, pod auspicjami Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska utworzono Komitet Mokradłowy, będący ciałem opiniodawczym i doradczym tej instytucji. KPN ma w tym gremium swojego przedstawiciela.

Dyrekcja KRNAP jest na czeskim terytorium administratorem bilateralnego Rezerwatu Biosfery UNESCO MAB, podobnie jak po stronie polskiej KPN. W skład rezerwatu biosfery wchodzi obszary obu parków narodowych wraz z ich otulinami. Kategoria rezerwatu biosfery nie jest w żaden sposób ujęta w czeskim ani w polskim prawodawstwie ochrony przyrody. Ustanowienie rezerwatu biosfery jedynie nadaje międzynarodową rangę i uznanie jakości bogactwa przyrodniczego i krajobrazowego Karkonoszy, bez bezpośredniego praktycznego wpływu na ochronę nad powierzonym obszarem. Z punktu widzenia wewnętrznego podziału na strefy rezerwatu biosfery całe terytorium KRNAP i KPN tworzy strefę rdzenną, otuliny obu parków narodowych strefę przejściową, a strefy rozwojowa nie została niestety wyznaczona. Planowana jest rewizja potencjału rozszerzenia terytorium rezerwatu biosfer Karkonosze o obszar pogórza po obu stronach granicy, w celu utworzenia strefy rozwojowej i aktywnej promocji produktów regionalnych.

Dyrekcja KRNAP jest członkiem branżowej organizacji europejskiej Eurosite. Współpraca przebiega w szczególności w zakresie wymiany fachowych informacji i doświadczeń.

Dyrekcje KRNAP i KPN są bardzo aktywnymi członkami ogólnoeuropejskiej asocjacji terenów chronionych – Federacji EUROPARC. Współpraca w ramach Federacji przebiega przede wszystkim na polu wzajemnych kontaktów, tworzenia sieci współpracy i wzajemnej wymiany fachowych i praktycznych doświadczeń oraz informacji. KRNAP i KPN aktywnie uczestniczą w corocznych spotkaniach grupy, współpracują przy kształtowaniu koncepcji i kierunków działania Federacji, przedstawiają też na tym forum m.in. działania edukacyjne i naukowo-badawcze dotyczące obu parków narodowych. Dyrekcje KRNAP i KPN są aktywne w szczególności w inicjatywie Transboundary Parks Network (którą prowadził KRNAP w latach 2016–2018) i w ponadregionalnej sekcji EUROPARC Central and Eastern Europe, którą prowadził KRNAP w latach 2015–2018.

3.3.5 Główne różnice w zarządzaniu Parkami między Polską i Czechami

- Zarządzanie obszarem otuliny parku narodowego przez KRNAP.
- Prawne funkcjonowanie planowania przestrzennego i zagospodarowania w otulinach parków.
- Dysproporcja w powierzchni karkonoskich parków narodowych.
- Struktura własności gruntów – udział gruntów prywatnych na terenie KRNAP.
- Funkcjonowanie w Karkonoskim Parku Narodowym opłat za wstęp.

3.3.6 Główne problemy i potrzeby

- Mała powierzchnia Karkonoskiego Parku Narodowego (KPN).
- Zbyt mały wpływ Karkonoskiego Parku Narodowego na działania w otulinie parku.
- Brak właściwego planowania w zagospodarowaniu przestrzennym.
- Finansowanie działań związanych z ochroną zasobów przyrodniczych.
- Presja inwestorów związana z rozwojem infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej.
- Zwiększająca się ilość odwiedzających obszary przyrodniczo cenne.
- Wzrastająca frekwencja turystów w najcenniejszych przyrodniczo lokalizacjach.
- Wysoka presja na obsługę obiektów i dojazd do nich turystów pojazdami samochodowymi w KRNAP.
- Problematyka zapewnienia środków finansowych KRNAP / KPN.
- Potrzebny powrót dużych drapieżników (KRNAP).

4 Część strategiczna

Rozdział ten podzielony jest na kilka części, które nawiązują części analitycznej:

- rozwój instytucjonalny i współpraca;
- ochrona przyrody i krajobrazu;
- rozwój socjoekonomiczny terytorium;
- działania komunikacyjne, badawcze i wspierające.

Poszczególne części strategii zawierają inny pakiet działań. Na przykład w przypadku rozwoju socjoekonomicznego administracje obu parków występują w roli propagatora założeń strategii w odniesieniu do działań innych podmiotów, a mniej jako wykonawcy konkretnych działań (rozwój socjoekonomiczny nie jest priorytetowym celem działalności inicjatorów strategii, tj. dyrekcji obu parków narodowych). Natomiast współpraca instytucjonalna lub ochrona przyrody i krajobrazu są częścią głównej działalności dyrekcji obu PN oraz będą obejmować konkretne działania, rozwiązania i cele do osiągnięcia.

W każdej części jest zaproponowany zbiór działań, które są opisane w takiej samej strukturze. Poniżej znajduje się przegląd i opis wszystkich proponowanych rozwiązań w odniesieniu do czterech powyższych zakresów.

Podstawowe cele strategiczne wynikają z potrzeb parków:

Cele strategiczne i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Zachowanie korzystnego stanu lub poprawa obecnego stanu przedmiotów ochrony obu PN, obu EVL i obu PO po czeskiej i polskiej stronie Karkonoszy (spełnienie celów i misji obu PN)	Obowiązujący podział na strefy ochrony, który nie zmniejsza się lub rozszerza powierzchnię obszaru pozostawionego procesom naturalnym	
2. Zachowanie i wspieranie bioróżnorodności i naturalnych procesów we wszystkich naturalnych ekosystemach i wybranych ekosystemach pochodzenia antropogenicznego obu PN, EVL i PO (spełnienie celów i misji obu PN)		
3. Długotrwały monitoring stanu i rozwoju przedmiotów ochrony obu PN, EVL i PO (niezbędny warunek skutecznej ochrony i odpowiedniego zarządzania przedmiotami ochrony obu PN)	Wspólna koncepcja monitoringu i badań, 2025	1
4. Zmniejszanie fragmentacji Karkonoszy (nadmierna fragmentacja obszaru jest zasadniczym problemem mającym wpływ na stan przedmiotów ochrony obu PN)	Obowiązujące Zasady ochrony Obowiązujący Plan ochrony	1 1
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Konsekwentnie łączyć ochronę gatunkową z ochroną odpowiednich siedlisk. 		

<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnić regularny monitoring zagrożonych gatunków dostarczający dane o długotrwałym rozwoju ich populacji i efektach realizowanych działań. • Ujednolicić lub opracować wspólne/transgraniczne metodyki inwentaryzacji i monitoringu.
Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów
<ul style="list-style-type: none"> • Warunki, założenia: funkcjonujące dyrekcje obu PN, przestrzeganie obowiązujących norm prawnych. • Ryzyka: wzrost masowej turystyki i rekreacji, zamierzenia inwestycyjne z zakresu turystyki o znaczącym oddziaływaniu na zasoby przyrodnicze, zmiana warunków prawnych, zmiany klimatyczne.
Nosiciel/gwarant celu
<ul style="list-style-type: none"> • Dyrekcja KRNAP i Dyrekcja KPN
Inne uczestniczące podmioty
<ul style="list-style-type: none"> • MOS RC i MKiŚ PL

4.1 Rozwój instytucjonalny i współpraca

4.1.1 Zbliżanie odmiennych zasad wynikających z norm prawnych, dokumentów strategicznych i pozycji dyrekcji PN w systemie administracji państwowej

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Wprowadzenie opłaty za wstęp jako narzędzia regulacji i kanalizacji ruchu turystycznego i sposobu finansowania infrastruktury w przypadku KRNAP. KPN pobiera opłatę za wstęp, która jest ważnym składnikiem przychodów dyrekcji. KRNAP do tej pory nie ma takiej możliwości, brakuje zasadniczego wsparcia legislacyjnego. Ten sposób jest standardem dla regulacji intensywności ruchu turystycznego i jednocześnie zapewnieniem stabilnych przychodów na utrzymanie infrastruktury i finansowanie kosztów związanych z zarządzaniem i zachowaniem przedmiotów ochrony.	Wszczęcie wewnątrzresortowej dyskusji na temat możliwości wprowadzenia opłat w Republice Czeskiej, 2022	1
	Przygotowanie rozporządzenia i jego rozpatrzenie w departamencie prawnym MOS i Rady Ministrów, 2025	1
	Wydanie rozporządzenia, wprowadzenie opłaty za wstęp, 2026	1
2. Włączenie lasów w paśmie ochronnym (otulinie) KPN do administracji KNP	Powiększenie obszaru KPN, 2030	1
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Wszczęcie dyskusji o wprowadzeniu opłaty za wstęp i inne działania na terytorium KRNAP, konieczna koordynacja ze strony MOS. Działania PR na podstawie uzyskanych wyników ankiet • Rozmowy między KPN i Samorządami i Lasami Państwowymi 		
Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów		

- Polityczna niechęć do wprowadzenia opłaty za wstęp

Nosiciel/gwarant celu

- Dyrekcja KRNAP i Dyrekcja KPN

Inne uczestniczące podmioty

- MOS RC, MKiŚ PL

4.2 Ochrona przyrody i krajobrazu

4.2.1 Ochrona karkonoskiej tundry arktyczno-alpejskiej i pozostałych ekosystemów powyżej górnej granicy lasu

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Ograniczanie niekorzystnego wpływu ruchu turystycznego oraz imprez sportowych na przyrodę w grzbietowych partiach Karkonoszy poprzez wskazanie kierunków udostępniania Parku dla turystyki i sportu (nie można pozwolić na wysoką presję turystyczną przez cały rok).	Całkowita liczba osób przebywających w partiach grzbietowych (na terenie KRNAP w obszarach ciszy, czyli wrażliwych obszarach, w których obowiązuje ograniczenie wstępu poza oznakowane szlaki turystyczne) nie będzie wzrastać – 2040.	1
2. Zachowanie lub poprawa stan środowiska naturalnego przy i nad górną granicą lasu (karkonoska tundra wraz z ekotonem górnej granicy lasu są ekosystemami bardzo wrażliwymi na wpływy antropogeniczne).	Na całym obszarze zapewnić niski stopień fragmentacji środowiska; na co najmniej 50 % obszaru fragmentację minimalną – 2040. Stopień synantropizacji i eutrofizacji obniżyć o 30 % – 2040.	1 1
3. Wypracowanie porozumienia wśród specjalistów odnośnie poziomu i sposobu ochrony, z uwzględnieniem przewidywanych zmian klimatycznych.	Analiza zagrożeń dla ochrony przyrody i zaproponowanie nowych rozwiązań – 2030.	1
Działania podejmowane dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> Ograniczanie wszystkich imprez sportowych i masowych. Wykluczenie wszelkich działań o negatywnym wpływie na środowisko naturalne w miejscach najbardziej obciążonych turystycznie. Ograniczanie ruchu pojazdów samochodowych, w szczególności pojazdów o nadmiernej emisji substancji szkodliwych i hałasu. Realizacja działań zapobiegających fragmentacji środowiska. Realizacja działań w celu obniżenia synantropizacji i eutrofizacji środowiska. Przekierowanie ruchu turystycznego w kierunku niżej położonych partii Karkonoszy. 		
Warunki, założenia i zagrożenia osiągnięcia i utrzymania wyznaczonych celów		
<ul style="list-style-type: none"> Pandemia COVID 19 i nagły wzrost intensywności ruchu turystycznego po zakończonych okresach ograniczeń w przemieszczaniu się ludności. 		
Institucja odpowiedzialna		
<ul style="list-style-type: none"> Správa KRNAP/Dyrekcja KPN 		
Inne uczestniczące podmioty		
<ul style="list-style-type: none"> Institucje samorządowe, właściciele i dzierżawcy schronisk górskich, GOPR, uczelnie wyższe 		

4.2.2 Ochrona ekosystemów leśnych

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Zmiana struktury gatunkowej i przestrzennej drzewostanów	<p>Osiągnięcie docelowych składów gatunkowych – 2040</p> <p>Udział drzewostanów przebudowanych 2025 2035</p> <p>Udział drzewostanów wielopiętrowych 2025 2035</p> <p>Udział ekosystemów leśnych w ochronie ścisłej 2040</p>	<p>KRNAP – Św max. 65 % Bk min. 15 % Jd min. 2 %</p> <p>KRNAP KPN 5 % 10 % 10 % 25 %</p> <p>KRNAP 25 % 30 % KPN – 36 %</p>
2. Zmniejszanie zagrożenia gleb erozją	Dyrektywa w sprawie ochrony gleb leśnych przed erozją	1
3. Stabilizacja stosunków wodnych zdegradowanych siedlisk podmokłych	<p>Zabezpieczenie techniczne drzewostanów na zdegradowanych siedliskach podmokłych – 2025</p> <p>Wprowadzenie bieżącego monitoringu odtworzonych siedlisk podmokłych – 2021</p>	<p>1</p> <p>1</p>
4. Korekta stosunków wodnych na siedliskach leśnych w miejscach zakończenia prac gospodarczych	<p>Zakończenie użytkowania dróg leśnych przez pojazdy i ciężkie maszyny leśne na terenach, gdzie zakończono działalność gospodarczą (po zaniechaniu gospodarki leśnej nastąpi przeniesienie do strefy naturalnej / czynnej renaturalizacyjnej) – 2021, 2035</p> <p>W przypadku dróg z ukończonym użytkowaniem likwidacja rowów – 2040</p>	<p>2</p> <p>1</p>
5. Eliminacja negatywnego wpływu zwierzyny na ekosystemy leśne i proces odnowienia lasu	Wspólna koncepcja zarządzania zwierzyną płową (2021) – ujednoczenie działań ochronnych w zakresie zwierzyny płowej w KRNAP i KPN	1

6. Zmniejszenie fragmentacji naturalnych siedlisk w ekosystemach leśnych	Zakończenie użytkowania dróg leśnych przez pojazdy i ciężkie maszyny leśne na terenach, gdzie zakończono działalność gospodarczą (po zaniechaniu gospodarki leśnej nastąpi przeniesienie do strefy naturalnej / czynnej renaturalizacyjnej) – 2021, 2035 W przypadku dróg z ukończonym użytkowaniem likwidacja rowów – 2040	2 1
7. Zwiększenie obszaru KPN o lasy w jego otulinie	Przeniesienie zarządzania lasami w otulinie z Lasów Państwowych na KPN – 2030	1
8. Zwiększanie zasobów genowych drzewostanów	Utworzenie plantacji nasiennej rodzimych ekotypów świerka pospolitego – 2025 Utworzenie plantacji nasiennej jodły pospolitej w KRNAP – 2025 Możliwość przekazywania nasion jodły pospolitej między KRNAP i KPN – 2030 – zależy od zmiany prawa leśnego, ustawy o leśnym materiale rozmnożeniowym i przepisów międzynarodowych	1 1 1
9. Zwiększenie udziału martwego drewna w drzewostanach	Pozostawianie całości martwego drewna liściastego w drzewostanach – 2025 Pozostawienie wszystkich naturalnie obumarłych drzew w drzewostanach strefy bliskiej przyrodzie/strefie ochrony czynnej zachowawczej i renaturalizacyjnej – 2030	1 1
10. Obniżanie depozytu zanieczyszczeń w postaci emisji atmosferycznych oraz ich pozostałości w glebie	Utrzymanie wyższego udziału krótkowiecznych drzew liściastych w pasie występowania emisji według parametrów Ramowych wytycznych gospodarowania, implementacja do nowego LPG – 2025, 2035	2
11. Zablockowanie wykorzystywania gruntów leśnych na budowę ośrodków sportowych	Grunty leśne nie są udostępniane na budowę ośrodków sportowych – 2025	1
12. Długotrwały monitoring biotyczny lasu	Opracowanie wspólnej metodyki gromadzenia danych – 2021 Zaplanowanie systemu monitoringu i jego rozpoczęcie z wprowadzeniem nowego Leśnego Planu Gospodarczego (LPG LHP) dla	1 1

	KRNAP – 2025 oraz nowego operatu ochrony ekosystemów leśnych dla KPN – 2022	
13. Jednolita metodyka opracowywania leśnego planu gospodarczego	Opracowanie LPG KRNAP – 2025 oraz nowego operatu ochrony ekosystemów leśnych dla KPN – 2022	1
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<ol style="list-style-type: none"> 1. W strefach zarządzanych aktywnie stopniowe przejście na gospodarkę selektywną, z pozostawieniem istniejących dojrzałych drzewostanów do naturalnej przebudowy. Dosadzanie brakujących gatunków i zwiększanie udziału jodły pospolitej. 2. Wytyczne i procedury istnieją, zapewnienie ścisłej zgodności i wielkości dostaw sadzonek przez ich dostawców(KRNAP). 3. Dokończenie inwentaryzacji i kartowania zdegradowanych/przekształconych siedlisk. Wprowadzenie systemu długotrwałego monitorowania stanu i rozwoju odnawianych drzewostanów. Dokończenie budowy zastawek na rowach melioracyjnych lub likwidacja rowów. 4. Ograniczenie wjazdu, likwidacja lub ograniczenie parametrów technicznych dróg i rowów 5. Opracowanie wspólnej metodyki zarządzania zwierzyną płową 6. Działania prawne na rzecz przeniesienia prawa zarządzania lasami z Lasów państwowych na KPN w obszarze otuliny parku narodowego 7. Dokończenie projektu i realizacja plantacji nasiennej jodły pospolitej i świerka pospolitego, zmiana prawodawstwa 8. Zarządzanie w leśnictwie 9. Konsekwentne stosowanie zasad ochrony, aktualizacja dokumentacji planowania przestrzennego 10. Opracowanie metodologii z wykorzystaniem istniejących systemów zbierania i oceny danych 11. Opracowanie metodyki, zmiana prawodawstwa 		
Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów		
<ul style="list-style-type: none"> • Warunki: Funkcjonujące dyrekcje PN z prawem gospodarowania w lasach (KPN w otulinie), zmiana prawa (opracowanie LPG, materiał rozmnożeniowy leśnych roślin drzewiastych) • Ryzyka: Rozwój infrastruktury turystycznej wraz z presją deweloperów i jednoczesnym wsparciem w środowiskach politycznych, otoczenie prawne 		
Dział odpowiedzialny/gwarant celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Dział ochrony przyrody parku narodowego (KRNAP/KPN) 		
Inne uczestniczące podmioty		
<ul style="list-style-type: none"> • Stowarzyszenia łowieckie w otulinach, MKiŚ, Lasy Państwowe (PL) 		

4.2.3 Ochrona ekosystemów nieleśnych (łąkowych)

Cele ochrony i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Zachowanie różnorodności gatunkowej roślin i zwierząt oraz tradycyjnego sposobu użytkowania karkonoskich łąk	Powierzchnia użytkowanych łąk – 2040	> 70 % powierzchni z 1945 roku
	Poziom różnorodności biologicznej, stabilna lub wzrastająca różnorodność gatunkowa – 2040	1
Działania podejmowane dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Wdrożenie zapisów Strategii w zarządzaniu ochroną przyrody w Parku • Wprowadzenie adaptacyjnego systemu zarządzania w układzie: wybór przedmiotu ochrony (określenie priorytetów) – wyznaczenie celu „MNG” – planowanie działań – realizacja działań – kontrola działań – monitoring przedmiotu ochrony – audyt • Realizacja polityki i projektów ułatwiających wprowadzenie adaptacyjnego systemu zarządzania MNG jako podstawowego sposobu ochrony ekosystemów nieleśnych • Wpływ na wspólną politykę rolną (dotacje) obu państw – w zgodności ze Strategią • Wspieranie przyjaznej dla przyrody produkcji rolnej i niezależności ekonomicznej rolników od dotacji 		
Warunki, założenia i zagrożenia osiągnięcia i utrzymania wyznaczonych celów		
<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie dostatecznych środków finansowych, personalnych i organizacyjnych w Dyrekcjach parków narodowych w celu realizacji „adaptacyjnego systemu zarządzania” • Odpowiednia infrastruktura w zarządzaniu danymi (odpowiednie oprogramowanie) • Dostateczne informowanie właścicieli gruntów, rolników, społeczeństwa • Odpowiednia liczba chętnych i gotowych do współpracy rolników w regionie • Gotowość właścicieli gruntów do współpracy z Parkiem • Zapewnienie niezbędnych inwestycji w infrastrukturę, dojazd do powierzchni (łąk, pastwisk), zaplecze dla gospodarzy mieszkających poza górami, uregulowanie stosunków wodnych, usunięcie odpadów, itp. • Zapewnienie zgodności ze wspólną polityką rolną UE • Wspieranie wprowadzenia lokalnej, tradycyjnej, opłacalnej i przyjaznej dla przyrody produkcji z łąk i pastwisk (produkt lokalny, marketing) • Mocna pozycja Dyrekcji parków narodowych w planowaniu strategicznym i przestrzennym w regionie • Regulacje prawne umożliwiające podjęcie działań zapobiegających sukcesji wtórnej w ekosystemach łąkowych • Wpływ na tworzenie przepisów prawnych wspierających zapisy Strategii, w szczególności możliwość sankcjonowania właścicieli niezapewniających dostatecznej ochrony cennych gruntów, których są właścicielami 		

- Edukacja ekologiczna społeczeństwa – uświadomienie wartości ekosystemów nieleśnych i konieczności prowadzenia zabiegów ochronnych przez człowieka

Nosiciel/gwarant celu

- Dyrekcja KRNP – OPNP, Dyrekcja KPN

Inne uczestniczące podmioty

- Prywatni gospodarze, rolnicy, właściciele gruntów, organy wykonawcze, instytucje samorządowe, ministerstwa właściwe ds. ochrony środowiska, społeczność lokalna, turyści, niezależni specjaliści, organizacje pozarządowe, instytuty badawcze, uczelnie wyższe, szkoły, itd.

4.2.4 Ochrona ekosystemów wodnych

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Jednostka miary
1. Odnowienie drożności rzek zwłaszcza na odcinkach cieków z występowaniem głowacza białopłetwego (<i>Cottus gobio</i>) i pstrąga potokowego (<i>Salmo trutta fario</i>), umożliwienie migracji ryb w górę cieków	Udział udroźnionych barier migracyjnych w ciekach z występowaniem głowacza białopłetwego (<i>Cottus gobio</i>) i pstrąga potokowego (<i>Salmo trutta fario</i>)	100 %
2. Wykonanie sieci kanalizacyjnej umożliwiającej odprowadzenie wszystkich ścieków z obiektów infrastruktury turystycznej i pomocniczej do oczyszczalni ścieków zlokalizowanych poza obszarem KPN i KRNP	Ilość skanalizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i pomocniczej	100 %
3. Racjonalne wykorzystywanie cieków (zapobieganie obciążeniu cieków nadmiernym poborem wód do różnych celów i zrzutem nieoczyszczonych ścieków oraz wód odpadowych z terenów zabudowanych)	Skoordynowanie wydawania pozwoleń wodno-prawnych na potrzeby cywilizacyjne z uwzględnieniem minimalnego reżimu przepływowego cieków, poprawy ich stanu ekologicznego i minimalizacji zanieczyszczeń	1
4. Zachowanie, ewentualnie poprawa stanu ekologicznego cieków wodnych (podstawowe założenie dla pełnienia wszystkich funkcji nieprodukcyjnych i produkcyjnych ekosystemów wodnych)	Stan cieków wodnych odpowiadający ich naturalnemu potencjałowi zarówno z punktu widzenia parametrów biologicznych i fizykochemicznych, jak również z punktu widzenia hydromorfologii	1
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<p>1. Prowadzenie i wykorzystywanie aktualnej bazy danych stanu barier migracyjnych.</p> <p>Prowadzenie i wykorzystywanie aktualnej bazy danych wykorzystania wód.</p> <p>Realizacja działań rewitalizacyjnych na wybranych ciekach, łącznie z udrażnianiem barier migracyjnych w celu poprawy stanu hydromorfologicznego koryt.</p> <p>2. Analiza możliwości skanalizowania obiektów infrastruktury turystycznej i pomocniczej, przekonanie władz lokalnych i właścicieli obiektów do konieczności skanalizowania obiektów, znalezienie źródeł finansowania prac projektowych i wykonawczych, wykonanie projektów technicznych i budowlanych, wykonanie prac.</p> <p>3. Utrzymywanie stałej sieci monitoringu parametrów biologicznych i fizykochemicznych w ciekach, w tym monitoringu zintegrowanego (<i>integrated monitoring</i>).</p> <p>4. Systematyczna kontrola dotrzymywania warunków wymaganych w pozwoleniach na wykorzystanie wód.</p> <p>Koordinacja warunków dla nowych pozwoleń na wykorzystanie wód w poszczególnych zlewniach indywidualnie według znajomości stopnia ich obciążenia poborem wód, oraz obniżaniem ich jakości</p>		

(zrzut ścieków, eutrofizacja, zrzut wód odpadowych z terenów zabudowanych) i z uwzględnieniem możliwego efektu akumulacyjnego.

Monitoring efektywności poszczególnych typów udroźnienia barier migracyjnych na ciekach (przelewy spływowe, przepławki dla ryb, turbiny „fish-friendly”).

Warunki zewnętrzne, zagrożenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania celów

- System prawny (obecnie brak możliwości zmiany wydanych pozwoleń wodno-prawnych przed upływem ich ważności, istnienie nieograniczonych czasowo pozwoleń wodno-prawnych)
- Zmiany klimatu (zwiększające się ryzyko krótszego czasu występowania trwałej pokrywy śnieżnej i mniejszej wysokości pokrywy śnieżnej, stałe pogarszanie warunków hydrologicznych, okresowe zmniejszanie się wydajności cieków w stosunku do zakładanego wykorzystania)
- Ryzyko wyższego obciążenia cieków wodnych w wyniku rozwoju turystyki (dośnieżanie, zrzut ścieków, zrzut wód opadowych z terenów zabudowanych) i zwiększone presja technicznych rozwiązań przeciwpowodziowych (regulacja koryt, bariery migracyjne).

Nosiciel/gwarant celu

- Dyrekcja KRNP (OOP, OSS)
- Dyrekcja KPN (Dział Ochrony Przyrody, Stacja Monitoringowo-Badawcza, Stacja Bazowa Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Karkonosze”)

Inne uczestniczące podmioty

- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu
- Karkonoski System Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.
- Wodnik Sp. z o.o.
- Powiat Jeleniogórski
- Związek Gmin Karkonoskich
- Gmina Szklarska Poręba
- Gmina Piechowice
- Gmina Podgórzyn
- Gmina Karpacz
- Gmina Kowary
- Sudeckie Hotele i Schroniska Sp. z o.o. PTTK
- Schronisko na Szrenicy
- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej (obserwatorium na Śnieżce)
- Emitel S.A. (przeładźnik na Śnieżnych Kotłach)
- Sudety Lift Sp. z o.o.
- Karpacz Ski Arena Sp. z o.o.
- Polski Związek Wędkarski
- Czeskie urzędy wodoprawne
- Czeska Inspekcja Ochrony Środowiska
- Odpowiednie organizacje lokalne Czeskiego Związku Wędkarskiego

4.2.5 Ochrona zasobów genowych zwierząt

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Ochrona populacji cietrzewia w Karkonoszach (dramatycznie zmniejszająca się liczebność; przyczyny: ubytek biotopów, presja ruchu turystycznego i fragmentacja siedlisk)	Min. 150 tokujących samców – 2030	1
2. Ochrona populacji płochacza halnego, siwerniaka i podróżniczka (dramatyczny spadek liczebności; przyczyny: nieznane, prawdopodobnie również zmiana klimatu)	Istniejące populacje wszystkich podanych gatunków – 2040	3
3. Zachowanie populacji cennych „naturowych“ gatunków zwierząt we właściwym stanie – głowacz białołetwy, bocian czarny, sokół wędrowny, derkacz, muchołówka mała, wydra, nietoperze (wszystkie zagrożone gatunki, których ochrona w Karkonoszach znacząco sprzyja stabilności ich populacji w RC i w Polsce)	Stabilne populacje wszystkich podanych gatunków – 2040	7
4. Stabilizowanie populacji dużych drapieżników – ryś i wilk (rozprzestrzeniające się gatunki, ale na obecną chwilę bez długotrwałe stabilnych populacji w Karkonoszach)	<p>Osiadłe – rozmnażające się populacje obu gatunków (2030)</p> <p>Oferta pokarmowa jest wysoka (są zamknięte zimowe zwierzynce w wyższych partiach gór i na głównych terenach występowania rysia i wilka; w zależności od wielkości populacji obu gatunków i długotrwałej wspólnej uzgodnionej koncepcji zarządzania zwierzyną – patrz ad 6) – 2025</p> <p>Zachowanie drożności korytarzy migracyjnych – 2040</p>	<p>2</p> <p>1</p> <p>1</p>
5. Wspieranie populacji wrażliwych grup/gatunków zwierząt – gatunki sparroksoyliczne (drewnojady), mrówki rodzaju Formica, ślimak Cochlodina dubiosa ssp. corcontica, płazy (zagrożone grupy/gatunki, wymagające specyficznego podejścia w zarządzaniu)	Stabilne populacje wszystkich podanych gatunków – 2040	4

6. Prowadzenie zarządzania populacjami zwierząt z uwzględnieniem celów i misji obu PN (zharmonizowanie praktyki zarządzania po czeskiej i polskiej stronie Karkonoszy)	Wspólna koncepcja zarządzania zwierzyną – 2021, zarządzanie zwierzyną w obu PN i ich otulinie przebiega według spójnej strategii (od 2021 dalej)	1
	Dokończenie dyskusji o przejściu na bezołowiową amunicję do polowań na zwierzynę w PN – 2021	1
	W zależności od jej wyników wyników ewentualne używanie bezołowiowej amunicji na terytorium PN lub ich otulin – 2025	1
	studium efektywności przepławek dla ryb jest opracowane – 2023	1
	Przepławki dla ryb są budowane (na bieżąco według planów budowy na ciekach)	1
	zmniejszenie fragmentacji cieków wodnych (całkowite udroźnienie odcinków cieków z udowodnionym lub potencjalnym występowaniem głowacza białołętowego, tj. usunięcie 100 % barier migracyjnych) – 2040	
7. Zredukowanie/eliminowanie obcych i inwazyjnych gatunków zwierząt (obniżenie ryzyka negatywnego wpływu obcych i inwazyjnych gatunków na gatunki/zbiorowiska rodzime)	liczebność populacji gatunków obcych jest na minimalnych stanach lub zerowa (na bieżąco) – 2040	1
8. Realizacja wspólnej/transgranicznej inwentaryzacji i monitoringu grup/gatunków wskaźnikowych zwierząt (roz rozmieszczenie, liczebność, trendy) – przynajmniej motyle, prostoskrzydłe, bentos, ważki, ptaki, nietoperze (niezbędny warunek ochrony lub odpowiedniego	wspólne metodyki – 2021	1
	systematyczna inwentaryzacja/monitoring – 2040	1
	wspólna aplikacja do zbioru i wymiany danych monitoringowych,	1

Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu

1. Racjonalnymi pracami leśnymi zachowywać/odnawiać strukturę odpowiednich biotopów cietrzewia; zwiększać bazę pokarmową przez zachowanie/wysadzanie preferowanych gatunków drzew; kontrolować ruch turystów i prace leśne w miejscach występowania cietrzewia; regulować wybrane gatunki drapieżników (lis) oraz dzika; systematycznie monitorować populacje. Wypracować system lepszej prewencji i w razie naruszenia również sankcji za nieprzestrzeganie zasad prawnych obowiązujących w parku narodowym.
2. Uzyskanie prawych podstaw dla wprowadzenia zakazu swobodnego poruszania się zwierząt domowych w strefie naturalnej KRNAP i w rezerwacie ścisłym KPN; systematycznie monitorować stan populacji podanych gatunków.
3. Ograniczyć/nie prowadzić zakłócających działań (łącznie z zarządzaniem, działalnością rozwojową i rekreacyjną) w miejscach występowania i w czasie rozmnażania gatunków zwierząt; uwzględniać potrzeby siedliskowe gatunków przy ingerencji w ich biotopach; wprowadzać odpowiadające rozwiązania rolno-środowiskowe; zapewnić ochronę zimowisk nietoperzy; systematycznie monitorować stan populacji podanych gatunków.
4. Ograniczyć/nie prowadzić zakłócających działań w miejscach dogodnych dla rozmnażania gatunków; zwiększyć bazę pokarmową dla dużych drapieżników nie zamykając zwierzyny w zimowych obórkach; ujednocilić metody prewencji i rozpatrywania szkód wyrządzonych przez duże drapieżniki na zwierzętach domowych; rozpatrując plany rozbudowy, uwzględniać tereny występowania i korytarze migracyjne dużych drapieżników; na całej powierzchni monitorować stan ich populacji.
5. Uwzględniać potrzeby biotopowe wrażliwych grup/gatunków zwierząt w podejmowanych działaniach ochronnych w ich biotopach; zachowywać/odnawiać powierzchnie wodne służące jako miejsca rozrodu płazów; redukować śmiertelność migrujących płazów na drogach; monitorować stan populacji podanych grup/gatunków.
6. Przygotować wspólną/transgraniczną koncepcję zarządzania zwierzyną; populacje zwierzyny utrzymywać na akceptowalnych ekologicznie (normowanych) stanach, uwzględniających ich wpływ na odnowę naturalnej struktury gatunkowej lasu i naturalne siedliska nieleśne; dyskutować o możliwościach przejścia na bezołowiową amunicję do polowania na zwierzynę, ewentualnie przejść na polowanie bezołowiową amunicją.

W ramach obowiązku zarybiania uwzględniać populacje rdzennych ryb (głowacz białołęty, karkonoskie linie pstrąga potokowego); opracować studium efektywności przepławek dla ryb i według ich wyników te przejścia budować; zmniejszać fragmentację cieków wodnych; rozpatrując zamiary rozwojowe uwzględniać zachowanie ciągłości cieków wodnych.

7. Na bieżąco monitorować obce i inwazyjne gatunki zwierząt, redukować ich stany lub całkowicie likwidować.
8. Ujednocilić gdzie to jest konieczne lub opracować nowe wspólne/transgraniczne metodyki inwentaryzacji i monitoringu grup/gatunków wskaźnikowych zwierząt; przygotować wspólną aplikację do wymiany danych z inwentaryzacji i monitoringu; wykorzystywać wyniki/zalecenia z badań i monitoringu w praktycznej ochronie odpowiednich gatunków i zarządzaniu stanowiskami leśnymi i nieleśnymi.

Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów

- Warunki, założenia: funkcjonujące dyrekcje obu PN, przestrzeganie obowiązujących norm prawnych.

- Ryzyka: Wzrost masowej turystyki i rekreacji, działania inwestycyjne „twardej” turystyki, warunki legislacyjne, zmiana klimatyczna.

Nosiciel/gwarant celu

- Dyrekcja KRNP i Dyrekcja KPN

Inne uczestniczące podmioty

- MŽP ČR i MKiS RP (ad 1 i 2)
- Stowarzyszenia łowieckie gospodarujące w wynajętych rewirach na terytorium KRNP i jego otuliny (ad 6 i 7)
- Jednostki Czeskiego Związku rybackiego gospodarujące na terytorium KRNP i jego otuliny (ad 6)

4.2.6 Ochrona zasobów genetycznych roślin

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Zbadanie występowania i rozprzestrzenienia ważnych z punktu widzenia ochrony gatunków roślin ze skomplikowanych taksonomicznie rodzajów (np. <i>Alchemilla</i> , <i>Euphrasia</i> , <i>Hieracium</i>) po czeskiej i polskiej stronie Karkonoszy.	2030	1
2. Zachowanie populacji gatunków roślin Natura 2000 w korzystnym stanie lub poprawa ich stan zachowania (<i>Campanula bohemica</i> , <i>Galium sudeticum</i> , <i>Gentianella praecox</i> subsp. <i>bohemica</i> , <i>Pedicularis sudetica</i>).	Zachowanie liczebności i zasięgów populacji poszczególnych gatunków – 2040	4
3. Zachowanie, ewentualnie poprawa stanu populacji krytycznie zagrożonych gatunków roślin, reliktyw glacialnych i endemitów Karkonoszy (np. <i>Botrychium matricariifolium</i> , <i>B. multifidum</i> , <i>Cardamine amara</i> subsp. <i>opizii</i> , <i>Carex derelicta</i> , <i>Gentianella</i> sp., <i>Pulsatilla vernalis</i> , <i>Salix herbacea</i> , <i>Veronica bellidioides</i> , <i>V. pumila</i>).	Zachowanie liczebności i zasięgów populacji poszczególnych gatunków – 2040	1
4. Opracowanie koncepcji ratowania zasobów genetycznych flory in situ i ex situ.	2025	1
5. Opracowanie listy gatunków i zaktualizowanej czerwonej listy roślin Karkonoszy.	2025	1
Potrzebne działania dla osiągnięcia celów		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Nawiązanie współpracy z ekspertami zajmującymi się złożonymi taksonomicznie grupami roślin. 2. Bieżący monitoring populacji wybranych gatunków roślin. 3. Monitoring gatunków ekspansywnych i inwazyjnych. 4. Nawiązanie i rozwój efektywnej współpracy pomiędzy bankami genów KR NAP i KPN w dziedzinie ochrony zasobów genetycznych. 5. Ujednoczenie metodyki monitoringu na terenie KR NAP i KPN. 		
Warunki i zagrożenia zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów		
<ul style="list-style-type: none"> • Nadmierna presja turystyki, zmiany klimatu, rozprzestrzenianie się ekspansywnych i inwazyjnych gatunków roślin 		
Instytucje odpowiedzialne		
<ul style="list-style-type: none"> • Dyrekcja KR NAP i Dyrekcja KPN 		
Inne uczestniczące podmioty		
<ul style="list-style-type: none"> • Uniwersytety i środowisko naukowe 		

4.2.7 Ochrona przyrody nieożywionej

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
<p>1. Dokładnie poznać i klasyfikować różnorodność przyrody nieożywionej na terytorium obu parków narodowych (brak szczegółowej znajomości zjawisk przyrody nieożywionej, zarówno z typologicznego punktu widzenia, jak też z punktu widzenia ich zakresu i rozprzestrzenienia).</p>	<p>Dyrekcje obu parków narodowych będą dysponować specjalistami z dziedzin dotyczących przyrody nieożywionej – 2022.</p> <p>Jednolitą metodyką zostanie przeprowadzona, ew. zaktualizowana inwentaryzacja i klasyfikacja poszczególnych zjawisk przyrody nieożywionej, łącznie z opisem ich zagrożenia działalnością człowieka – 2025.</p>	2
<p>2. Zachować lub poprawić stan poszczególnych stanowisk przyrody nieożywionej (zjawiska przyrody nieożywionej są często pomijane, pomimo nieodwracalności efektów ich działania).</p>	<p>Zostanie opracowana koncepcja ochrony stanowisk geologicznych i geomorfologicznych, łącznie z projektami stabilizacji lub odnowy uszkodzonych – 2030.</p> <p>Z koncepcji ochrony stanowisk geologicznych i geomorfologicznych będzie wynikać, które wymagają ścisłej ochrony i na które wywieranie wpływu jest akceptowalne i w jakim zakresie – 2030.</p>	1
<p>Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu</p>		
<p>1. Zabezpieczenie personalne ochrony przyrody nieożywionej w obu parkach narodowych. Opracowanie inwentaryzacji i klasyfikacji poszczególnych stanowisk przyrody nieożywionej.</p> <p>2. Opracować koncepcję ochrony stanowisk geologicznych i geomorfologicznych.</p> <p>Ograniczanie ingerencji uszkadzających przyrodę nieożywioną.</p> <p>Zaproponować, a następnie realizować działania zmierzające do stabilizacji lub odnowy uszkodzonych stanowisk.</p>		
<p>Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • 		
<p>Nosiciel/gwarant celu</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Správa KRNAP/Dyrekcja KPN 		
<p>Inne uczestniczące podmioty</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Uniwersytety i środowisko naukowe 		

4.2.8 Ochrona krajobrazu

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Aktualizacja specjalistycznego Studium Krajobrazu dla terytorium PN i jego otuliny	Do 2020 roku	1
2. Wykorzystanie Studium Krajobrazu w procesach decyzyjnych i jego maksymalne wykorzystanie w dokumentach planowania przestrzennego miejscowości	Na bieżąco	
3. Ochrona zadrzewień śródpolnych i innych cennych elementów krajobrazu	Na bieżąco	
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Pomyślnie dokończenie aktualizacji specjalistycznego studium • Wykorzystanie studium jako fachowej podstawy dla podejmowania decyzji jednostek organizacyjnych państwa i rozpatrywania planów rozwoju przestrzennego • Zapoznanie Rad KR NAP / KPN i samorządów lokalnych ze studium 		
Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów		
<ul style="list-style-type: none"> • Ryzyko – zmiana ustaw i kompetencji 		
Nosiciel/gwarant celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Dyrekcja KR NAP / KPN, jednostki organizacyjne państwa 		
Inne uczestniczące podmioty		
<ul style="list-style-type: none"> • Dyrekcja KR NAP, KPN, OPNP 		

4.3 Sfera rozwoju socjoekonomicznego terytorium

4.3.1 Harmonizacja podejścia do wykorzystania turystycznego, rekreacyjnego i gospodarczego terytorium

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Opracowanie strategii regulacji ruchu turystycznego w najcenniejszych przyrodniczo partiach Karkonoszy / w strefie ochrony ścisłej PN z naciskiem na najbardziej narażone na presję turystyczną obszary (główny grzbiet i przyległe partie, zwłaszcza Śnieżka, Luční bouda, obszar nad Śnieżnymi Kotłami, Labská bouda, źródło Łaby, Szrenica i in.)	Poprawiający się, ewentualnie nie pogarszający się stan przedmiotów ochrony na terytorium obu PN; 2025	1
2. Ujednoczenie zasad i strategii w zakresie organizowania imprez masowych w obu PN z uwzględnieniem ich wpływu na przedmioty ochrony	Docelowo, zmniejszenie liczby i zakresu transgranicznych imprez wyraźnie wpływających na przedmioty ochrony przyrody obu PN; 2023	1
3. Wzajemna efektywna koordynacja działań zmierzających do uniemożliwienia poruszania się osób poza wyznaczonymi drogami i szlakami w obszarach ciszy, dążenie do zapewnienia skutecznego egzekwowania przepisów prawa	Obniżenie liczby zwiedzających poruszających się nielegalnie poza wyznaczonymi drogami i szlakami; 2025	1
4. Osiągnięcie spójnego podejścia do projektowanych lub realizowanych przedsięwzięć, które potencjalnie mogą bezpośrednio lub pośrednio wpłynąć na transgraniczne terytorium obu PN; bieżące konsultacje zakresu takich przedsięwzięć	Liczba konsultowanych zamiarów; co roku	1
5. Osiągnięcie spójnego podejścia w rozpatrywaniu planów działań dotyczących rozwoju infrastruktury związanej z turystyką masową, w tym dot. zorganizowanych terenów narciarskich na terytorium obu PN; preferowanie „miękkich” form turystyki i rekreacji, nie generujących negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne i niewpływających na pogorszenie stanu przedmiotów ochrony obu PN, minimalizacja działań mających charakter turystyki masowej,	W obu PN stosowane będzie spójne podejście ; 2025 Liczba zatwierdzonych/realizowanych zamiarów „miękkiej” i masowej turystyki i rekreacji na terytorium każdego PN; corocznie	1
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> Osiągnięcie porozumienia między KRNP i KPN w kwestii limitów dla wybranych tradycyjnych transgranicznych imprez masowych, oraz limitów dotyczących liczby imprez na terytorium obu PN 		

- Organizacja efektywnych akcji w terenie nastawionych na niezdyscyplinowanych turystów, łamiących zasady udostępniania w PN,
- Edukacja w zakresie zasad udostępniania i oddziaływanie na opinię publiczną oraz zainteresowane grupy docelowe (zwłaszcza skialpiniści);
- Systematyczna wymiana oraz przekazywanie danych i informacji dotyczących natężenia ruchu turystycznego.

Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów

- efektywna i elastyczna współpraca między KRNAP i KPN

Nosiciel/gwarant celu

- Dyrekcja KRNAP i Dyrekcja KPN

Inne uczestniczące podmioty

- Policja RC, wolontariusze, Policja PL, Straż Leśna PL

4.3.2 Harmonizacja podejścia do rozwoju infrastruktury publicznej

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
<p>1. Należy ograniczyć nadmierną zabudowę na terytorium parków narodowych i w ich otulinie – baza noclegowa w Karkonoszach jest nieustannie powiększana. Jest to związane z rosnącym ruchem turystycznym a tym samym potrzebą zapewnienia infrastruktury towarzyszącej takiej jak: parkingi, infrastruktura turystyczna, w tym zorganizowane tereny narciarskie.</p>	<p>Redukcja/optimalizacja terenów przeznaczonych pod zabudowę hotelową, poprzez odpowiednie zapisy w dokumentach planowania przestrzennego; 2025</p> <p>Utrzymanie pojemność bazy noclegowej w Karkonoszach na obecnym lub obniżającym się poziomie; 2030</p>	<p>1</p> <p>1</p>
<p>2. Zapobieganie budowie domów apartamentowych (domki na wynajem) i apartamentowych kompleksów noclegowych, które oznaczają dalszy wzrost miejsc noclegowych (patrz powyżej) oraz obciążenia finansowe i infrastrukturalne z punktu widzenia zadań samorządu terytorialnego .</p>	<p>Redukcja/optimalizacja terenów przeznaczonych pod zabudowę nowych apartamentowców w dokumentach planowania przestrzennego; 2025</p>	<p>1</p>
<p>3. Minimalizowanie negatywnego wpływu (przekształcanie, ograniczanie i fragmentacja siedlisk) na przedmioty ochrony PN, przede wszystkim gatunki zwierząt, związanego z rozszerzaniem i uatrakcyjnianiem infrastruktury turystycznej schronisk górskich. Należy zapewnić zrównoważony rozwój i poprawę jakości funkcjonowania istniejącej infrastruktury turystycznej. Należy minimalizować tworzenie nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej i jej rozbudowę takich jak np. browary, centra konferencyjne, boiska, parkingi, itp., które przyczyniają się do intensyfikacji ruchu turystycznego na terytorium parku narodowego, co implikuje wzrost negatywnych oddziaływań na przedmioty ochrony.</p>	<p>Redukcja ilości nowych planów rozbudowy infrastruktury nieturystycznej; 2025</p>	<p>1</p>
<p>4. Ograniczenie nowych inwestycji w zakresie budowy kolei linowych, wyciągów narciarskich i tras zjazdowych na terytorium KRNAP i KPN – rozwijanie infrastruktury ośrodków narciarskich przyczynia się do dalszej (już i tak ekstremalnej) fragmentacji terenu obu PN. Poprzez budowanie nowej</p>	<p>Liczba/długość LD i LV i powierzchnia tras zjazdowych na terytorium obu PN w porównaniu ze stanem w roku 2020 nie wzrośnie; 2025</p>	<p>1</p>

infrastruktury oraz działanie już funkcjonującej, w tym sztuczne doświetlenie, nocne oświetlenie, itp. intensyfikowany jest negatywny wpływ na przedmioty ochrony obu PN, EVL i ostoje ptasie (obszar Natura 2000).		
5. Minimalizowanie negatywnego wpływu gęstej sieci dróg leśnych (wewnętrznych) na przedmioty ochrony, co przyczyni się do zmniejszenia fragmentacji terytorium parku narodowego, poprzez likwidację lub rekultywację niepotrzebnej sieci drogowej służącej do zarządzania terenami leśnymi (CZ). Utrzymanie właściwego stanu dróg leśnych (wewnętrznych). (PL)	Długość sieci dróg leśnych na terytorium obu PN w porównaniu ze stanem w roku 2020 nie ulegnie zmianie; 2025	1
6. Minimalizowanie rozbudowy istniejącej sieci dróg wewnętrznych i szlaków turystycznych na odcinkach najbardziej narażonych na degradację i najliczniej odwiedzanych przez turystów, zapewnienie dobrego stanu technicznego szlaków na odcinkach najbardziej wrażliwych pod kątem przyrodniczym na terenie obu PN. Należy wprowadzić skuteczne mechanizmy zarządzania ruchem turystycznym, w celu minimalizacji negatywnego wpływu na przedmioty ochrony przyrody.	Długość sieci dróg leśnych i szlaków turystycznych na terytorium obu PN w porównaniu ze stanem w roku 2020 nie ulega zmianie; 2025 Ruch turystyczny na najbardziej narażonych odcinkach obniża się; 2025	1 1

Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu

1-6. Jednoznacznie wyznaczyć tereny w otoczeniu schronisk i innych obiektów, które mogą być użytkowane przez gości. Jest to istotne zwłaszcza w szczytowych partiach Karkonoszy – w okolicy wielu obiektów dochodzi do zadeptywania chronionych biotopów podczas odpoczynku i innych czynności związanych z ruchem turystycznym. Rozwiązaniem technicznym jest wyznaczenie miejsc dla zwiedzających (słupki, łańcuchy, siatki itp.) w okolicy najliczniej odwiedzanych schronisk; 2025

Ograniczyć odśnieżanie dróg dostępu w okresie przedwiosennym na terytorium obu parków narodowych do niezbędnego minimum – usunięcie resztek pokrywy śnieżnej w miejscu pól śniegowych. Ruch odśnieżarek jest czynnikiem wpływającym na gatunki zwierząt – przedmioty ochrony przyrody. Redukcja liczby i długości odśnieżanych dróg tylko do odcinków, na których występują pola śniegowych; 2025

Nosiciel/gwarant celu

- Dyrekcja KRNAP / KPN

Inne uczestniczące podmioty

- Dzierżawcy Schronisk

4.3.3 Harmonizacja podejścia do rozwoju infrastruktury turystycznej/do obsługi gości

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
1. Turyści odwiedzający Parki uzyskują na bieżąco aktualne informacje dotyczące przestrzeni PN, ich zasobów, najcenniejszych obszarów oraz dotyczące zasad poruszania się po PN. Informacje te są spójne z działaniem 4.4.1.	Liczba elementów informacyjnych (tablice informacyjne, NIC, itd.), które spełniają aktualne zasady Dyrekcji PN; 2025	100 %
2. Elementy informacyjne są zgodne z systemem identyfikacji wizualnej w danym PN. Mają wygląd według Księgi Znaków. Pozostałe elementy infrastruktury również posiadają informację o dysponencie (Dyrekcja KR NAP, KPN)	Liczba elementów infrastruktury z jednolitym wyglądem lub z informacją o dysponencie (Dyrekcja KR NAP, KPN); 2025	100 %
3. Infrastruktura jest wbudowana w krajobraz w sposób harmonijny, nie przyciąga uwagi większej, niż to jest konieczne, stanowi element wtapiający się otoczenie	Liczba elementów informacyjnych spełniających cel; 2025	100 %
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
1-3. Systematyczna odnowa wyposażenia terenowego, które ma w górach ograniczoną żywotność; prowadzenie stoisk informacyjnych min. 10 x w roku; programy dla wszystkich grup docelowych w KR NAP / KPN w ilości dostosowanej do danego roku (w kontekście mogących pojawić się ograniczeń związanych z pandemią COVID-19); praca Pracowni produkcji drzewnej Dyrekcji KR NAP, która jest w stanie odnawiać techniczne wyposażenie terenu według potrzeb pracowników Jednostek terenowych Dyrekcji KR NAP; wymiana zużytych lub uszkodzonych elementów infrastruktury informacyjnej, rozwój i wykorzystanie nowych technologii informacyjnych zgodnie z trendami, które będą wykorzystywać grupy docelowe.		
Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów		
Dostateczne zasoby finansowe; zabezpieczenie personalne, które będzie utrzymywać i systematycznie koordynować nastawioną koncepcję dystrybucji informacji w społeczeństwie.		
Nosiciel/gwarant celu		
Kierownik placówki wychowania ekologicznego Dyrekcji KR NAP, Dział Udostępniania i Edukacji KPN		
Inne uczestniczące podmioty		
Pracownicy działu edukacji ekologicznej KR NAP / KPN, strażnicy KR NAP / KPN, Pracownia Produkcji Drzewnej, Biuro Projektowe Dyrekcji KR NAP		

4.4 Sfera działań komunikacyjnych, badawczych i wspierających

4.4.1 Kształcenie i działania edukacyjne

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
<p>1. Odwiedzający KRNAP / KPN jest świadomy wyjątkowości przyrody PN i przestrzega ograniczeń obowiązujących na danym obszarze (Tylko poinformowany i odpowiednio wyedukowany odwiedzający będzie szanować przyrodę parku narodowego i będzie przestrzegać określonych ograniczeń związanych z istnieniem parku narodowego. Należy zatem dążyć do poszerzania świadomości dotyczącej wyjątkowości i wrażliwości tego obszaru i występujących tu gatunków.</p>	<p>Procent ludzi, którzy spełniają cel – 2040</p> <p>Kamień milowy, co trzy lata weryfikacja poprzez monitoring</p> <p>Utrzymanie osiągniętego stanu</p> <p>Do kontroli osiągnięcia celu (wskaźnik) będzie służył standaryzowany kwestionariusz (ten sam stosowany w długim okresie) lub liczba wykroczeń popełnianych przez zwiedzających, jako bezpośredni efekt jakości edukacji.</p>	<p>60 %</p> <p>6</p> <p>1</p> <p>1</p>
<p>2. Społeczność lokalna jest świadoma wyjątkowości przyrody PN i przestrzega ograniczeń obowiązujących na danym obszarze.</p>	<p>Procent ludzi, którzy spełniają cel – 2040</p> <p>Kamień milowy, co trzy lata weryfikacja poprzez monitoring</p> <p>Utrzymanie osiągniętego stanu</p> <p>Do kontroli osiągnięcia celu (wskaźnik) będzie służył standaryzowany kwestionariusz (ten sam stosowany w długim okresie) lub liczba wykroczeń popełnianych przez zwiedzających, jako bezpośredni efekt jakości edukacji</p>	<p>60 %</p> <p>6</p> <p>1</p> <p>1</p>
<p>Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu</p>		
<p>1, 2. Programy i działania edukacji ekologicznej, akcje edukacyjne, kampanie tematyczne, informacja zwrotna od uczestników edukacji, ewaluacja, kształtowanie świadomości i postaw proekologicznych społeczeństwa, edukacja standaryzowanymi metodami turystów i społeczności lokalnych dotycząca zachowania na terenie parku</p>		
<p>Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczne środki finansowe • Niedostateczne zasoby ludzkie (własne, stażyści, studenci, wolontariusze) 		
<p>Nosiciel/gwarant celu</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Dział Edukacji Ekologicznej KPN / KRNAP 		

Inne uczestniczące podmioty

- pracownicy Dyrekcji KRNP i KPN w terenie, strażnicy, stażyści, uniwersytety i uczelnie, szkoły, wolontariusze

4.4.2 Promocja, PR i komunikacja

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
<p>1. Turyści i społeczność lokalna znają i respektują powody istnienia parku narodowego w Karkonoszach, jak również zasadnicze przedmioty jego ochrony. Nie chodzi tylko o ogólną ochronę naturalnych procesów i różnorodności biologicznej, ale o walory przyrodnicze, unikatowe właśnie dla Karkonoszy. Dotarcie do odwiedzających z informacją o walorach takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tundra arktyczno-alpejska • górskie kwieciste łąki • lasy, przede wszystkim lasy naturalne i bliskie przyrodzie • endemiczne i inne cenne gatunki organizmów oraz relikty glacialne • formy geomorfologiczne wynikające z działania lodowców i innych procesów geologicznych • specyficzne walory kulturalno-historyczne terytorium parku narodowego i jego otuliny 	<p>Odsetek osób, które znają powody istnienia PN – 2040</p> <p>Kamień milowy, co trzy lata weryfikacja poprzez monitoring</p> <p>Utrzymanie osiągniętego stanu</p> <p>Odsetek osób, które znają powody istnienia PN – 2040</p>	<p>60 % zwiedzających</p> <p>6</p> <p>1</p> <p>60 %</p>
<p>2. Turyści i społeczność lokalna są gotowi przestrzegać limitów i zasad ochrony przyrody, ponieważ znają ich powód. Chcą zachować walory KRNP oraz KPN i są gotowi w tym pomóc swoimi własnymi działaniami lub przestrzeganiem obowiązujących zasad.</p>	<p>Odsetek osób, które znają i świadomie przestrzegają limitów ochrony przyrody – 2040</p> <p>Kamień milowy, co trzy lata weryfikacja poprzez monitoring</p> <p>Utrzymanie osiągniętego stanu</p>	<p>60 % zwiedzających</p> <p>6</p> <p>1</p>
<p>3. Turyści i społeczność lokalna rozumieją powody konkretnych rozporządzeń Dyrekcji KRNP i KPN</p>	<p>Odsetek osób, które znają powody istnienia PN – 2040</p> <p>Kamień milowy, co trzy lata weryfikacja poprzez monitoring</p>	<p>60 % zwiedzających</p> <p>6</p>

	Utrzymanie osiągniętego stanu	1
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Programy edukacyjne realizowane w ośrodkach edukacyjnych oraz na terenie parku • Festyny, imprezy, wydarzenia i akcje edukacyjne dla turystów i społeczności lokalnych • Programy edukacji ekologicznej dla szkół (podstawowych i średnich), przedszkoli i innych instytucji • Informacje w prasie, na stronach www oraz w social mediach • Działalność publikacyjna • Własne artykuły w mediach • Czasopismo Karkonosze – Góry Izerskie • Centra informacyjne • Ośrodki edukacyjne • Regionalne muzea 		
Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia oraz utrzymania osiągniętych celów		
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby personalne do kontaktów ze społeczeństwem oraz do obsługi zwiedzających • Środki finansowe na pokrycie straty bieżącej karkonoskich muzeów i centrów informacyjnych Dyrekcji KRNP i KPN • Środki finansowe na wydawanie czasopisma Karkonosze – Góry Izerskie • Środki finansowe na ogólną działalność publikacyjną 		
Nosiciel/gwarant celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Stosunków Zewnętrznych Dyrekcji KRNP, Dział Edukacji Ekologicznej KPN 		
Inne uczestniczące podmioty		
<ul style="list-style-type: none"> • pracownicy Dyrekcji KRNP i KPN w terenie, strażnicy, stażyści, uniwersytety i uczelnie, szkoły, wolontariusze 		

4.4.3 Monitoring ekosystemów i krajobrazu

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
<p>Wspólny monitoring wybranych ekosystemów i składników krajobrazu.</p> <p>Monitoring poszczególnych składników biotycznych i abiotycznych Karkonoszy powinien przebiegać po obu stronach granic obszaru w sposób jednolity (zgodność monitorowanych elementów, zgodna metodyka) i powinien być skoordynowany w czasie. Wybór monitorowanych elementów i ustalenie metodyk ich monitoringu (tundra, mokradła i torfowiska, fenomeny geomorfologiczne, topoklimat, ekoton górnej granicy lasu, świerczyny górskie i inne).</p>	<p>Wskaźnik – liczba obserwowanych (monitorowanych) składników</p> <p>Kamień milowy 1 – 2021 – monitoring pierwszego składnika wybranego ekosystemu/składnika krajobrazu w Karkonoszach.</p> <p>Kamień milowy 2 – 2030 – dokończenie procesu ujednoczenia systemu monitorowania obu parków, wybór monitorowanych składników, wybór metodyki i częstotliwości monitoringów.</p>	<p>20</p> <p>1</p> <p>1</p>
Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie i spotkania robocze wspólnego zespołu monitorującego i badawczego („V Team“) w celu ustalenia najważniejszych składników monitorowania i badań w obu parkach. • Bieżąca analiza realizowanych prac monitoringowo-badawczych, prowadzona przez naukowców – członków Rad Naukowych KRNAP/KPN – udział uczonych w spotkaniach V_Teamu. • Opracowanie planu ujednoczenia systemów monitorowania obu parków w zakresie ustalonych obiektów ochrony przyrody i składników krajobrazu. • Rozwój planu wspólnego monitoringu na lata 2020–2024. • Określenie możliwości wspólnego finansowania monitoringów ze źródeł UE. 		
Warunki, założenia i ryzyka osiągnięcia oraz utrzymania planowanych celów		
<ul style="list-style-type: none"> • Identyfikacja składników krajobrazu i ekosystemów (przedmiotów monitoringu) obecnych po obu stronach PN. • Dostateczne zabezpieczenie personalne i czasowe, zdolność do systematycznej współpracy (komunikacji), regularne spotkania. • Dostateczne zabezpieczenie materialne i finansowe (założenie programów dotacyjnych) i współpraca z wykonawcami zewnętrznymi. • Niedostatek siły roboczej na rynku pracy (niedostatek pracowników do wykonywania mapowań w terenie oraz do prac kameralnych). 		
Dział odpowiedzialny/gwarant osiągnięcia celu		
<ul style="list-style-type: none"> • Oddział Ochrony nad PN KRNAP, Dział Ochrony Przyrody KPN 		
Inne uczestniczące podmioty		
<ul style="list-style-type: none"> • Rady naukowe obu parków, • Inne podmioty badawcze (uniwersytety, instytucje badawcze) 		

4.4.4 Monitoring ruchu turystycznego

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
<p>1. Wspólna analiza danych z monitoringu ruchu turystycznego na podstawie automatycznych liczników (w wybranych atrakcyjnych turystycznie miejscach).</p>	<p>Wskaźnik: liczba wspólnych analiz monitoringu/studiów/raportów ruchu turystycznego w KRNAP/KPN</p> <p>Kamień milowy 1 – rok 2021 – pierwsza wspólna analiza danych z automatycznych liczników, wspólny raport o wynikach monitoringu za wybrany okres/horyzont.</p> <p>Kamień milowy 2 – rok 2025 – ujednoczenie i opracowanie wspólnej metodyki analizy ruchu turystycznego wybranych atrakcji KRNAP/KPN na podstawie danych z automatycznych liczników.</p>	<p>Liczba wspólnych analiz.</p> <p>W 1. fazie (2021–2025) założenie 1 raport/1 rok (opublikowany na początku następnego roku)</p> <p>W 2. fazie (2025–2040) systematyczna analiza danych (2.–4./rok) krótki raport o wynikach.</p>
<p>2. Monitoring ruchu turystycznego za pomocą danych od operatorów telefonii komórkowej (mobile tracking data) – monitoring kwantytatywny</p>	<p>Wskaźnik: raport końcowy/studium ruchu turystycznego KRNAP/KPN</p> <p>Kamień milowy 1 – pierwsza wspólna analiza frekwencji po obu stronach Karkonoszy (2025)</p> <p>Kamień milowy 2 – systematyczna analiza ruchu turystycznego na podstawie danych operatorów telefonii komórkowej (okres 3–5 lat)</p>	<p>Liczba opracowanych wspólnych studiów/analiz ruchu turystycznego.</p>
<p>3. Monitoring ruchu turystycznego za pomocą ankiety w terenie – monitoring ilościowy i jakościowy</p>	<p>Wskaźnik: raport końcowy/studium ruchu turystycznego KRNAP/KPN</p> <p>Kamień milowy 1 – pierwsza wspólna analiza ruchu turystycznego po obu stronach Karkonoszy (2025)</p> <p>Kamień milowy 2 – systematyczna analiza ruchu turystycznego na podstawie danych operatorów telefonii komórkowej (okres 3–5 lat)</p> <p>Uwaga: cel 2 i 3 mogą przebiegać równolegle</p>	<p>Liczba opracowanych wspólnych studiów/analiz ruchu turystycznego.</p>
<p>Potrzebne interwencje, postępowanie i działania dla osiągnięcia celu</p>		
<p>1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spotkania robocze wspólnego zespołu badawczego i monitorującego (V_Team) • Wzajemny dostęp (udostępnianie) do danych z monitoringów automatycznych 		

- Wzajemna koordynacja w ramach opracowywania metodyki analizy (wyników analizy) i raportów końcowych
- Współpraca i doradztwo instytucji/ekspertów zewnętrznych

2:

- Spotkania robocze wspólnego zespołu badawczego i monitorującego (V_Team)
- Zorganizowanie wspólnego projektu (UE) dla finansowania danych operatorów telefonii komórkowej, wyłonienie zewnętrznych podmiotów udostępniających dane, wyłonienie zewnętrznego dostawcy usługi przetwarzania danych.

3:

- Wspólne spotkania robocze zespołu koordynującego i monitorującego KR NAP/KPN.
- Zapewnienie wspólnego projektu dotacyjnego dla finansowania podmiotów wykonujących usługi (osoby fizyczne/osoba prawna) i badania w terenie.
- Analiza danych

Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów

1:

- Zachowanie funkcjonowania automatycznych liczników w terenie (obsługa, baterie, transmisja danych), regularna kontrola i serwis.
- Dostateczne środki finansowe na zapewnienie funkcjonowania automatycznych liczników.
- Dostateczne zabezpieczenie personalne i czasowe.
- Zabezpieczenie personalne obsługi przyrządów i wewnętrznego przetwarzania danych.

2:

- Koszty finansowe monitoringu/pozyskania przetwarzanych danych (warunek uzyskanie projektów UE)

3:

- Czasochłonność i koszty finansowe monitoringu.
- Odpowiednie przetwarzanie uzyskanych danych.

Nosiciel/gwarant celu

1. Oddział Ochrony nad PN (OPNP), Dział Ochrony Przyrody (DOP) Dyrekcji KR NAP/KPN
2. Oddział Ochrony nad PN (OPNP), Dział Ochrony Przyrody (DOP) Dyrekcji KR NAP/KPN
3. Oddział Ochrony nad PN (OPNP), Dział Ochrony Przyrody (DOP) Dyrekcji KR NAP/KPN

Inne uczestniczące podmioty

1:

- Rady Naukowe obu parków
- Firmy zewnętrzne zabezpieczają funkcjonowanie sprzętu (i przekazywania danych)
- Zewnętrzni dostawcy danych i usługi ich przetwarzania

2:

- Zewnętrzne podmioty zapewniające dane operatorów telefonii komórkowej, zewnętrzni dostawcy usługi przetwarzania danych.

3:

- Podmioty zewnętrzne (osoby fizyczne/firmy), które zapewniają gromadzenie danych w terenie a następnie ich przetwarzanie.

4.4.5 Badania i dokumentacja badań naukowych

Cele i ich uzasadnienie	Wskaźniki i kamienie milowe	Kwantyfikacja
<p>1. Wspólna baza danych projektów badawczych i monitorowania, stopniowa digitalizacja istniejących wyników. Wspólna baza danych o projektach badawczych i monitoringowych, stopniowa digitalizacja istniejących danych i wyników</p>	<p>Wskaźnik: Liczba ewidencjonowanych projektów i raportów z badań we wspólnej bazie danych</p> <p>Kamień milowy 1: 2021 – dokończenie rozwoju oprogramowania (interfejsu internetowego) i digitalizacja informacji w bazie danych badawczej i monitorowania.</p> <p>Wskaźnik: Liczba ewidencjonowanych projektów badawczych i monitoringowych</p> <p>Kamień milowy: 2021 rok – zakończenie tworzenia oprogramowania i digitalizacji informacji w bazie danych o badaniach i monitoringu.</p>	<p>Wskaźnik: zawsze wartość 1 (spełnione) lub 0 (niespełnione)</p> <p>Wskaźnik: zawsze wartość 1 (spełnione) lub 0 (nie spełnione)</p>
<p>2. Ustalenie priorytetowych kierunków badań (tematów badań) i wspólne projekty transgraniczne – wspólna koncepcja monitoringu i badań. Określenie priorytetowych kierunków badań (tematy badawcze) i wspólnych transgranicznych projektów badawczych</p>	<p>Wskaźnik: plan wspólnych badań naukowych na każde następne 5-lecie.</p> <p>Kamień milowy – koniec 2020 roku – pierwszy pięcioletni plan badań</p> <p>Wskaźnik: plan wspólnych badań naukowych na każde kolejne 5-lecie (pierwszy plan ustanowiony do końca 2020 roku)</p> <p>– Kamień milowy – koniec 2020 roku – pierwszy plan 5-letni badań.</p>	<p>Wskaźnik i kamień milowy: zawsze wartość 1 (spełnione) lub 0 (niespełnione)</p> <p>Wskaźnik: zawsze wartość 1 (spełnione) lub 0 (nie spełnione)</p>
<p>Potrzebne interwencje i działania dla osiągnięcia celu</p>		
<p>1:</p>		

- Opracowanie założeń i wykonanie programu komputerowego do obsługi bazy danych o badaniach naukowych i monitoringu. Program powinien również rejestrować nowo wydawane licencje na badania i monitoring.

2:

- Spotkania robocze wspólnego zespołu badawczego i monitorującego (V_Team).
- Propozycje tematyczne wspólnej strategii/koncepcji monitoringu i badań formułowane na podstawie dokumentów krajowych.
- Bieżące kontakty z podmiotami zewnętrznymi w zakresie kluczowych (proponowanych) kierunków badań
- Aktywna współpraca i szukanie odpowiednich projektów w celu wsparcia kluczowych kierunków badań.

Warunki, założenia i ryzyka zapewnienia i utrzymania osiągniętych celów

1:

- Stworzenie elektronicznej bazy danych dostępnej dla Dyrekcji obu PN, łatwość utrzymania i niezawodność bazy danych, dostateczne wyszkolenie pracowników obsługi.
- Wsparcie (personalne i czasowe) pracowników odpowiedzialnych za informatyczną obsługę PN.

2:

- Dostateczne zainteresowanie wybranymi tematami badań na polu nauki (odpowiednia prezentacja tematów badań i aktywna współpraca/kontakty z instytucjami badawczymi).
- Oferta i współpraca w ramach projektów krajowych i europejskich.

Dział odpowiedzialny/gwarant osiągnięcia celu

1:

- Dyrekcje obu parków narodowych, Dział GIS, Dział ochrony przyrody KRNAP/KPN

2:

- Dyrekcje obu parków narodowych, Dział GIS, Dział ochrony przyrody KRNAP/KPN

Inne uczestniczące podmioty

- Ad 1: nie zakłada się
- Ad 2: uniwersytety, instytucje badawcze, instytucje oświatowe i inne

5 Załączniki

5.1 Analiza prawna

5.2 Tabela porównawcza aktów prawnych